MEKAN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA; TEKSTİL MALZEMESİNİN SANAT ÜRÜNÜ OLARAK KULLANILMASI VE ENSTALASYON KAVRAMI

Serap KÜRE
191417101

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İç Mimarlık Anabilim Dalı
İç Mimarlık Programı
Doç. Dr. Handan ÖZSIRKINTI KASAP

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şubat-2022

MEKAN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA; TEKSTİL MALZEMESİNİN SANAT ÜRÜNÜ OLARAK KULLANILMASI VE ENSTALASYON KAVRAMI

Serap KÜRE
191417101
ORCID: 0000-0003-4553-8093

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İç Mimarlık Anabilim Dalı
İç Mimarlık Programı
Doç. Dr. Handan ÖZSIRKINTI KASAP

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şubat-2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Serap Küre'nin

"Mekan İlişkisi Bağlamında; Tekstil Malzemesinin Sanat Ürünü Olarak Kullanılması ve Enstalasyon Kavramı" başlıklı tezi 15/02/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, İç Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak oy çokluğuyla başarılı olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Tez Danışmanı	:	.....
Üye	:.....	.....
Üye	:	.....
Üye	: (Olmaması durumunda bu satırı siliniz)	.....
Üye	: (Olmaması durumunda bu satırı siliniz)	.....

.....

Enstitü Müdürü

*__NOT:__ Bu sayfa, tez savunması yapıldıktan üç nüsha ıslak imzalı olarak

İNTİHAL RAPORU

Üniversitenin öngördüğü intihal programıyla yapılan taramanın alıntı oranını belirten kapak sayfası, danışmanın imzasıyla eklenir.

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında; mekan-tekstil ve enstalasyon sanatı kavramları üzerinden durulmuştur. Tekstil malzemesi giyim, moda ve mekanda kullanımı görülmekte olup enstalasyon sanat alanında nasıl kullanıldığı, mekan ile nasıl eşleştirildiği incelenmektedir.

Yüksek lisans ve tez boyunca bana her anlamda yol gösteren ve destek olan saygıdeğer Doç. Dr. Handan Özsırkıntı Kasap hocama sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca Marmara Üniversitesi kütüphane görevlisi sayın Öğr. Gör. İhsan Karakirpik ve Mimar Sinan Üniversitesi'nde görev alan Serdar Kılınç'a yardımları için çok teşekkür ederim. Tez sürecinde yanımda olan sevgili aileme çok teşekkür ederim.

Serap Küre

15 Şubat 2022

ÖZ

MEKAN İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA; TEKSTİL MALZEMESİNİN SANAT ÜRÜNÜ OLARAK KULLANILMASI VE ENSTALASYON KAVRAMI

Serap Küre
Yüksek Lisans Tezi
İç Mimarlık Programı
Danışman: Doç. Dr. Handan ÖZSIRKINTI KASAP
Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

"Mekan İlişkisi Bağlamında; Tekstil Malzemesinin Sanat Ürünü Olarak Kullanılması ve Enstalasyon Kavramı" adlı bu çalışmada; mekan, tekstil, enstalasyon sanatı kavramlarının birbiriyle ilişkisi incelenmektedir. Tekstil; insanoğlunun varoluşundan bu yana kullanılan bir materyal olup, teknolojinin gelişmesiyle moda, mimarlık, inşaat, sağlık, sanat gibi birçok alanda yer edinmiştir. Bu çalışmada; dış ve iç mekanda tekstil kullanımı ele alınarak tekstil materyalinin enstalasyon sanatında mekan ilişkisi bağlamında kullanımı incelenmektedir.

Sanatın, geleneksel sanat eserlerinin dışına çıkmasının yanı sıra mekanla ilişkisi düşünülerek hazır malzemelerin kullanılması, teknolojiyi içine alması ve sanatseverleri dâhil etmesi ile birlikte yerleştirme sanatı ortaya çıkmıştır. Mekan kavramı yaşanılan alanlar dışında bir sanat ürünü olarak aktarılması ve seçilen enstalasyon sanatçıları ile mekan bileşenleri kullanım alanları incelenerek karşılaştırılmıştır. Bu enstalasyon sanatçıları; Anish Kapoor, Christo&Jeanne Claude, Do Ho Suh, Ernesto Neto'nun eserleri incelenerek, enstalasyon çalışmalarının mekan analizi ve tekstil kullanım analizi tablolarla birlikte anlatılmaktadır. Yerleştirme sanatının mekan analizi tablosunda; yüzey kullanımı, malzeme, aydınlatma ve tekstil başlıkları altında incelenmekte olup, tekstil kullanımında ise; yüzey, renk, doku ve kavramsal açılımı açıklanarak sonuç bölümünde karşılaştırılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mekan, Malzeme, Tekstil, Sanat, Enstalasyon

ABSTRACT

IN THE CONTEXT OF SPACE RELATIONSHIP; USING TEXTILE MATERIAL AS ART PRODUCT AND THE CONCEPT OF INSTALLATION

Serap Küre
Master
Interıor Architect
Interıor Architect Programme
Thesis Advisor: Doç. Dr. Handan ÖZSIRKINTI KASAP
Maltepe University, Graduate School of Education, 2022

"In the Context of Space Relation; In this study named "Using Textile Material as Art Product and Concept of Installation"; The relationship between the concepts of space, textile and installation art is examined. Textile; It is a material that has been used since the existence of human beings, and with the development of technology, it has gained a place in many fields such as fashion, architecture, construction, health and art. In this study; The use of textiles in the interior and exterior spaces is discussed and the use of textile material in the context of space relation in installation art is examined.

The art of installation has emerged with the use of ready-made materials, incorporating technology and incorporating art lovers by considering the relationship of art with the space, as well as going beyond the traditional works of art. The concept of space is conveyed as an art product other than the living spaces, and the selected installation artists and the usage areas of the space components are examined and compared. These installation artists; By examining the works of Anish Kapoor, Christo&Jeanne Claude, Do Ho Suh, Ernesto Neto, the space analysis and textile usage analysis of the installation works are explained together with the tables. In the space analysis table of installation art; surface use is examined under the headings of materials, lighting and textiles. surface, color, texture and conceptual expansion are explained and compared in the conclusion section.

Keywords: Space, Material, Textile, Art, Installation

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **iv**

İNTİHAL RAPORU ..... **v**

TEŞEKKÜR ..... **vi**

ÖZ ..... **vii**

ABSTRACT ..... **viii**

İÇİNDEKİLER ..... **ix**

TABLO LİSTESİ ..... **xi**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xii**

KISALTMALAR ..... **xvi**

ÖZGEÇMİŞ ..... **xvii**

BÖLÜM 1. GİRİŞ **1**

1.1 Literatür Araştırması 3

1.2 Amaç 4

1.3 Kapsam 4

1.4 Yöntem 4

BÖLÜM 2. MEKAN KAVRAMI **5**

2.1 Dış Mekan 6

2.2 İç Mekan 7

2.3 Mekanın Yapısal Özellikleri 9

2.4 Mekan Öğeleri 10

2.4.1 Malzeme 11

2.4.2 Renk 14

2.4.3 Doku 17

2.5 Mekanın Donatıları 18

2.5.1 Mobilya 18

2.5.2 Aydınlatma 22

BÖLÜM 3. TEKSTİL KAVRAMI **24**

3.1 Sanayi Devrimi Bağlamında Tekstil 25

3.2 Tekstil Malzemeleri 26
3.2.1 Elyaf 26
3.2.2 İplik 31
3.3 Tekstil Yüzeyleri 32
3.3.1 Dokumacılık 38
3.3.2 Örmecilik 38
3.4 Terbiye İşlemleri 38

BÖLÜM 4. TEKSTİLİN KULLANIM ALANLARI 41

4.1 Modaya Etkisi 41
4.2 Mimarlığa Etkisi 42
4.3 Tekstil Malzemesinin Sanata Etkisi 45
4.3.1 Resim 46
4.3.2 Heykel 47
4.3.3 Geleneksel Türk El Sanatları 48
4.3.4 Kolaj 51
4.3.5 Enstalasyon 52

BÖLÜM 5. ENSTALASYON KAVRAMI VE TARİHÇESİ 54

5.1 Enstalasyon 57
5.2 Enstalasyon - Mekan İlişkisi 61
5.3 Enstalasyon Mekanlarında Tekstil Kullanımı 65

BÖLÜM 6. TEKSTİL MALZEMESİNİ KULLANAN ENSTALASYON SANATÇILARI VE ESERLERİ 71

6.1 Anish Kapoor 71
6.2 Christo And Jeanna Claude 79
6.3 Do Ho Suh 85
6.4 Ernesto Neto 92

BÖLÜM 7. BULGULAR 99

BÖLÜM 8. SONUÇ 105

KAYNAKÇA 108

İnternet Kaynakları 113

TABLO LİSTESİ

TABLO 1. ANİSH KAPOOR'UN ENSTALASYON MEKAN ANALİZİ 77
TABLO 2. ANİSH KAPOOR'UN ENSTALASYON SANATINDA TEKSTİL MALZEMESİNİ KULLANIMI 78
TABLO 3.CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE ENSTALASYON ÇALIŞMALARI MEKAN ANALİZİ 84
TABLO 4.CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE TEKSTİL MALZEMESİNİ KULLANIM ANALİZİ 84
TABLO 5. DO HO SUH'UN TEKSTİL MALZEMESİNİ KULLANIM ANALİZİ 90
TABLO 6. DO HO SUH'UN TEKSTİL MALZEMESİNİ KULLANIM ANALİZİ 91
TABLO 7. ERNESTO NETO'NUN ENSTALASYON ÇALIŞMALARI MEKAN ANALİZİ 97
TABLO 8. ERNESTO NETO'NUN TEKSTİL MALZEMESİNİ KULLANIM ANALİZİ 98
TABLO 9. ENSTALASYON SANATÇILARININ KİMLİK KÜNYESİ KARŞILAŞTIRILMASI 99
TABLO 10. ENSTALASYON SANATÇILARININ ÇALIŞMALARI ANALİZ KARŞILAŞTIRILMASI 100
TABLO 11. ENSTALASYON SANATÇILARININ TEKSTİL MALZEMESİNİN KULLANIM ANALİZ KARŞILAŞTIRILMASI 102

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1. MEKAN OLUŞUMUNUN ETKENLERİ-MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO:4-SY. 73 5
ŞEKİL 2. İÇ MEKAN VE DIŞ MEKAN AYRIMI -MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO:4 6
ŞEKİL 3. DOĞAL DIŞ MEKÂN ÖRNEĞİ- FAERİE GLEN ISLE OF SKYE, İSKOÇYA (URL-1) 6
ŞEKİL 4. DIŞ MEKÂN ÖRNEĞİ- SAN MARCO MEYDANI, İTALYA (URL-2) 7
ŞEKİL 5. İÇ MEKÂN ÖRNEĞİ-YAPI ELEMANLARI (URL-3) 8
ŞEKİL 6. ALIŞVERİŞ MERKEZİ (KAMUSAL ALAN)- AKASYA AVM, İSTANBUL (URL-4) 8
ŞEKİL 7. TAVAN DUVAR, DÖŞEME GÖSTERİMİ-MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO:4 9
ŞEKİL 8. YATAK ODASI- MASİF AHŞAP KULLANIMI (URL-5) 11
ŞEKİL 9. OTURMA ALANI- DUVARDA TAŞ KULLANIMI (URL-6) 12
ŞEKİL 10. OTURMA ALANI- CAM KULLANIMI (URL-7) 13
ŞEKİL 11. OTURMA ALANI- TEKSTİL MALZEMESİNİN KULLANIMI (URL-8) 13
ŞEKİL 12. OTURMA ALANINDA RENK KULLANIMI (URL-10) 15
ŞEKİL 13. TEKSTİL MALZEMESİNDE RENKLERİN KULLANIMI (URL-11) 16
ŞEKİL 14. SAGRADA FAMİLİA-GAUDİ (URL-12) 17
ŞEKİL 15. KUMAŞIN DOKUNMASIYLA OLUŞAN DOKU ÖRNEKLERİ (YILMAZ, HALAÇELİ METLİOĞLU, 2020:1682) 18
ŞEKİL 16. SALONDA KULLANILAN TEKSTİL MALZEMELERİ (URL 13) 19
ŞEKİL 17. ORTAK ÇALIŞMA OFİSİNDE TEKSTİL KULLANIMI (URL 14) 20
ŞEKİL 18. YATAK ODASINDA TEKSTİLİN SEPERATÖR OLARAK KULLANILMASI (URL 15) 21
ŞEKİL 19. YATAK ODASINDA TEKSTİL KULLANIMI (URL 16) 21
ŞEKİL 20. TEKSTİL MALZEMESİNDEN OLUŞAN AYDINLATMA ÖRNEKLERİ (URL 17-18-19) 23
ŞEKİL 21. AYDINLATMA TÜRLERİ KAYNAK: (ŞAHİN VE ARK., 2015) 23
ŞEKİL 22. PAMUK ELYAFI VE PERDE ÖRNEĞİ (URL 20-21) 26
ŞEKİL 23. KETEN ELYAFI VE KULLANIM ÖRNEĞİ (URL 22-23) 27
ŞEKİL 24. KENEVİR ELYAFI (URL 24-25) 27
ŞEKİL 25. JÜT ELYAFI (URL 26-27) 28
ŞEKİL 26. BAMBU ELYAFI (URL 28-29) 28
ŞEKİL 27. SİSAL ELYAFI (URL 30-31) 29
ŞEKİL 28. KOKO ELYAFI (URL 32-33) 29
ŞEKİL 29. KAŞMİR ELYAFI (URL 34-35) 30
ŞEKİL 30. ANGORA ELYAFI (URL 36-37) 30
ŞEKİL 31. DOĞAL ELYAF VE KİMYASAL ELYAF ÇEŞİTLERİNDEN OLUŞAN YÜZEYLERE GENEL BAKIŞ AÇISI (URL 38) 32
ŞEKİL 32. PAMUKLU KUMAŞ ÖRNEKLERİ (URL 39) 33

ŞEKİL 33. İPEKLİ KUMAŞ ÖRNEKLERİ (URL 40) 33
ŞEKİL 34. YÜNLÜ KUMAŞ ÖRNEKLERİ (URL 41) 34
ŞEKİL 35. KETEN KUMAŞ ÖRNEĞİ (URL 42) 34
ŞEKİL 36. ORİJİNAL VE SUNİ DERİ KARŞILAŞTIRMASI (URL 43) 35
ŞEKİL 37. POLİAMİD KUMAŞI (URL 44) 35
ŞEKİL 38. VİSKOZ KUMAŞI (URL 45) 36
ŞEKİL 39. POLYESTER KUMAŞI (URL 46) 36
ŞEKİL 40. KARBON FİBER KUMAŞI (URL 47) 37
ŞEKİL 41. POLİPROPİLEN KUMAŞI (URL 48) 37
ŞEKİL 42. TEKSTİL TERBİYE İŞLEMLERİNİN AŞAMALARI (URL 49) 39
ŞEKİL 43. BOYARMADDELERİN SINIFLANDIRILMASI (URL 50) 40
ŞEKİL 44. TEKSTİL MALZEMESİNİN KULLANIM ALANI (URL 51-52-53) 41
ŞEKİL 45. TEKSTİL MALZEMESİNİN YAPI MALZEMESİ OLARAK KULLANIMI (URL 54-55) 42
ŞEKİL 46. ÇADIR ÖRNEKLERİ (URL 56-57) 43
ŞEKİL 47. TEKSTİL MALZEMESİNİN DIŞ CEPHEDE KULLANIM ŞEKİLLERİ (URL 58-59-60) 44
ŞEKİL 48. TEKSTİL MALZEMESİNİN İÇ MEKAN TASARIMINDA KULLANIMI (URL 61-62-63) 45
ŞEKİL 49. NAKIŞ TEKNİĞİ İLE RESİM, TİLLİKE SCHWARZ, INTO THE WOODS (ORMAN İÇİNDE), 2002 (URL 64) 46
ŞEKİL 50. NAKIŞ TEKNİĞİ İLE RESİM, KANT HENNİCKSEN, THE BUZZ OF THE HİVE (KOVANIN VIZILTISI), 2002 (URL 65) 47
ŞEKİL 51. SARMA VE BÜKME YÖNTEMİ İLE HEYKEL, JANET EDMONDS, 2009 (URL 66) 48
ŞEKİL 52. ŞEHZADE MEHMED'E AİT TÖREN KAFTANI (URL 67) 49
ŞEKİL 53. MUĞLA İLİNE AİT HALI VE YOLLUK DOKUMA ÖRNEĞİ (URL 68) 49
ŞEKİL 54. ÖRMECİLİK- SEPET, SANDALYE, SARKIT AYDINLATMA ÖRNEKLERİ (URL 69-70-71) 50
ŞEKİL 55. MARAŞ İŞİ-SARMA, KANAVİÇE, KASNAK (URL 72-73-74) 50
ŞEKİL 56. KALIP İLE BASKI- DİJİTAL BASKI ÖRNEKLERİ (URL 75-76) 51
ŞEKİL 57. LENORE TAWNEY KOLAJ ÇALIŞMALARI (URL 78-79) 52
ŞEKİL 58. LUKAS SAMARAS KOLAJ ÇALIŞMALARI (URL 80-81) 52
ŞEKİL 59. MARCEL DUCHAMP, FOUNTAİN (ÇEŞME) SANAT ÇALIŞMASI (URL 82) 55
ŞEKİL 60. CHRİSTO CLAUDE, DEMİR PERDE (URL 83) 56
ŞEKİL 61. Aİ WEİWEİ, FOREVER BİCYCLE (SONSUZLUK BİSİKLETİ) (URL 84) 56
ŞEKİL 62. HENRİQUE OLİVEİRA-TRANSARQUİTETONİ (TRANS MİMARİ) (URL 85-86) 57
ŞEKİL 63. MARİO MERZ- SİTİN (URL 87) 58
ŞEKİL 64. EDOARDO TRESOLDİ- BASİLİCA Dİ SİPONTO (SİPONTO BAZİLİKASI) (URL 88) 58
ŞEKİL 65. YAYOİ KUSAMA- FİREFLİES ON THE WATER (SUDAKİ ATEŞBÖCEKLERİ) (URL 89) 59
ŞEKİL 66. MİGUEL CHEVALİER - SİHİRLİ HALILAR (URL 90) 60
ŞEKİL 67. MARK JENKİNS – İNSAN FİGÜRÜ ÜZERİNE GİYDİRİLMİŞ ATIKLAR (URL 91) 60

ŞEKİL 68. YAYOİ KUSAMA – COSMİC (KOSMİK) (URL 92) 62
ŞEKİL 69. PETER EİSENMAN-BURO HAPPOLD – HOLOKOST ANITI (URL 93) 63
ŞEKİL 70. ALİSA ANDRASEK – BLOOM GAMES (ÇİÇEK OYUNLARI) (ARTAM, 2013:74) 63
ŞEKİL 71. TADASHİ KAWAMATA – GARDEN TOWER (BAHÇE KULESİ) (URL 94) 64
ŞEKİL 72. ABD SAN ANTONİO TOPLUM PROJESİ – PAPER CLOUD (KAĞIT BULUT) (URL 95) 65
ŞEKİL 73. 1200 BAGS OF COAL (1200 KÖMÜR ÇUVALI) – MARCEL DUCHAMP, PARİS,1938 (URL 96) 66
ŞEKİL 74. FROM THE EARTH (DÜNYA'DAN) – ISHİZAKİ ASAKO, LOZAN BİENALİ, 1990 (URL 97) 67
ŞEKİL 75. MAGDALENA ABAKANOWİCZ – ABAKANS AND ROPES, SEATED FİGURES (URL 98) 67
ŞEKİL 76. THE EVENT OF THREAD (İPLİK OLAYI) – ANN HAMİLTON, MANHATTAN PARK (URL 99) 68
ŞEKİL 77. UNTİTLED (BAŞLIKSIZ) – MACHİKO AGANO (URL 100) 69
ŞEKİL 78. PLEXUSKOÇ – GABRİEL DAWE, DALLAS CONTEMPARY, 2010 (URL 101) 69
ŞEKİL 79. SAVE PASSAGE (GÜVENLİ GEÇİŞ) –Aİ WEİWEİ, BERLİN, 2016 (URL 102) 70
ŞEKİL 80. ANİSH KAPOOR– LEVİATHAN, PVC KUMAŞIN ÜRETİMİ (URL 103) 73
ŞEKİL 81. ANİSH KAPOOR– LEVİATHAN, GRAND PALAİS PARİS (URL 104) 73
ŞEKİL 82. ANİSH KAPOOR– LEVİATHAN, GRAND PALAİS PARİS (URL 105) 73
ŞEKİL 83. ANİSH KAPOOR– MARSYAS, TATE MODERN SANAT MÜZESİ , İNGİLTERE 2002 (URL 106) 74
ŞEKİL 84. ANİSH KAPOOR– TEMENOS ,MİDDLESBROUGH (URL 107) 75
ŞEKİL 85. ANİSH KAPOOR– ARK NOVA-DIŞ GÖRÜNÜM, JAPONYA (URL 108) 75
ŞEKİL 86. ANİSH KAPOOR– ARK NOVA- İÇ GÖRÜNÜM, JAPONYA (URL 109) 76
ŞEKİL 87. ANİSH KAPOOR- MELANCHOLİA (MELANKOLİ), MAC GRAND-HORNU, BELÇİKA,2004 (URL 110) 76
ŞEKİL 88. ANİSH KAPOOR- DİSMEMBERMENT SİTE 1 (PARÇALANMA SİTESİ 1), YENİ ZELANDA 77
ŞEKİL 89. CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE – KUNSTHALLE WRAPPED (KUNSTHALLE SARILMASI), BERN, 1968 (URL 112) 80
ŞEKİL 90. CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE – PONT NEUF WRAPPED (SARILMIŞ PONT NEUF), PARİS, 1975-85 (URL 113) 80
ŞEKİL 91. CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE –GATES (KAPILAR), NEW YORK CENTRAL PARK, 2005 (URL 114) 81
ŞEKİL 92. CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE –SURROUNDED ISLAND (ÇEVRELENMİŞ ADALAR), FLORİDA 1983 (URL 115) 82
ŞEKİL 93. CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE – WRAPPED REİCHSTAG (SARMALANMIŞ REİCHSTAG), BERLİN, 1995 (URL 116) 83
ŞEKİL 94. CHRİSTO AND JEANNE CLAUDE – THE FLOATİNG PİERS (YÜZEN İSKELELER), İTALYA, 2016 (URL 117) 83
ŞEKİL 95. DO HO SUH - SEOUL HOME/L.A. HOME/NEW YORK HOME/BALTİMORE (URL 118) 86
ŞEKİL 96. DO HO SUH – HOUSE IN HOUSE (EVİN İÇİNDE EV), MODERN VE ÇAĞDAŞ SANAT ULUSAL MÜZESİ, SEUL, 2014. (URL119) 87

ŞEKİL 97. DO HO SUH – PASSAGES (KORİDORLAR), BİLDMUSEET 2017-2018 (URL 120) 88
ŞEKİL 98. DO HO SUH – GATE (KAPI), 2003 (URL 121) 89
ŞEKİL 99. DO HO SUH-PERFECT HOME (MÜKEMMEL EV), 21ST CENTURY MUSEUM OF CONTEMPORARY ART, JAPONYA (URL 122) 89
ŞEKİL 100. DO HO SUH-HOME INSIDE HOME (EVİN İÇİNDE EV)", INCHEAN HAVAALANI, GÜNEY KORE (URL 123) 90
ŞEKİL 101. ERNESTO NETO- WE FİSHİNG TİME (BALIK TUTMA ZAMANI), TATE GALERİ, İNGİLTERE (URL 124) 93
ŞEKİL 102. ERNESTO NETO- NAVEDENGA (URL 125) 93
ŞEKİL 103. ERNESTO NETO- NHO NHO NAVE (URL 125) 94
ŞEKİL 104. ERNESTO NETO- MADNESS IS PART OF LİFE (DELİLİK HAYATIN BİR PARÇASI) (URL 126) 95
ŞEKİL 105. ERNESTO NETO- LEVİATHANTHOT, PATHEON, PARİS (URL 127-128) 96
ŞEKİL 106. ERNESTO NETO- LEVİATHANTHOT, PATHEON,PARİS (URL 130) 96

KISALTMALAR

YY : Yüzyıl

VB : ve benzeri

ÖZGEÇMİŞ

Serap Küre

İç Mimarlık Anabilim Dalı

Eğitim

Y.Ls.	2015	Milano Domus Akademi, Master Programı
Ls.	2010	Maltepe Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Anabilim Dalı
Lise	2006	Bodrum Lisesi

İş/İstihdam

Yıl *Görev*

2021 - Kendi-Gayrimenkul Danışmalığı ve İç Mimarlık
2020-21- Statu Interıors&Project- İç Mimar
2019-20 Melek Düvenci Office-İç Mimar
2018- CKMY Architects
2017- Milano Kt Studio-İç Mimar

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

Vakko Esmod- Moda Tasarımı ve Kalıp Çıkarma-2019
Domus Akademi-Earthquake-Trash(Atık)-Workshop-2016
Domus Akademi-Tent (Çadır)- Marrakech Biennali IV
Maltepe Üniversitesi: Öğrenci Kulüpleri- Workshop-2015

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Mekan; kullanıcı profilinin açık veya kapalı bir alan içerisinde yaşayarak, tüm psikolojik ve fizyolojik eylemlerini gerçekleştirdiği ve farklı boyutlarda ortaya çıkan bütüncül duyusal algı alanıdır. Mekânı oluşturan yatay-düşey düzlemler alanı böler, ayırır, birleştirir ve sınırlayarak kullanıcı profiline bir yaşam alanı sunmaktadır. Kullanıcı profilinin kişisel yaşantısı, alışkanlıkları, kültürel özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanır, işlevlendirilir ve mekana aidiyet hissiyatı katılarak, tasarımcının belli ölçütlerde konsept oluşturması beklenilmektedir. Mekana konsepte uygun donatı elamanları; mobilyalar, aksesuarlar, çeşitli malzemeler ve tamamlayıcılarla bütüncül bir karakter oluşturulmaktadır. Dış ve iç mekanlarda kullanılan materyallerden biri tekstil ürünleri olmakla beraber, mobilyalarda, perde, kilim, aydınlatma, düşey ve yatay yüzeylerde, tasarım uygunluğuna göre tercih edilmektedir.

Çalışma; genel olarak tekstil kavramının ortaya çıkışı, mekân ilişkisi ve tekstilin mekânda sanat öğesi olarak kullanımı ele alınmaktadır. Tekstil malzemelerinin neler olduğu, elde edilme yöntemleri ve terbiye işlemleri ile oluşum aşamaları basamaklandırılarak anlatılmaktadır. Tekstil genel anlamda dokunmuş veya dokunmamış kumaşlar, elyaf, iplikler, fitil ve bunların hammadde görevi üstlenerek kullanıldığı birçok ürünü içerisine almaktadır. Elyaftan, ipliğe, dokuma, örme gibi işlemlerden geçirilerek kumaşın oluşumu, ardından terbiye işlemleri ile birlikte çeşitli renk tonları ve desenleri entegre edilerek, kullanım malzemesi olarak üretilmesidir. Tekstil ürünleri renk, desen ve dokularıyla insan psikolojisine etki eden mobilya, döşeme, aksesuar, sanat öğesi, giyim, ayakkabı, çanta, oyuncaklar vb. estetiği göz önünde bulunduran çeşitli işlevlerde kullanılmaktadır.

Tekstil geçmişten günümüze kadar; modaya, mimariye, iç mekan tasarımına, sanat ve sanat içerisindeki katmanlı türlerde kullanılarak etkisini göstermiştir. Tekstil üretiminde; iplik ve kumaş oluşumları, renklendirilmesi ve baskı işlemleri çok eskilere dayanmaktadır. İlk çağlardan itibaren insanların korunma, barınma gibi ihtiyaçlarıyla ortaya çıkan tekstil ve mimarlık ortak paydaya toplanabilmektedir. İki tasarım alanı da insan odaklıdır. Tekstil moda tasarımında; insan bedenini kapatmak, mimarlıkta ise

barınma ve korunma amacıyla ile başlamıştır. Sanayi devrimi ile teknolojinin gelişmesi tekstilin önemi moda ve mimarlıkta, gelişerek, yenilenerek ve estetiğin öneminin artmasıyla beraber günümüze kadar taşınmıştır. Moda ve tekstil ayrılmaz kavramlardır. Tarihte çevresel faktörler, sosyal durumlar ve teknolojinin doğmasıyla çeşitli yöntemler geliştirilerek her dönem de farklı izler bırakmıştır. Mimarlıkta tekstil kullanımı; ilk çağlarda çadırla başlamış, ağ kafesler, çelik ağlar gibi malzemeler kullanılmış, gelişen teknoloji ile çevresel alanlar, cepheler, yapılar ve iç mekan tasarımında etkisini göstermiştir. Günümüzde yapılarda metal, membran, pneumatik strüktür gibi malzemelerin kullanımı artmaktadır. Kullanılan çeşitli malzemeler estetik ve işlevsel olarak fayda sağlamaktadır. Tekstil üretim aşamasında baskı, örgü, dokuma gibi teknik yöntemler ile geliştirilmiştir. Malzeme olarak tekstil ürünleri ise mimaride ve iç mimaride hem işlevsel hem estetik hem de görsel kazançlar sağlamıştır. Böylece tekstil ve mekan kavramının iç içe geçtiği görülmektedir.

Tekstil ürünleri giyinme ve barınma dışında çeşitli işlevlerde kullanılmaktadır. Bireylerin duygularını, inançlarını ve zevklerini hayal gücü aracılığıyla farklı boyutlara taşınarak sanata dönüştürmüşlerdir. El becerilerini ve yeteneklerini sergileyerek işlenmiş ya da işlenmemiş tekstili makineli veya makinesiz olarak; resim, kolaj, heykel, geleneksel Türk sanatları ve enstalasyon gibi sanat dallarında etkisini göstermektedir.

Sanat türlerinden biri olan enstalasyon (yerleştirme sanatı), diğer sanat türlerinden ayrışmış geleneksel sanat eserlerinin dışına çıkmıştır. Ayrıca bu sanat dalı mekan ile birlikte düşünülerek tasarlanmaktadır. Enstalasyon sanatı; resim, heykel, ışık, objeler ve çeşitli materyaller ile desteklenmektedir. Sanatçılar; toplumsal durumları, tarihsel bir süreç de gerçekleşen önemli gelişmeleri, dünyada oluşmuş ya da oluşmakta olan kayda değer vakaları, çeşitli malzemeler ile soyutlaştırarak farklı kimlik kazandırmaktadır. Enstalasyon sanatı; sadece göze değil duyulara hitap eden, katılımcılarda merak uyandıran sanat türü olmaktadır. Bu tez içerisinde; enstalasyon sanatında tekstilin yeri ve mekan oluşumlarında kullanımı incelenmektedir. Bu çalışma kapsamında; Anish Kapoor, Christo & Jeanne Claude, Do Ho Suh ve Ernesto Neto gibi tasarımcılar ele alınarak, tekstilin mekan ilişkisi bağlamında farklılaşarak, enstalasyon sanatı içinde nasıl kullanıldığı örnekleriyle irdelenmektedir.

Literatürde, mekanlarda tekstil kullanımı ve donatı elemanlarına etkisi hakkında çok sayıda çalışma mevcuttur. Ayrıca enstalasyon sanatının farklı alanlarda kullanımı hakkında da tezler bulunmaktadır. Enstalasyon sanat türünde kullanılan tekstil malzemelerinin mekan oluşumuna etkisi tezin önemini arttırmaktadır.

1.1 Literatür Araştırması

Tok Dereci, Vildan " Doku'nuşlar' Tekstil Sergisi Üzerinden Tekstil Sanatından Mekan, Malzeme, Biçim İlişkisi" isimli çalışmasında; tekstil malzemesini farklı disiplinler arasında kullanımı ele almaktadır. Bu doğrultuda; mekan-tekstil-biçim kavramlarını ilişkilendirmiştir.

Erim, Usluca, Özge "Sanatsal Bir İfade Aracı Olarak Tekstil" isimli yazısında, tekstil sanatındaki farklı yaklaşımları, sanat dalındaki çeşitliliği anlatmıştır. Çalışmasında; dokuma, lif sanatı, 3 boyutlu heykelsi formlar, enstalasyon sanat eserlerine yer vererek örneklendirmiştir.

Gezer, Hale, "Üretim Alanında Tekstil ve Mimari Arasındaki Etkileşim" adlı yazısında, tekstil malzemesinin tasarımla etkileşimi ve mimarlık alanındaki katkısı incelenmektedir.

Levent, Tuğba, "İç Mimarlıkta Bir Tasarım Öğesi Olarak Tekstil Ürünleri ve Seçim Ölçütleri'' isimli tez çalışmasında, tekstil malzemesinin neler olduğu, işleme yöntemlerini ve iç mimaride kullanımı ele almaktadır.

Kapar, Serpil, "İç Mekan Enstalasyonlarının Oluşum Koşulları ve Sanat İzleyicisinin Çalışmanın Varlığına Olan Katkısı" isimli yazısında; enstalasyon sanatının mekandaki yaratımını örnekler ile açıklamıştır.

Doğan, Taşkın, "Tekstil Tasarımında İç Mekanda Kullanımının İncelenmesi" isimli tez çalışmasında, tekstilin tarihçesi, teknik bilgileri ve iç mekanda kullanımı ele almaktadır. Bu örnekler dışında konuyla ilgili makale, tez, kitap bölümü, bildiri gibi akademik yayınlarda bulunmaktadır.

1.2 Amaç

Bu çalışma; mekan kavramının öncülüğünde tekstil malzemesinin, enstalasyon sanatı içerisinde kullanımının irdelenmesi amaçlanmaktadır. Öncelikle mekan oluşumunda tekstilin yeri ve kullanımı ele alınarak, tekstil malzemesinin sanatsal kullanımı irdelenmektedir. Tekstil malzemesinin, moda ve giyim sektörü dışında mimarlık ve sanatsal ürün olarak kullanılmasıyla farklı boyutlar kazandırılmıştır. 20. yüzyılda ortaya çıkan enstalasyon sanatında, mekanın kullanım şekli farklılaşarak, alışılmışın dışına çıkmıştır. Bu tezin amacı; mekan anlayışının sanatlaştırılmasında tekstil malzemelerinin enstalasyon sanatında nasıl kullanıldığını ele almaktadır.

1.3 Kapsam

Araştırma kapsamında; tez konusunun temel kavramları açıklanır ve alt başlıklar detaylandırılmaktadır. Mekan kavramı, tekstil tarihi, türleri sınıflandırılarak incelenmekte ve diğer meslek alanlarına etkisi ele alınmaktadır. Mekanın sanatlaştırılmasında enstalasyon sanatının etkisi ve tekstil malzemesinin nasıl entegre edildiği irdelenmektedir. Çalışmada; tezi destekleyecek, farklı sanatçıların mekan tasarımlarını nasıl sanatlaştırdığı örneklendirilmektedir.

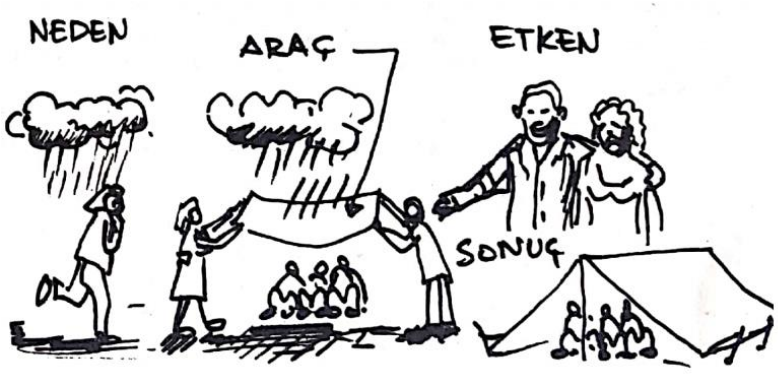
1.4 Yöntem

Bu çalışmada; nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Literatür taraması yapılarak alt başlıkların oluşturulması amacıyla veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Genel tanımlar bölümünü destekleyecek alt başlıklar ile netleşmektedir. Uluslararası kaynaklar kullanılarak örnek sanatçılar bulunmuş ve yerel kaynaklar ile birlikte bütün bir hale getirilmiştir. Seçilmiş enstalasyon sanatçı örnekleri incelenerek, tablolar ile karşılaştırılması, tekstil malzemesini mekan tasarımında nasıl kullanıldığı hakkında benzerlik ve farklılıklarla ayrıştırılarak ortaya konmaktadır.

BÖLÜM 2. MEKAN KAVRAMI

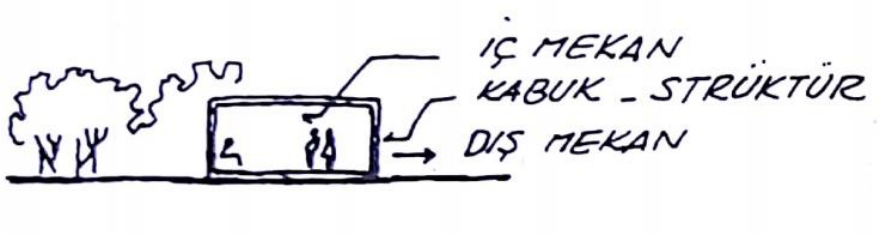
"Boşluk, yer" anlamına gelen mekan kelimesi, tüm canlıların barınma, korunma gibi ihtiyaçlarını karşılayan, kapalı veya açık, sınırları belli yaşam alanlardır. Mekan *"Dış etkenlerden korunmak amacıyla yapılan kabuk, iklim koşullarına ve mekânın kullanım amacına göre farklılık göstermektedir. Bu şekilleniş genelde içten dışa doğru gelişim göstermektedir. Mekân kurgusu, strüktür ve kabukla vücut bulmaktadır"*(Uraz T.U., 1993).Mekan kavramı genel olarak, uzay boşluğundan başlayarak, canlıların yaşadığı yer küreyi içine alan bir bütündür. Yer küremizi oluşturan toprak, taş, bitki örtüsü, su ve atmosfer gibi doğal alanlar mekanı oluşturmaktadır.

Mekan kavramı çağlar öncesine dayanarak, gereksinimlere göre şekillenmiş, günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Korunma amacı ile insanoğlu; ilk barınma ihtiyacını mağaralarda karşılamış ve zamanla oluşan gereklilikler doğrultusunda farklı yaşam birimleri ortaya çıkmıştır. Şekil 1 görüldüğü üzere, mekan oluşumunu nasıl ortaya çıktığını, neden- sonuç ilişkisiyle şematik olarak açıklanmıştır.

Şekil 1. *Mekan Oluşumunun Etkenleri-Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları no:4-sy. 73*

Mekan oluşumunda tarihsel süreç içerisinde, kültürel değişimler, endüstrinin, bilimin, yapı ve teknolojinin ilerlemesi, yapay mekanları doğurmuştur. Yapay mekanlar; doğal mekanlar dışında insan zekası sonucu üretilen alanlardır.

Şekil 2. *İç Mekan ve Dış Mekan Ayrımı -Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları no:4*

Mekanlar genelde içten, dışa doğru boyutlanmaktadır. İç ve dış mekan kavramları, bir bütün hacim olarak düşünülmektedir. Dış mekan etkilerinden korunmak ve mahremiyetini sağlamak amacıyla, dış kabuk oluşmaktadır. Strüktür dediğimiz dış kabuk, iç mekanı oluşturarak boşluğu, bölümlere ayırmaktadır (Şekil 2).

2.1 Dış Mekan

Yapısal bir tasarımda, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişimlerden etkilenerek boyut kazanmaktadır. Oluşturulan tasarımlarda iklim ve çevre koşulları göz önünde bulundurulmaktadır. Yapı tasarımında tüm etkenler göz önünde tutularak, doğal çevreye uyumlu, bütünleşmiş bir dizayn ortaya çıkar.

Şekil 3. *Doğal Dış Mekân Örneği- Faerie Glen Isle of Skye, İskoçya (URL-1)*

Dış mekan kapatılmaya gerek duyulmayan doğal çevreye ait kaya, ağaç gibi unsurların ya da insanoğlunun ürettiği duvar vb. yapay parçalarla sınırlayarak ortaya çıkan bir hacimdir. Şekil 3'de görüldüğü üzere, doğal sebeplerden meydana gelen yeşil bitki örtüsü, kayalar ve farklı kotlarda olan toprak zemin dış mekanı kendi içerisinde sınırlamıştır.

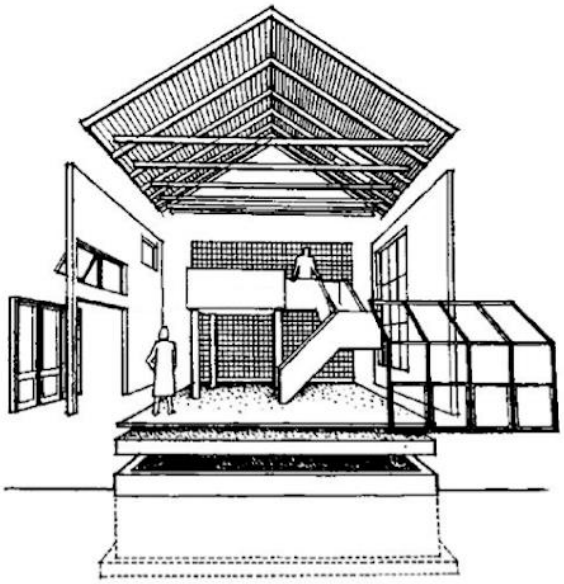

Şekil 4. *Dış Mekân Örneği- San Marco Meydanı, İtalya (URL-2)*

İnsanoğlunun geçmişten günümüze toplumlar arasındaki iletişim ve paylaşımlar güçlendikçe, park, meydan, sokak gibi alanlarda ihtiyaçlarını giderdiği; dış mekanlar biçimlenmiştir. Şekil 4'de görülen meydan örneği, insan yapımı olan bina, heykel ve çeşitli strüktürlerin bulunduğu, çeşitli fonksiyonlara sahip dış mekandır.

2.2 İç Mekan

İç mekan net sınırları olan mimari yapı elemanları olan tavan, döşeme, taşıyıcılar ve çatı gibi bileşenlerinden meydana gelmektedir. Kullanıcının kendini dış çevreden koruduğu kapalı alanlara iç mekan denilmektedir.

Şekil 5. *İç Mekân Örneği-Yapı Elemanları (URL-3)*

İç mekan; doğal sebepler veya insan müdahalesi ile şekil verilen bir alandır. Geçmişte ilk barınma amaçlı kullanılan iç mekanlar mağaralardır. İnsanoğlu kendini doğa ve çevre olaylarından korumak istediği için mağaralara sığınmışlardır. Zamanla gelişen toplum kültürel ve sosyal bölümlere hizmet ederek, gerekli gereksinimlerin karşılandığı mekanlar haline dönüştürülmüştür. Şekil 5'de görüldüğü üzere mekanın yapı elemanları olan döşeme, duvar, merdiven ve çatının birleşimi ile oluşan iç mekan; kullanıcının eylemini yapabildiği yaşam alanı sunmaktadır.

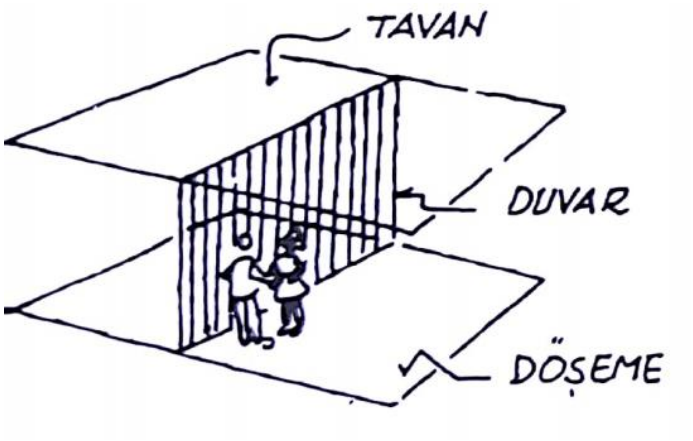

Şekil 6. *Alışveriş Merkezi (Kamusal Alan)- Akasya AVM, İstanbul (URL-4)*

Mimariyi çevreleyen dış kabuk, iç mekanda boşlukları ortaya çıkararak gerekli fonksiyonlar yüklenmektedir. İç mekanlar toplu ya da bireysel kullanım alanları yaratmaktadır. Kişisel kullanım için konutlar, aile bireylerinin bir arada ya da bireysel yaşamını sürdürebildikleri alanlardır. Kamusal alanlar (Şekil 6) ise toplu bir şekilde yeme-içme, çalışma, dinlenme, sinema, tiyatro gibi birçok aktivite ve paylaşımı içeren mekanlardır. Kütüphane, hastane, dini mekanlar, alışveriş merkezleri kamusal alana girmektedir.

2.3 Mekanın Yapısal Özellikleri

İnsanoğlu tüm fiziksel, sosyolojik ve psikolojik nitelikleriyle kendi yaşam alanı ile bütünleşerek; gerekli eylemlerini, üç boyutlu planlanmış mekanlarda sürdürmektedir. Mekan boş bir hacmi tanımlamaktadır. Hacmin oluşumunda köşe, kenar ve düzlemler etkili olmakla beraber, örgütlenmiş alanlar oluşturmaktadır. Düzlemler yatay ve düşey kavramları altında incelenmektedir. Yatay ve düşey düzlemlere uygulanan farklı işlemler, mekanın perspektifini ortaya koymaktadır. İç ve dış hacmi birbirine bağlayan, taşıyıcı sistemi ile alanı ayakta tutan strüktür, mekan ayrılmalarını ve bölümlerini tanımlamaktadır. Dış kabuğu oluşturan strüktür, iç mekanı yaratarak yaşam alanları oluşturmaktadır. Şekil 7'de görüldüğü üzere tavan, zemin ve duvarlar mekanın formunu belirlemektedir.

Şekil 7. *Tavan Duvar, Döşeme Gösterimi-Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları no:4*

Duvarlar, mekanı birbirine bağlayan, sirkülasyonu sağlayan, sınırları oluşturan düşey düzlemlerdir. Bölücü yüzeyler olan duvarlar, mekanı taşır, tavanı ve zemini tanımlamaktadır. Duvarların üzerinde kapı ve pencere boşlukları bulunmaktadır. Kapılar, odalar arası mahremiyeti ve geçişi sağlamaktadır. Pencereler ise dış mekanla bağlantı kurarak, mekanın doğal ışık almasını ve hava dolaşımını sağlamaktadır. Duvar tasarımları şekil olarak, düz veya eğri formda olabileceği gibi, şeffaf, yarı şeffaf, malzemeler ile farklı bir tasarım dili ortaya çıkmaktadır.

Yatay düzlem olan zemin; katları bölen, üzerinde eylemlerin gerçekleştirildiği, insan ağırlığını taşıyan ve donatıların yerleştirildiği yüzeydir. Mekan konumlandırılırken, çevrenin topografik özellikleri göz önünde tutularak, yüzeye oturtulur veya yükseltilerek konumlandırılır. Zemin yüzeyi tasarıma göre farklı yüksekliklerde tasarlanmaktadır. Mekandaki kot farkları ve seçilen malzeme, renk, doku ile alana yeni bir kimlik kazandırmaktadır. Tavanlar mekanın üzerini kapatan, canlıları iklimsel durumlara karşı koruyan yatay düzlemlerdir. Tavan tasarımında ise ışık kanallarının açılması, donatıların kullanılması ve çeşitli uygulamalar yapılması sonucunda mekana ferah bir atmosfer sunmaktadır.

2.4 Mekan Öğeleri

Mekan yaratımı, kullanıcı profilini uygun bir atmosfer oluşturma sürecidir. Atmosfer oluşumu verilmek istenen konsepte göre tasarlanan ya da kendiliğinden oluşmuş mekanlarda kullanılan malzeme, ışık, renk, doku, peyzaj, dekoratif unsurlar bir araya gelerek duyulara hitap etmektedir. Fiziksel ve algılara hitap etmesi sonucu birey ile mekan arasında etkileşim sağlanmaktadır. Konsept hazırlanırken, fikirler geliştirilir, tartışılır ve projelendirme aşamasına geçilerek ortaya konulmasına dikkat edilir. Projelendirme aşamasında mekanı yansıtan malzemeler, renkler ve dokular bir araya gelerek bütünsel bir kimlik oluşturmaktadır. Kompozisyonlar meydana çıkarken; denge, ritim, vurgu, kontrast, harmoni gibi tasarım prensipleri kullanılmaktadır.

2.4.1 Malzeme

Mekanda seçilen malzemeler, atmosferin kimliğini şekillendirerek, fiziksel ve psikolojik etkileşimler kazandırmaktadır. Tasarım prensipleri göz önünde tutularak, konsepte uygun malzemeler uygulanmaktadır. Mekanın fonksiyonuna göre seçilen malzemeler, hammaddesi doğadan olmak ile beraber; doğal ve yapay olarak kullanılmaktadır. Ahşap, taş gibi doğal maddeler, cam, seramik, plastik, metal, kumaş gibi işlemden geçmiş yapay malzemelerdir. Özellikleri tasarıma göre şekillenerek, mat-parlak, pürüzlü-pürüzsüz, sert-yumuşak vs. özelliklerine sahip olarak mekanın üslubunu ortaya koymaktadır.

Mekan tasarımlarında en çok tercih edilen malzemelerden biri olan ahşap, masif ya da işlemden geçirilerek kullanılmaktadır. Genellikle kolay işlem gören ahşap, şekil verilebilmesi, dayanıklılığı, görünümü, dokulu olmasından dolayı yapı ve mekan tasarımlarında kullanılmaktadır. Ahşap kendi içinde kalite olarak sınıflandırılmaktadır. Lamine, kontrplak, bükme ahşap olarak ya da masif olarak tercih edilmektedir. Şekil 8 görselindeki gibi yatak odası tasarımında masif ahşabı; duvar, zemin, tavan ve mobilyalarda kullanıldığı görülmektedir. Yatak odasında, ahşabın yanında tekstil malzemesi kullanılmıştır. Yatak başı kaplaması, yorgan, yastık ve zeminde halı kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 8. *Yatak Odası- Masif Ahşap Kullanımı (URL-5)*

Taş doğadan meydana gelen minerallere sahip organik malzemedir. Soğuk malzeme olan taş, fiziksel işlemlere uğrayarak duvar, tavan, zemin ve mobilyalarda kullanılmaktadır. Taş mineralle karışarak, kumtaşı, kireçtaşı, mermer, granit gibi ürünler ortaya çıkmaktadır. Şekil 9'da görüldüğü üzere işlem görmüş taş, duvara kaplaması olarak tasarlanmıştır. Bunu yanı sıra, koltuk, kanepe, puf, bej renkli kumaş kaplama olup, perdeler ise 3 renkli bir tekstil ürünüdür.

Şekil 9. *Oturma Alanı- Duvarda Taş Kullanımı (URL-6)*

Hammaddesi doğal malzemelerden olan çeşitli fiziksel veya kimyasal işlemlerden geçirilerek oluşan yapay malzemeler; cam, seramik, plastik, metal, tekstil ürünleri ve kompozit malzemelerdir. Cam birçok yerde kullanılan sert, kırılabilen, şeffaf, opak, renkli ve desenli özelliklere sahip olabilen saydam yansıtıcı bir malzemedir. Yapının cephesinde, iç mekan da pencere, kapı, seperatör, mobilya ve aksesuarlarda kullanılır. Ayrıca duvar ve zemin malzemesi olarak da kullanılmaktadır. Şekil 10'da görüldüğü gibi cam malzemesi duvar yerine geçerek alanları bölmüştür. Kanepe kahverengi deri kaplama, kırlentler desenli kumaş kaplama olduğu görülmektedir. Ayrıca perdeler ve halı tekstil malzemesinden üretilmiştir.

Şekil 10. *Oturma Alanı- Cam Kullanımı (URL-7)*

Seramik, parlak-mat, pürüzlü-pürüzsüz gibi özellikleri olan sert bir malzemedir. Çeşitli renklerde, dokularda ve desenlerde üretilmektedir. İşleve göre, ıslak hacimlerde, sirkülasyon alanlarında, duvar ve zeminlerde kullanılmaktadır.

Tekstil malzemeleri dış ve iç mekanlarda kullanılan malzemelerden biridir. Mekan tasarımında konsepte uygun seçilen tekstil ürünü, renk, doku ve işlevi göz önünde bulundurulur. Tekstil ürünü; mobilya, aksesuar, sanat yapıtları gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Her tekstil ürününün kendine mahsus özelliği bulunup, temizliği ve bakımı ona göre yapılmaktadır. Şekil 11'de görüldüğü gibi tekstil malzemesi zemin, duvar ve mobilyalarda, farklı renk ve desenler ile bir arada kullanılmıştır.

Şekil 11. *Oturma Alanı- Tekstil Malzemesinin Kullanımı (URL-8)*

Mekanda tercih edilen malzemeler, kullanıcının isteği doğrultusunda konsepte uygun şekilde bir araya getirilmektedir. Ürünlerin işlevi ve estetik özellikleri ön planda olacak şekilde uygulanmaktadır. Malzemeler birbiri içerisinde denge, uyum, zıtlık gibi tasarım prensipleri kullanılarak yeni bir dil bütünlüğü ortaya koymaktadır **(**URL 9). Plastik ve metal malzemeleri de hayatımızın birçok noktasında kullanılmaktadır. Kullanım amacına göre; doku, yüzey ve renk katmanları şekillenmektedir.

2.4.2 Renk

Renk duygulara hitap eden soyut bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Renk yüzyıllardır varlığını sürdürmektedir. Tarih öncesi dönemden bu yana hem görsellik açısından hem de işlev bakımından kullanılmaktadır. Renklerin algılanmasında ışık kaynağı önemli rol oynar. Tasarlanan mekanların işlevine göre renk ve ışık kaynağı doğru seçilmesi, içinde eylem gerçekleştirilecek mekanlar için konforun sağlanması adına önem taşımaktadır. Mekanda kullanılan malzeme, yüzeylerdeki dokular renk seçimi ve aydınlatma ile birleştiğinde insan üzerinde etkili olmaktadır. Yüzey ve aydınlatma arasındaki etkileşim ile oluşan görsel algı, fiziksel ortam içerisinde psikolojik etkiler ile birlikte estetik beğeniye dönüşmektedir. Renk seçimi mekan tasarımı açısından önemli bir aşamadır. Mekanın boyutları, psikolojik algısı, estetik kaygısı gibi değişkenlere sahiptir. Örneğin bir mekanın dar ya da geniş, yakın ya da uzak, sıkıcı ya da ferah algılanması renk tonlarının insan üzerinde yarattığı algı ile ilgilidir. Renk seçimlerinde yine mekanın işlevine göre kısıtlayıcı unsurlar bulunabilmektedir. Örneğin doğal ışığı oldukça az alan bölümlerin renk seçimi ile doğal ışığı bol alan alanların renk seçimleri farklılık gerektirmektedir.

Şekil 12. *Oturma Alanında Renk Kullanımı (URL-10)*

Mekân tasarımında kullanılan renk seçimlerinde duvar, döşeme ve tavanın boyutlarındaki farklılık mekanın algılanmasına etki ettiği gibi, yüzeylerde kullanılacak ürünlerin (mobilya, aydınlatma vb. gibi) diğer elemanlar ile ilişkisi düşünülerek insan üzerinde yaratacağı fiziki ve psikolojik etkileri göz önüne alınmalıdır. Bu etkide bir diğer önemli unsur ise renk uygulanacak yüzeylerin malzemesi ve dokusunun ne olduğudur. Bu önem rengin algılanmasında ortaya çıkar. Rengi yansıtıp yansıtmadığı, parlak ya da mat oluşu rengin doğru tonda algılanmasına etki eden faktörlerdendir. İnsan psikolojisinde renk kullanımının önemi büyüktür. Renklerin; tonlarının insan üzerinde sevinç, enerji, üzüntü, stres, kasvet gibi etkiler bıraktığı bilinmektedir. Renk türlerinin mekan kullanıcılarının doğru analiz edilip amacına uygun seçilmesi gerekmektedir.

Şekil 13. *Tekstil Malzemesinde Renklerin Kullanımı (URL-11)*

Renklerin mekan içindeki dengeyi sağlaması için birbirine karıştırılması, ilave edilmesi gibi yollara başvurulmaktadır. Grileşmiş renkler mekan armonisi oluşumunda dengeleyici olarak kullanılmakta, renklilik özelliğini azaltmaktadır. Birbiri ile karışarak oluşan renklerin yan yana gelmesi sonucu yakın renk armonisi oluşmaktadır. Bunlar; Turuncu-sarı-yeşil, mor-mavi-yeşil, kırmızı-sarı-turuncu gibi renklerdir. Mekânda gözü yormayan bu renkler yumuşak etkilerde bulunmaktadır. Uzak renk armonisini oluşturan ana renkler; sarı-kırmızı-mavi ve karışımları ile ortaya çıkarak, ortama zenginlemiş renk uyumu sunmaktadır (Şekil 13). Zıt (tamamlayıcı) renkler aralarında; kırmızı-yeşil, mavi-mor, sarı-mor renkler yan yana ve tonları oluşturularak armoni oluşturulabilir. Mekanda armoni oluşurken renksel etkileşimle birlikte, renk tonlarının doymuşluğunu kırmak, renklerin birbirinin içine katarak armoni güçlendirilmektedir. Hem sıcak hem soğuk renklerin kullanımı ise alanı dengeyi kavuşturmaktadır. Sıcak renklerin baskın olduğu yönde soğuk renklerin sıcak tonu kullanırken, soğuk renklerin baskın olduğu tarafta sıcak renklerin soğuk tonu kullanılarak denge sağlanmaktadır. Sıcak renkler; soğuk renklere göre kullanıldığı alanda dinamizmi artırır ve daha baskındır. Açık-orta-koyu tonlarının bir arada kullanıldığı tek renk armonisi mekânda huzur, dinginlik ve monotonluk katmaktadır. İki renk ve tonları olursa daha dinamik bir atmosfer elde edilmektedir. Çok renk armonisi oluştururken, karışımlarıyla meydana gelen ara renkler, doymuşlukları düşürülerek, dengeyi ve uyumu bir arada toplamak mümkündür.

2.4.3 Doku

İç mekanda kullanılan malzemelerin türünün ne olduğu, nasıl aydınlatıldığı ve renklerinin ne olacağı konusunda incelemelerden sonra bu malzemelerin nasıl yüzeylere ve o yüzeylerde nasıl dokulara sahip olduğu kullanıcı memnuniyeti açısından önemlidir. Bir dokusu olması onu daha anlaşılır kılarak tanımlı hale getirir. İç ve dış mekan tasarımlarında malzeme kullanımı günümüzde özellikle oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Her malzeme kendine özel yüzeylere sahiptir. Fakat bu yüzeyler çeşitli malzemelerle farklılaştırılarak daha özel hale getirilmektedir. Örneğin bir ahşap ele alındığında zımparalanması farklı bir doku yaratacağı gibi, üzeri boyanmasıyla daha pürüzsüz bir yüzey elde edilir. Hatta üzeri verniklendiğinde hem pürüzsüz hem de parlak yüzey elde edilmiş olur. Bu tercihler malzemenin kullanılacağı yere göre değişmektedir. Mekânda genişlik, derinlik, sıcak ya da soğukluk, sert ya da yumuşaklık gibi algısal etkilerede sebep olmaktadır (Göler, 2009).

Şekil 14. *Sagrada Familia-Gaudi (URL-12)*

Dokular, mekanda görsellik üzerinde büyük etkilere sahipken, mekan-yüzey-malzeme ilişkisini kategorize eden, aynı zamanda görme ve dokunma duyularını harekete geçiren önemli uyarıcı elemanlardır (Gezer, 2007). Dokulardaki dağılım da algı biçimini değiştirmektedir. Örneğin sert dokulu yüzeyler daha yakın, yumuşak dokulu yüzeyler daha uzak algılanmaktadır. Bu durumun düzensiz dokularda sert dokulu yüzeylerin ufak, yumuşak dokulu yüzeylerin büyük algılanmasına sebep olmaktadır. Yüzey dokularındaki

çeşitlilik ve yüzeylerin farklı algılanmasına Sagrada Familia-Gaudi (Şekil 14) örneğinde görülmektedir.

Şekil 15. *Kumaşın Dokunmasıyla Oluşan Doku Örnekleri (Yılmaz, Halaçeli Metlioğlu, 2020:1682)*

Tekstil malzemesi, kullanılan alanın işlevselliğine göre belirlenerek kumaş yüzeyleri oluşturulmaktadır. Dokuma, örme, renklendirme ve bitim gibi işlemlerden geçilerek oluşan dokulu veya dokusuz yüzeyler, mekanda birçok alanda kullanılmaktadır. Kumaş dokuları, yumuşak, sert, desenli, desensiz, kabartmalı, parlak, mat, esnek, dayanıklılık gibi birçok özelliğe bakılarak seçilmektedir. Şekil 15 görselinde birçok renk kullanılarak, tekstil malzemesinden üretilen dokulu kumaş yüzey örnekleri görülmektedir.

2.5 Mekanın Donatıları

Mekan, bireylerin eylemlerini gerçekleştirdiği sınırlı alanlardır. Kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak için mekan içerisinde belli hacimler oluşturulmaktadır. Kişi zevkine göre tasarlanan bölümlerde çeşitli mobilya ve aydınlatma donatıları kullanılmaktadır.

2.5.1 Mobilya

Mekan tasarımı kullanıcının isteğine göre tasarlanmaktadır. Bireyler mekan içerisinde ihtiyaçlarını gidermeye yönelik çalışma, uyuma, oturma ve dinlenme gibi eylemlerini gerçekleştirmektedir. Mobilyalar, kullanıcıların eylemlerine yönelik imal

edilen ürünlerin tamamıdır. Mekanda kullanılan mobilyalar, kullanıcının konforunu ve estetik kaygısını ön planda tutmaktadır. Her mobilyanın işlevi olmasına gerek yoktur çünkü konforun yanı sıra estetik kavramı mekanın tarzını oluşturmaktadır. Konut bölümü olan oturma alanında; TV ünitesi, kanepe, berjer, orta sehpa, mutfak alanında; yemek masası, sandalye, dolap, yatak odasında; yatak, komodin, gardırop, çalışma odasında ise; çalışma masası, kitaplık, koltuk gibi kullanıcıların ihtiyaçlarını giderecekleri mobilyalar seçilmektedir. Bir mobilyanın birden fazla fonksiyonu olup, böylece mekanda yer tasarrufu sağlanabilir.

Şekil 16 görselinde bir yaşama alanının kesiti gösterilmiştir. Salonda kanepe, puf, orta sehpa, kırlentler, avize ve halı görülmektedir. Kanepeler düz bej renkli kumaş kaplama olup, kırlentler ise desenli-desensiz biçimde tekstil malzemesiyle kaplanmıştır. Orta sehpa dikdörtgen formda, kahverengi deri kaplı olduğu görülmektedir. Puf ise gri-beyaz renkli, çizgili olan kumaş materyali giydirilmiştir.

Şekil 16. *Salonda Kullanılan Tekstil Malzemeleri (URL 13)*

Mekanda yer değiştirmeyen sabit mobilyalar ve yer değiştiren kanepe, masa, sandalye, yatak, sehpa gibi hareketli mobilyalar bulunmaktadır. Mobilyalar, seçilen malzemenin renk, desen ve dokusuyla mekanın atmosferini değiştirilmektedir. Şekil 17 görselinde, Amsterdam'da bulunan ortak çalışma ofis tasarımı görülmektedir. Mekan

tasarımında kullanılan yeşil yarı transparan kumaş malzemesiyle su dalgası efekti verilmek istenmiştir. Lazer ile kesilmiş kumaşlar perde gibi tavandan sarkıtılarak mekana ferah bir atmosfer yaratılmıştır.

Şekil 17. *Ortak Çalışma Ofisinde Tekstil Kullanımı (URL 14)*

Mekanda tekstil malzemesinin kullanımı, yaşam alanları bölme amacıyla da tasarlanmıştır. Pembe renkli tekstil, katlanarak kolay şekil alabilmekte, gerektiğinde odalar arası mahremiyeti sağlamaktadır. Yatak odasında, yatağın başı ve bazası gri kumaş ile kaplanmış yanına şeffaf görünümlü bir komodin konulmuştur. Bu örnekte (Şekil 18) kumaş malzemesinin sadece kanepe, perde, halı gibi donatılarda kullanılmadığı, farklı fonksiyonlarda yüklenildiğini görülmektedir.

Şekil 18. *Yatak Odasında Tekstilin Seperatör Olarak Kullanılması (URL 15)*

Şekil 19'da yatak odası görseli bulunmaktadır. Yatak ve yatak bazası gri kumaş ile kaplanmış. Arkasında bulunan desenli güneşlik ve perdeler odanın ışık ihtiyacına göre açılıp, kapatılmaktadır. Yatağın yanına ahşap malzemesinden oluşmuş komodin, zemine ise halı serildiği görülmektedir (Şekil 19).

Şekil 19. *Yatak Odasında Tekstil Kullanımı (URL 16)*

Mekanı yaşanılır kılan mobilyalar, birçok malzeme ile tasarlanarak konumlandırılmaktadır. Ahşap, cam, mermer, taş, tekstil gibi malzemeler kullanılmaktadır. Bu çalışmada; mekan ilişkisi bağlamında tekstil malzemesi incelendiği için, yaşam alanlarında tekstilin; kanepe, koltuk, puf, berjer, kırlent, perde, halı, kilim vb. gibi donatılarda kullanılırken, duvar kağıdı, aksesuar, sehpa, seperatör, aydınlatma gibi ürünlerde de kullanıldığı görülmektedir.

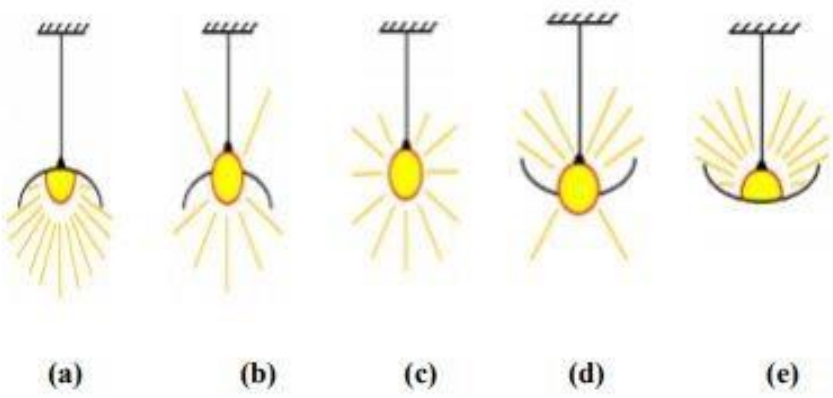
2.5.2 Aydınlatma

Ana doğal ışık kaynağı güneştir. Güneşten yayılan ışık, aydınlatma sağlanması istenilen mekanın enlem ve boylamına, atmosfer yapısı ve zamana göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığa bağlı olarak aydınlatma performansı da değişkenlikler olmaktadır. Doğal aydınlatmadan yararlanma sistemleri saydamlık oranı, pencere türü, güneş kontrol sistemlerinin doğru seçilmiş olması, iç mekân hacminde yönlenme durumu gibi değişkenler kontrol altında tutularak, ihtiyaç olduğunda yapay aydınlatmadan faydalanılmasıdır. İnsanlar, mekanların farklı bölümlerinde farklı eylemler gerçekleştirmektedir. Mekânlar, o alanda gerçekleştirilecek eyleme ve eylemin gereksinimlerine uymalı, aydınlatma tasarımı, mekana gerekli konforu sağlamalıdır. Doğal aydınlatmadan en üst seviyede faydalanılmalı, eğer doğal aydınlatma yeterli ışığı sağlamıyorsa yapay aydınlatma mekandaki ışık ihtiyacına göre tasarlanıp, dağılımı yapılmalıdır. Şekil 20'de verilmiş olan aydınlatma ürünleri, tekstil malzemeleri olan kumaş ve iplerden tasarlanmıştır. Bu ürünlerde; ışığın geçirgenliği, yayılımı tekstil malzemesinin cinsine ve nasıl tasarlandığı ile ilişkilidir. Aydınlatmalar yerden, duvardan ve asılarak konumlandırılmaktadır. Doğal ışığın yetersiz olduğu noktalarda işlev görmektedir.

Şekil 20. *Tekstil Malzemesinden Oluşan Aydınlatma Örnekleri (URL 17-18-19)*

Her mekan içinde gerçekleştirilecek eyleme göre farklı aydınlatma tasarımına ihtiyaç duymaktadır (Barış, 2014). Aydınlatma tasarımı, mekanı paylaşan kişilerin ruhsal durumunu, sağlığını ve üretkenliğini etkilemektedir. Bu tasarım alanında iyi bir uygulama yapılmış mekanda, görsel konfor sağlanmaktadır. Enerjinin etkin kullanılması konusunda en önemli noktalardan biri ışık kaynağının doğru seçilmesidir. Işık kaynağını destekleyen ve ışık aksının doğru yönlenmesini sağlayan armatürlerde ışık kaynağı kadar yapay aydınlatmada önem taşımaktadır. Bu ışık kaynağı ve armatür seçimi yapılırken ürünün nerede ve hangi amaçla kullanılacağı öncelikle belirlenmesi gerekmektedir. Yapay aydınlatma tasarımında direkt, endirekt, yarı endirekt, karma aydınlatma (Şekil 21) olarak çeşitli tanımlamalar kullanılmaktadır.

Şekil 21. *Aydınlatma Türleri Kaynak: (Şahin ve ark., 2015)*

BÖLÜM 3. TEKSTİL KAVRAMI

"Tarihte neredeyse her medeniyette kalıntılarına rastlanan Tekstil, Latince 'Textilis' kelimesinden gelmektedir. İnsanlığın bilinen en eski uğraşlarından olan tekstillerin bilgileri araştırmacılar tarafından farklı tarihlere dayandırılsa da tekstilin varlığının M.Ö. 9000'li yıllara kadar uzanmakta olduğu varsayımı hemen hemen ortak kanıdır"(Yılmaz,2018). Genel bir kavram olan tekstil, dokuma ve dokumacılık terimleri ile yorumlanarak, keçeleştirme ve örme gibi üretim yöntemler sonucu çeşitli yüzeyler oluşturulmaktadır. İlk yaşamdan günümüze tekstil yüzeylerin keşfiyle; barınma, örtünme, korunma ve giyinme gibi temel gereksinimlerini gidermeye başlamıştır. Zamanla gelişen teknoloji ve yeni icatların ardından tekstil kavramı katmanlaşarak güçlenmiştir.

Medeniyetlerin doğması ve gelişmesi yeni akımları doğurmuştur. 20 yy. da artan sanatsal yorumlar ile birlikte tekstil-sanat kavramlarını bütünleştirmiştir. Kullanım amacı yanında estetik kavramı da önem kazanmıştır. Global olarak yükselen rekabetler, çevresel problemler doğurmuştur. Tüm piyasalara etki gösterdiği gibi tekstil alanı içinde yenilikçi düşünceler ve kavramlar oluşturmuştur.

Endüstri devriminin başlaması ile makine kullanımı artmış, farklı tekstil malzemelerine işlevsel fonksiyonlar yüklenerek farklı bir boyut kazandırılmıştır. Geçmişten günümüze değişen toplumlar sonucu yaratıcılık dışa vurmuş ve tekstil ürünlerinde yeni bir bakış açısı oluşturulmuştur. Tekstil malzemesine yüklenen fonksiyonlar dışında estetik kavramı ile ele alınması sanat anlamında yaratıcı yeni ürünler ortaya çıkmıştır. Kişilerin bireysel ihtiyaçları göz önünde tutularak, özgün yaratımlarla bitim yöntemleri kullanılması ile yenilikçi baskı yöntemleri keşfedilmiştir. Geniş ürün ve malzeme yelpazesi olan tekstil hayatımızın geniş alanında kullanılmaya başlanmıştır. Ülkelerde artan nüfus ile giyim ve ev tekstil ürünlerine ihtiyaç artması sonucu, çeşitli kumaşlar üretilmiştir. Kumaşın esas hammaddesi ipliği natural liflerden (yün, pamuk, ipek, vb.) üretilirken, kimyasal yöntemlerden geçen suni elyaftan da üretilmeye başlanmıştır.

3.1 Sanayi Devrimi Bağlamında Tekstil

Sanayi devrimi ile birlikte ilkel yöntemler olan insan ve hayvan gücü yerine makine kullanımı yer alarak tekstil üretim süreci değişmiştir. Endüstri devrimi ile birlikte sıra toplumlar arası bilgi alışverişi, teknik bilgiyi sağlama, üretimin genişlemesi gibi faydalar sağlayarak kolektif bir kavram haline dönüşmüştür.

Endüstri devrimi yeni bir çağ açarken; teknoloji aracılığıyla üretim, seri hale dönüşmüş, tasarım fikri ortaya çıkmıştır. El araçları ile şekillenen maddeler, makine ile hızlı bir şekilde üretilerek, zaman ve sürat kazanmıştır. Aydınlanma çağı sürecinde, buharlı makinaları içine dahil etmesiyle, tekstil; dokuma tezgâhları ve baskı gibi üretim basamakları yenide biçimlenmiştir. "*Bir tekstil hammaddesi olan pamuğun işlenmesinde, Cartwright'ın 1792 yılında pamuk tarama makinesini bulması ve Eli Withney'in 1794'te çırçır makinesini bulması ile pamuklu dokuma üretiminde büyük ilerleme yaşanmıştır.*" (Taşkın,2019:9).

Makineleşmenin gelişmesi, artması ve talep görmesi sonucu tasarım dili gelişmiştir. Gelişen teknoloji olanakları; sanatçıların hayal gücünü dışarıya aktarmada yardımcı olmuştur. O dönemi yansıtan kültürel imgeler, motifler tasarlanmış, hayatın birçok kullanım alanında yer almıştır. 1851 de dikiş makinesinin bulunması ile giyim sektörü ortaya çıkmıştır. Tekstil aşamalarından biri olan renklendirme böcekleri ve bitkileri hammadde olarak 19 yy. kadar kullanılmıştır. Sanayileşme ile beraber sentetik boyalar keşfedilerek, renklendirme alanında aşama kaydedilmiştir. Yapay ipliğin oluşumu örme gibi tekniklerin doğuşu kumaş üretiminde yenilikler kazandırmıştır.

Tekstil; sanayi dönemi sonrasında daha fazla gelişmiş, farklı malzemeler ortaya çıkarak çeşitli kumaş ve desen tasarımları üretilmiştir. Tekstil üretimi toplum ihtiyacı kalıbından çıkarak, sanat oluşumuna etki etmiştir. Tasarımcının hayal dünyasını özgürce ele alırken teknik bilgilerinden faydalanarak kullanım alanını geliştirip bir bütün oluşturmuştur. Günümüzde ilerlemiş tekstil tasarımı teknoloji ile şekillenmiş, belirlenen amaçlar doğrultusunda sadece giyim sektörü değil, diğer birçok alana etkisini göstermiştir. Yaşam içerisinde moda, mimarlık, sanat tasarımı gibi alanları etkilemektedir.

3.2 Tekstil Malzemeleri

Tekstil malzemesi oluşum sürecinde, hammaddenin çeşitli aşamalardan geçmesi sonucu oluşmaktadır. "*Bu aşamalar sırasıyla lif, iplik, dokuma, boyama ve bitim işlemleri, giyim-ev tekstili ürünü, perakendeciliktir. Aşamalardaki seçenekleri bilerek üretim yapmak en doğru sonuçları elde etmeyi sağlar* (Uyan,2019)*".* Öncelikle ürünün kullanım amacı belirlenir, bu doğrultuda hammadde seçilmektedir. Temel maddeye uygulanan her bir farklı teknik sonucu kumaş çeşitliliğini arttırmaktadır. Kumaşın sağlamlığı, rengi, dokusu, transparanlığı, koruyuculuğu gibi özellikler ürünün kalitesi ve maliyetini belirlemektedir. Tekstil ürününün dokuma tekniğinin farklı uygulanması ile tasarım dili şekillenmektedir.

3.2.1 Elyaf

Tekstil malzemelerinden, elyafın cinsi (doğal, sentetik vb. gibi), dokusu, esnemesi, nemi tutma vb. özellikleri kumaşın yüzeyini oluşturmaktadır. Hammaddesi doğadan elde edilen elyaflar; pamuk, kenevir, keten, bambu gibi bitkiler doğal lifleri oluşturmaktadır. Doğal elyaflar cilt tipi ile uyumlu olmaktadır. Karmaşık yapı olan sentetik lifler ise; daha az hava almasından dolayı ciltte alerjik reaksiyonlar oluşturabilir. Maliyeti az olan sentetik lifler, doğal liflerden esinlenmesi sonucu, kullanımda zararlı olabilecek özelliklerini minimuma indirgeyerek üretilmektedir. Bitkisel ve hayvansal liflerden olan doğal esas maddelerin kıt olduğu bölgelerde sentetik lifler tercih edilmektedir. Bitkisel lifler; pamuk, keten, kenevir, bambu, jüt, rami, sisal, koko'dur.

Şekil 22. *Pamuk Elyafı ve Perde Örneği (URL 20-21)*

Anavatanı Hindistan olan pamuk lifleri; giyim ve ev tekstilinde kullanılmaktadır. Ev tekstilinde döşemelik, halı, havlu, yatak örtüleri vb. gibi kullanım alanlarında tercih edilmektedir. Nemi çekmesi ve alerjik etkiler oluşturmaması, tercih sebepleri arasına girmektedir. Şekil 22'de görüldüğü üzere pamuk lifi ıslandığı zaman çekerek boyutu değişmesi sonucu sağlamlığı artmaktadır. Esneme payı olmamakla beraber çabuk kırışmaktadır. Nem, güneş ışınları gibi dış etkenlere karşı dayanıksızdır. Pamuk elyafı işlemlerden geçerek bornoz, havlu, nevresim, perde, halı, döşeme kumaşı olarak kullanılmakta olup, bu örnekte perde örneği görülmektedir.

Şekil 23. *Keten Elyafı ve Kullanım Örneği (URL 22-23)*

Belçika, Fransa, Çin, Rusya gibi birçok bölgede üretilen keten lifi; giyim ve ev tekstili ayrıca tuval bezi gibi alanlarda kullanılmaktadır. Yapısı pamuk elyafına göre daha dayanıklı, tuşesi sert bir liftir. Şekil 23 görselindeki keten serin tutma özelliğine sahip olmakla beraber içerdiği yağ maddesinden dolayı parlak görünümlü olmaktadır. Keten elyafı koltuk döşeme, halı, nevresim, havlu, perde gibi birçok yerde kullanılmaktadır. Bu örnekte, keten kumaşını tekli berjerde kullanımı örnek olarak verilmiştir.

Şekil 24. *Kenevir Elyafı (URL 24-25)*

Asya ülkelerinde üretilen kenevir lifi; dış-iç giyim ve ev tekstilinde kullanılmaktadır. Şekil 24'de kenevir elyafı inşaatta yalıtım malzemesi olarak iş görmektedir. Ayrıca anti bakteriyel özelliği olması, nefes alması ve ultraviyole ışınlarına karşı dayanıklı olması tercih edilme sebepleri arasına girmektedir. Kenevir elyafı, havlu, peştamal gibi ev tekstilinde kullanım örnekleri verilmiştir.

Şekil 25. *Jüt Elyafı (URL 26-27)*

Hindistan ve tropikal bölgelere uyum sağlayan ikinci en çok üretilen lif ise jüttür. Şekil 25 görselinde, jüt elyafı çeşitli mobilyalarda, kilim, halı, örtü, sicim ve ip yapımında kullanılmaktadır. Pamuktan sonra en çok tercih edilmesinin sebebi; nemi alması, uygulama maliyetinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Jüt elyafından üretilmiş kilim örnek olarak verilmiştir.

Şekil 26. *Bambu Elyafı (URL 28-29)*

Asya ülkelerinde üretilen şekil 26 görselindeki bambu elyafı; parlak ve yumuşaktır. Antibakteriyel olan bambu lifi; tıbbi tekstilde, giyimde, ev tekstilinde, mobilyalarda kullanılmaktadır. Selülozik liften oluşan kumaşlar; doğal olarak

antibakteriyal özelliğe sahip olduğu için; iç-dış giyim, çorap, bornoz, yatak, çarşaf, perde, nevresim vs. gibi ürünlerin üretiminde kullanılmaktadır.

Şekil 27. *Sisal Elyafı (URL 30-31)*

Sıcak ve rutubetli ortamlarda yetişen sisal elyafı (Şekil 27); esnek ve sağlamdır. Suya dayanıklı olduğu için, deniz malzemelerinde, gemi halatlarında, duş liflerinde ve tarım sektöründe kullanılmaktadır.

Şekil 28. *Koko Elyafı (URL 32-33)*

Hindistan, Endonezya, Filipinler gibi birçok bölgede yetiştirilen koko elyafı (Şekil 28) suya dayanıklı olduğu için gemi halatı üretiminde kullanılmaktadır. Ayrıca çuval, kilim, paspas, fırça, hasır ürünler üretilmektedir.

Protein yapıtaşı olan hayvansal lifler; hayvanlardan faydalanılarak üretilen elyaf çeşididir. Üreticiler, hayvansal elyafların; çeşitli hayvanların derisinin üzerindeki kıllarından veya salgısından oluşan maddelerden yararlanmaktadır. Keçiden tiftik, deveden devetüyü, ipekböceğinden ipek gibi malzemeler oluşmaktadır. Yün lifi, Türkiye ve birçok ülkede yetiştirilmektedir. Giyim ve ev tekstilinde kullanılmaktadır. Sıcak tutan

yün lifi az kırışmaktadır. Pahalı liflerden biri olan kaşmir (Şekil 29); Çin ve Moğolistan'da üretilirken; Türkiye, Hindistan, Avustralya gibi ülkelerde küçük üreticiler bulunmaktadır. Yün lifinin kalın kılları; çuval, kilim, halı ince kılları ise şal, fular, atkı gibi ürünlerde kullanılmaktadır. Esnek, hafif ve nem çekme özelliği olup, sıcak tutmaktadır. Ayrıca kaşmir elyafından duvar kâğıdı gibi kaplamalar tasarlanmaktadır.

Şekil 29. *Kaşmir Elyafı (URL 34-35)*

Keçi hayvanının kılı; sert ve dokunması zor olduğu için çadır, çuval, kilim gibi ürünlerde tercih edilmektedir. Devetüyü lifi; Moğolistan, Afganistan ve İran ülkelerinde yetişmektedir. Su tutmama, sıcak ve soğuğa karşı yalıtkan bir malzemedir. Urgan, çadır, giyim tekstilinde tercih edilmektedir. Ticari bedeli yüksek Angora lifi sıcak ve soğuğa karşı dayanıklı, yumuşak, nadir çıkarılan bir malzemedir. Çin başta olmak üzere Arjantin, Macaristan, Şili gibi bölgelerde çıkarılmaktadır. Yüne karşı alerjik reaksiyon gösteren bireyler Angora lifi (Şekil 30) ile üretilen giysileri kullanmaktadırlar.

Şekil 30. *Angora Elyafı (URL 36-37)*

Sanayileşmenin ilerlemesi, insanoğlunun doğal kaynaklara zarar vermesi sonucu natürel ürünler yerine yapay maddeleri çeşitli kimyasal yöntemlerden geçirerek inorganik, sentetik ve rejenere lifler üretilmektedir. Organik maddelere kimyasal işlemlerden geçirilerek madensel lifler oluşturulmaktadır. Serpantin ve hornblende kayalarından oluşturulan, dayanıklılığı yüksek kaya lifi, altın, gümüş, nikel gibi madenlerden elde edilen metalik lifler ve cam lifleri örnek verilebilir. İhtiyaç ve kullanım amacına göre belirlenen elyaf çeşitleri kumaş yüzeyi haline gelebilmesi için öncelikle iplik oluşumu evresinden geçmelidir.

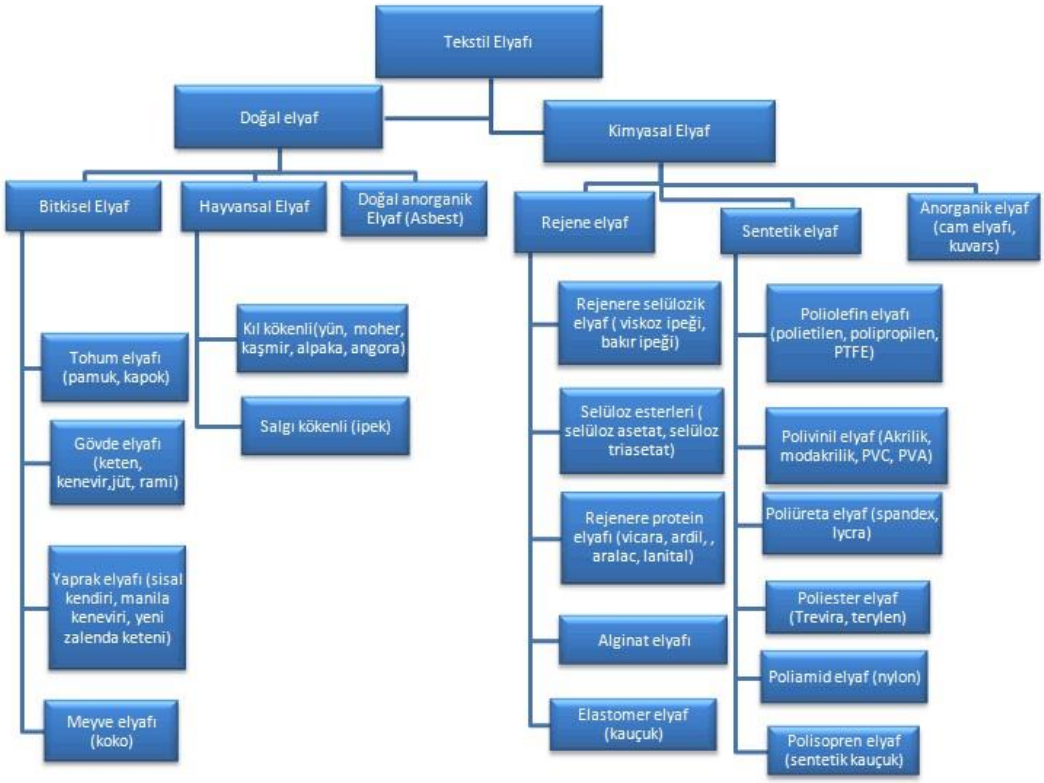
3.2.2 İplik

İpliğin temel maddesini oluşturan doğal ve yapay lifler, hangi hammadde kullanıldıysa o isim ile nitelendirilmektedir. Eğer hammaddesi pamuk ise pamuk iplikçiyi, keten ise keten iplikçiyi olarak nitelendirilmektedir. Pamuk ve yapay elyaf karışımı işlenerek, iplik haline dönüştürülmektedir. İpliğin eğrilmesinden gördüğü sistem boyutun çeşitlenmesini sağlamaktadır. Keten iplikler; keten bitkisinden elde edilen elyafın işlenmesiyle oluşturulmaktadır. Uzun ve kısa olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmaktadır. Uzun lifler; hafif, pürüzsüz, ince bir yapıya sahipken, kısa lifler; genel olarak pürüzlü, kalın ve kaba bir yapıya sahiptir. Yün iplikler; hayvan kıllarını kullanarak meydana gelen yün elyaflarının işlenmesiyle elde edilen ipliklerdir. İpek lifinden üretilen ipek iplikçileri, ipekböceğinin salgısından üretilmektedir. İnce bir yapıya sahip olduğu için, ipliklerde aynı özelliğe sahip olmaktadır. Rejenere lifler; doğal ve kimyasal liflerin karışımından meydana gelmektedir. Oluşmuş elyafların çeşitli yöntemlerden geçirilerek oluşturulan ipliklerdir.

"Karışım iplikler; yapısında özellikler elyaf ve filamentler bakımından birbirine benzemeyen bileşenler bulunan ipliklere karışım veya kombine iplik denir" (Levent,2015). Kullanım yeri ve amaca göre karışım iplikler tercih edilmektedir. Karışım iplikler; niteliği, sağlamlığı, nem ve ısı izolasyon gibi özellikleri yükseltmek için lifler karıştırılarak üretilmektedir.

3.3 Tekstil Yüzeyleri

Tekstil yüzeyi yani kumaşlar kendi içerisinde birçok çeşitlere bölünmüştür. Ana hammaddesi hangi elyaf ise o isimle nitelendirilmektedir. Doğal elyaf türlerinden üretilen yüzeyler dışında, kimyasal işlemlerden geçerek meydana gelen yüzeylerde bulunmaktadır. Şekil 31 görselinde doğal ve kimyasal elyafları sınıflandırmış ve hangi yüzeyler oluştuğunu parantez içinde göstermiştir. Doğal elyaflardan oluşan yüzeyler genellikle günümüzde giyim, ev tekstili, hastane, aksesuar vb. gibi birçok alanda kullanılırken, kimyasal elyaflar ise teknik olarak inşaat malzemesi, mimari cephe, peyzaj düzenlemeleri, sağlık sektörü gibi birçok meslek alanında tercih edilmektedir. Kimyasal işlemlerden geçmiş tekstil yüzeyleri; mukavemet, dış iklim koşullarına uygunluğu ve uzun ömürlü olması tercih sebepleridir.

Şekil 31. *Doğal Elyaf ve Kimyasal Elyaf Çeşitlerinden Oluşan Yüzeylere Genel Bakış Açısı (URL 38)*

Ana hammaddesi pamuk elyafından dokunan kumaş yüzeylerinden pamuklu kumaş oluşmaktadır. Çabuk büzülen, kirlenen fakat sert olmayan, dayanıklılığı yüksek kumaş türüdür. Kumaşların üretimi sağlanırken, nerede, nasıl ve hangi amaçla kullanılacağı sorularının cevapları doğrultusunda şekillenmektedir. Ev tekstilinde; çarşaflar, havlu, pike vb. pamuklu kumaşlar kullanılmaktadır. Nem ve teri çekme özelliği bulunmasından dolayı ev yaşamında çok tercih edilmektedir. Giyim ve iç mekan mobilyalarında kullanılan pamuklu yüzeyler ise; patiska, şinitsz, kadife, vual gibi pamuklu yüzeyler tercih edilmektedir (Şekil 32). Keten ve pamuğun karışımından oluşan kanvas sentetik lif; ayakkabı, çadır, tuval bezi ve döşemelik malzeme olarak kullanılmaktadır.

Şekil 32. *Pamuklu Kumaş Örnekleri (URL 39)*

İpekli kumaşlar; ipek elyafından dokunarak işlenen, renkli, kaygan, parlak ve kırışmayan bir yüzeye sahiptir. İç mekanda; perde, döşemelik malzeme ve duvar kaplamalarında kullanılmaktadır. Ev tekstilinde ise; yatak örtüleri, yastıklarda tercih edilmektedir. Tafta, saten, şantuk, damasko, brokar, organze gibi tekstiller ipekli kumaşlara örnek verilebilir (Şekil 33).

Şekil 33. *İpekli Kumaş Örnekleri (URL 40)*

Yünlü kumaşın ana maddesi olan koyun ve keçi gibi hayvan kılları kullanılarak üretilen yün lifinin dokunulması ile meydana gelmektedir. Dayanıklı, kırışmayan, sıcak tutma özelliklerine sahip olmasından dolayı tercih edilmektedir. İç mekan mobilyasında ve ev tekstilinde kullanılmaktadır. Kaşmir kumaşı; perde, yastık, battaniye, flanel kumaşı; yatak örtülerinde kullanılmaktadır (Şekil 34).

Şekil 34. *Yünlü Kumaş Örnekleri (URL 41)*

Keten kumaşı; keten lifinin işlenmesi sonucu oluşmuş yüzeylerin tamamıdır. Ev tekstilinde; perde, yastık ve döşemelik kumaş olarak kullanılmaktadır (Şekil 35) .

Şekil 35. *Keten Kumaş Örneği (URL 42)*

Deri kumaşları; inek, keçi, malak gibi hayvanların derilerinden elde edilmektedir. Deri malzemesi deforme olabilecek niteliğe sahiptir. Renklendirilmeye elverişli kumaş cinsidir. Dayanıklılığı fazla olan suni deriler ise; çeşitli kimyasal işlemlerden geçirilerek üretilmektedir (Şekil 36).

Şekil 36. *Orijinal ve Suni Deri Karşılaştırması (URL 43)*

Doğal elyaflar dışında, kimyasal teknik ile üretilen liflerden meydana gelen sentetik yüzeylerde bulunmaktadır. Poliamid, viskoz, polyester, karbon fiber, polipropilen kumaşı kimyasal işlemlerden geçmiş yüzeylere örnek olarak gösterilmektedir. Poliamid (naylon polimer) sentetik lifi dünyada ilk üretilen olduğu görülmektedir. Kadın giyiminde kullanılan külotlu çorap naylon elyafından üretilmektedir. Poliamid tekstil malzemesi günümüzde, ev tekstilinde, giyimde, çorap çeşitlerinde, kıyafetlerde, itfaiye malzemelerinde, tarak, diş fırçası vb. kullanılmaktadır. Ayrıca Poliamid kumaşı; aksesuar, sanat ürünlerinin oluşumunda yer almaktadır. Naylon polimer yün, ipek ve pamuk gibi natürel malzemeler ile karıştırılarak farklı özellikler kazandırılmaktadır. Elastiği yüksek, su geçirmeyen, kırışmayan, neme dayanıklı bir kumaş çeşididir (Şekil 37).

Şekil 37. *Poliamid Kumaşı (URL 44)*

Kimyasal işlemden geçmiş kumaş türlerinden biri ise; viskozdur. Viskoz kumaşının ana hammaddesi kayın ve çam ağacıdır. Selüloz maddesinin işlemlerden geçmesiyle oluşmaktadır. Verimliliği yüksek, yumuşak yüzeye sahip, nem emici, su geçirmeyen, hava alan bir yapısı bulunmaktadır. Ayrıca maliyetinin daha uygun olması da tercih sebepleri arasındadır. Giysi ve ev tekstilinde kullanılmaktadır (Şekil 38).

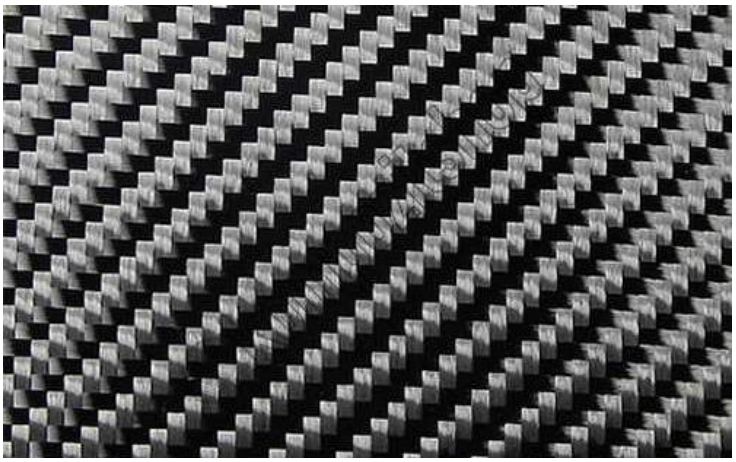
Şekil 38. *Viskoz Kumaşı (URL 45)*

Polyester kumaşı fabrikada işlem görerek üretilen bir malzemedir. Güçlü ve yumuşak dokusu olan polyester kumaşı; dayanıklılığı yüksek, kırışmayan ve diğer birçok liflerin içine dâhil edilerek, malzeme geliştirilmektedir. Bu doğrultuda; yün, pamuk ve ince kumaşlar ile kaynaştırılmaktadır. Birçok meslek alanında yer alan polyester kumaş; giyim, ev tekstili, döşeme, inşaat yalıtım malzemesi vb. olarak işlev görmektedir (Şekil 39).

Şekil 39. *Polyester Kumaşı (URL 46)*

Karbon fiber kumaşı, diğer kumaşların kullanım alanlarından biraz farklıdır. Sert, dayanıklı ve hafif olan bu kumaş çeşidi, uzay çalışmalarında, uçaklarda, araçlarda, motosiklet kaskında, mimari cephelerde, bina güçlendirilmesi gibi alanlarda kullanılmaktadır. Yüksek dayanıklılığa sahip olup, minimum ağırlık sağlamaktadır. Ayrıca ateş ve ısıya dayanıklı bir kumaş çeşidi olmaktadır (Şekil 40).

Şekil 40. *Karbon Fiber Kumaşı (URL 47)*

Sentetik kumaş türü olan Polipropilen; dayanıklılığı düşük olup, ömrü kısadır. Oksitlenebilen, yanıcı olan, yıpranabilen, ısıya ve UV ışınlarından olumsuz etkilenmektedir. Avantajları ise; leke tutması az olmak ile beraber temizliği basittir. Hafif esnek, küfe, rutubete dirençli olup, güçlü bir yalıtım malzemesidir (Şekil 41).

Şekil 41. *Polipropilen Kumaşı (URL 48)*

3.3.1 Dokumacılık

Dokuma; dikeyde ve yatayda bulunan elyafların çeşitli yöntemler ile birbirine hareket ettirilmesiyle oluşan yüzeylerdir. "*Dokuma yüzeylerin oluşturulmasında, dikey yöndeki 'çözgü' ipliklerinin yatay yöndeki 'atkı' iplikleriyle belirli oran ve düzende bağlantı yapmalarına dayanmaktadır*" (Yılmaz, 2018). Çizgi ipliği ve atkı ipliği dikey yönde kesişmeler ile ortaya çıkarmaktadır. Birbirine kesişen bağlantı noktalarına örgü denilmektedir. Örgü sistemleri farklı türde kumaş yüzeyleri ortaya çıkarmaktadır.

3.3.2 Örmecilik

Kumaş oluşumunda örgü sistemleri kullanılmaktadır. Örgü sistemi kullanım amacına göre çeşitli teknikler ile yapılmaktadır. Bezayağı örgü en çok uygulanan örgü türlerinden biridir. Dikeydeki atkı ipliğinin, yataydaki çözgü ipliğinin üzerinden bir alt ve bir üst atılarak dokumadır. Kalın ve mat görünümlü yüzeyler ortaya çıkmaktadır. Örgü yöntemi oluşturulan kumaşlar; Amerikan bezi, tülbent, keten gibi pamuklu kumaşlar, organze, şifon, ipek, krep gibi ipek ve sentetik kumaşlar, flanel gibi yünlü kumaşlar örnek verilebilir. Dimi örgü sisteminde minimum üç farklı atkı ve çözgü bağlantısı vardır. Yöne bağlı olarak 'S' ve 'Z' verevleri bir görüntü sağlamaktadır. Gabardin, jean vb. pamuklu kumaşlar, serj, gibi yünlü kumaşlar örnek verilebilir. Saten örgü sisteminde 5 atkı ve çözgü ipliğinin bağlanmasıyla oluşmaktadır. Parlak görünümlü, renk netliği olan, zarif yüzeylerdir.

3.4 Terbiye İşlemleri

Terbiye işlemleri; elyaf, kumaş çeşitleri gibi ürünlerin amaca göre şekillendirilmesi, renklendirilmesi işlemlerinin tümünü kapsayan süreçlerdir. Birinci aşama ön terbiye, ikinci aşama renklendirme, üçüncü aşama ise bitim yöntemleridir. Ancak üç yöntem her kumaşa uygulanmayabilir, kullanım yeri ve amacına göre tanımlanmaktadır (Şekil 42).Tekstil malzemeleri için kullanılan terbiye yöntemleri şöyledir; Ön terbiye, renklendirme ve bitim (apre)'dir.

Tekstil Terbiye İşlemleri					
Ön Terbiye İşlemleri (Kasar)		Renklendirme		Bitim İşlemleri	
Yaş İşlemler	Kuru İşlemler	Boyama	Baskı	Yaş Apre	Kuru Apre
Haşıl Sökme Ağartma Merserizasyon Kostikleme Vb.	Yakma Fırça – Makas Vb.	Düz Boyama Çektirme Boyama Yarı Kontinü Boyama Kontinü Boyama Vb.	Rotasyon Baskı Film Baskı Rulo Baskı Transfer Baskı Vb.	Yumuşatma Antistatik Keçeleşmezlik Güve Yemezlik Buruşmazlık Vb.	Sanforlama Şardonlama Kalandırlama Zımparalama Makaslama

Şekil 42. *Tekstil Terbiye İşlemlerinin Aşamaları (URL 49)*

Ön terbiye, renklendirme ve apre işlemlerinden önce gelmektedir. İplik, elyaf ve kumaş için ayrı biçimlerde yapılmaktadır. Bu işlem yüzeylerdeki yabancı toksinleri arındırmak ve temizlemek için yapılmaktadır. Ön temizleme; yıkama, kaynatma, haşıl sökme, keçeleştirme gibi birçok yöntem uygulanmaktadır.

Tekstil malzemeleri, boyama ve baskı tekniğiyle renklendirme yapılmaktadır. Boyama tekniği, kumaş yüzeyine, ipliğe ve elyafa uygun boyama malzemeleriyle işlenmektedir. Doğal ve yapay boya malzemeleri ile renklendirilme işlemi gerçekleştirilmektedir. Doğal boyarmaddeler, doğadan hayvan ve bitkilerden elde edilmektedir.

Renklendirme yönteminde birinci aşama; çektirme yöntemidir. Elyafın üzerine boyar maddesi uygulanır ve her noktaya eşit olarak dağılması sağlanmaktadır. Çektirme yöntemiyle, boya malzemesi elyafın üzerine sabitlenmektedir. İkinci aşama emdirme yöntemi ise; malzeme ve boyarmaddenin birbiri ile kaynaşması, ardından sıkılması ile üretilmektedir. Elyaf türüne göre boyarmaddeler değişmektedir (Şekil 43).

Boyarmaddelerin Sınıflandırılması		
Selülozik Lifleri Boyayanlar	**Protein Liflerini Boyayanlar**	**Sentetik Lifleri Boyayanlar**
Direkt (Substantif) BM	Asit BM	**Poliamid**
Küp BM	Reaktif BM	Dispers BM
Kükürt BM	Metal Kompleks BM	Asit BM
Reaktif BM	Krom BM	Metal-kompleks BM
Pigment BM		**Poliester**
Azoik (Naftol ve İnkişaf) BM		Dispers BM
		Poliakrilonitril
		Dispers BM
		Katyonik BM

Şekil 43. *Boyarmaddelerin Sınıflandırılması (URL 50)*

Tekstil malzemesinin bölgesel olarak renklendirilmesinde baskı tekniği de kullanılmaktadır. Baskı yöntemi, kimyasal boyalar ile yapılmaktadır. Flok, gofre, batik, kabartma, transparan gibi özel baskılar mevcutken, beyazlatılmış tekstil ürününe direkt baskı uygulanmaktadır.

Bitim işlemi; tekstil ürününün kullanıma ve satışa uygun hale getirilmesidir. Ürünün kullanım amacına ve yerine göre işlevsel fonksiyonlar kazandırılması, dayanıklılık, estetik özellikler gibi amaçlar içermektedir.

BÖLÜM 4. TEKSTİLİN KULLANIM ALANLARI

Tekstil malzemesi prematüre dönemde; barınma korunma vb. amaçlar gereği keşfedilmiş, zamanla bedene kıyafet, teknolojinin katkısı ile mimariye, sanata, ev tekstiline ve birçok alana entegre olmuştur. Tekstil malzemesi ilk kademesinde doğal elyaftan üretilmiş, bilim ve teknoloji yardımıyla kimyasal aşamalar ilave edilerek sentetik lifler ile çeşitlilik kazanmıştır. Amaca yönelik hizmet eden kumaş yüzeyleri estetik veya fonksiyonel görev kazandırılarak kullanılmaktadır.

Tekstil malzemesi kullanım alanları; giyim sektörü, mimari, iç mekan tasarımları ve sanatın çeşitli dallarında uygulanmaktadır. Kullanım alanına göre; devingen, esnek, dayanıklılık, hafiflik vb. özellikleri dikkate alınarak tercih edilmektedir. Her sektöre göre şekillenen kumaşlarda; örgü, dokuma, renklendirme gibi teknikler farklılaşmaktadır.

4.1 Modaya Etkisi

Tekstil- moda ilişkisi kullanım yönüyle işlevsel veya estetik olarak ayrılabilir. İşlevsel yönünde, teknik kavramı başına eklenmesi ile teknik tekstil olarak adlandırılmaktadır. Günlük giyim ve ev tekstili haricindeki tekstillere denilmektedir. Estetik çizgisinden ziyade işlevsel ve amaca yönelik performans göz önünde tutulmaktadır. Günümüzde elyaf malzemesi türünün artması, tekstil yüzey çeşitliliği ortaya çıkarmış ve teknoloji ile dayanıklılık, aşınma, performans gibi özellikler ön planda tutulmuştur.

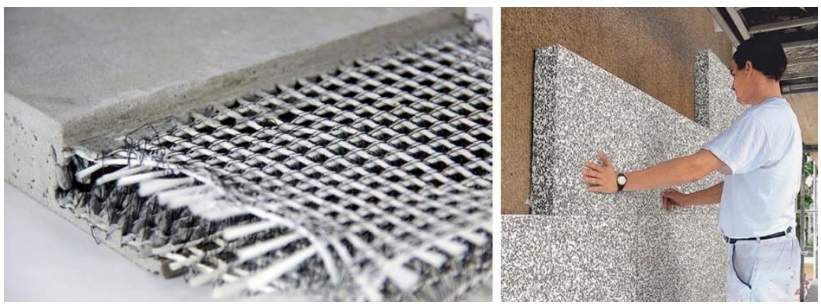
Şekil 44. *Tekstil Malzemesinin Kullanım Alanı (URL 51-52-53)*

Sosyal kültürel ve ekonomik değişimler ile birbirini takip eden moda giyim tekstilinde de gelişerek boyutlanmıştır. Toplumdaki yaşam tutumları, akımlar, estetik ve zevk gibi kavramlar birbirinden etkilenerek moda tasarımı oluşmuş böylece tekstil yüzeylerinin kullanım alanını genişlemiştir. Moda; yaşam biçimleri, doğa, sanat ve birçok alandan esinlenerek katlama, drapaj, baskı vb. teknikler aracılığıyla tasarlanmıştır. Giysi ve ev tekstili dışında, tıbbi, inşaat-yapı, ziraat, mühendislik, peyzaj gibi alanların amacına yönelik teknik tekstiller üretilmektedir.

4.2 Mimarlığa Etkisi

Bilim, teknoloji ve üretim yöntemlerinin ilerlemesiyle farklı dalların birbiri arasındaki uyumları keşfedilerek uygulamaya geçilmiştir. Disiplinlerarasını temsil eden mimarlık ve tekstil kavramları ilişkisi bu kategoriye girmektedir. Tekstilin mimari alanda etkisi büyük olmak ile beraber mimarinin, tekstil alanında da etkisi bulunmaktadır. Kavramlar irdelendiğinde farklı gibi görünse de gerek estetik gerek fonksiyonel yönleriyle ortak nokta sağlanmaktadır.

Tekstilin mimarlık alanında yeri, tarih öncesine dayanmaktadır. İnsanlar, korunma içgüdüsüyle örtünme olarak kullanmış, günümüzde ise estetik, sürdürülebilir, sanatsal ve fonksiyonel gibi çağdaş kavramlar doğmuştur. Tekstil malzemesi hafif, elastik, hareketli, şekil verilebilen, dayanıklı terimleri gibi çeşitli fiziksel özelliklere sahip türlerinin olması; mimaride dış-iç cephe kaplamaları, ses-ısı yalıtım, çatı kaplamaları gibi inşa malzemelerinde yer almaktadır (Şekil 45).

Şekil 45. *Tekstil Malzemesinin Yapı Malzemesi Olarak Kullanımı (URL 54-55)*

Dış cephe yüzeylerinde tekstilin yeri; biçim, form, işlevsellik kavramlarının göz önünde tutularak tasarım dili oluşturma arayışına girilmiştir. Cephelerde; dijital baskılar, grafikler, katlama, asma-germe, şişme ve membran gibi sistemler kullanılmaktadır. Mimari strüktüre uygulanan tekstil malzemesi, yüzeye göre örme ve dokuma teknikleri ile oluşturulmaktadır. Amaca yönelik dış veya iç cephelerde tercih edilen lif dokumalar estetik ve işlevsel çeşitliliğe sahiptir. Yaygın olarak kullanılan metal lifleri geniş kullanım yelpazesi ile tasarım olanaklarını sınırsız kılmaktadır.

İnsanoğlunun eskilerde barınma amaçlı kullandığı çadırın ana malzemesi kumaştır. Yerleşik hayata geçemeyen, göçebe yaşayan toplumlar günümüzde hala çadırı kullanmaktadır. Kültüre bağlı olarak; değişik form, renk ve desenlerde şekillenmektedir. Osmanlı dönemine ait çadırlar konik ve kubbe biçiminde olup, o kültüre ait ikon desenler ile süslenmiştir (Şekil 46).

Şekil 46. *Çadır Örnekleri (URL 56-57)*

Devingen özelliğe sahip olan tekstil malzemesinin kullanımı, giysideki akışkanlığı mekana aktarılmıştır. Mimari form, hacim ve boşlukların; tekstil tasarım dili ile bir araya getirildiği görülmektedir. Mimaride yumuşak hatların uygulanmasında teknoloji, bilimin, matematiksel hesapların büyük önemi vardır. Böylelikle strüktürde örgü sistemiyle dokunan kumaş yüzeylerin inşası kolaylaşarak amorf formlar ortaya çıkmıştır. "*Akıllı tekstiller, teknik tekstiller ve membran gibi örtü sistemini dahil eden kompozit yapılarında kullanılan cam, seramik, karbon lifleri, aramidler, likit kristal polimerler, yüksel modüllü polietilenler tekstil malzemeye yüksek performans ve kalite sağlamaktadır"* (Gezer,2008:).

Çağdaş mimaride, strüktür ve tekstil dokumasındaki türlerin bütünleşmesi sonucu öncü tasarımlar meydana geldiği görülmektedir. Örme sisteminin farklılıkları mimari örtülerde devingenliği, esnekliği, saydam-yarı saydam gibi fiziksel özellikler düşünülerek tasarlanmaktadır. Parametrik hesapların yapılması, üç boyutlu modellenmesi, strüktürel dokumaların konumlandırılması asma-germe ve şişme şekillerine yol göstermektedir. Ayrıca tekstili; işlevselliğin yanı sıra görsel amaçlı, katlama, boyutlandırma, lazer kesimler, dijital baskı, ışıklandırma ve renklendirme yapılarak farklı form ve biçim ile farklı tasarım dilleri oluşturulmaktadır (Şekil 47).

Şekil 47. *Tekstil Malzemesinin Dış Cephede Kullanım Şekilleri (URL 58-59-60)*

İç mekanda tekstil birçok yerde kullanılmakladır. Ev tekstilinde; mobilya, döşeme, zemin-duvar kaplamaları, halı, kilim, perde, aksesuarlarda kullanılmaktadır. Kişi zevki ve ihtiyacına göre seçilen tekstil malzemeleri renk doku fiziksel özellikleriyle birbirinden ayrılmaktadır. Mekanın konseptine uygun tercih edilen tekstil malzemeleri estetik ve fonksiyonel işlevi olan kişinin algısını etkileyen ürünlerdir. Ev tekstili dışında kamusal alanlarda da kullanılan tekstiller görsel, sanatsal, fonksiyonel olarak kullanılmaktadır (Şekil 48).

Şekil 48. *Tekstil Malzemesinin İç Mekan Tasarımında Kullanımı (URL 61-62-63)*

4.3 Tekstil Malzemesinin Sanata Etkisi

Sanat duyularla algılanabilen; işitsel, plastik ve görsel yaratıların hissiyat kazandırılarak aktarılma biçimidir. Müzik, resim, edebiyat, heykel, mimarlık vb. alanlarını kapsayan sanat terimi, farklı duyulara hitap ederek kişilere entegre olmaktadır. Müzik işitme duyumuza, resim görsel duyumuza gibi örnek verilebilir.

Sanatçı, sanatını icra ederken; çevresel faktörler, toplumsal olaylar, kişisel yaşanmışlıkları, aklın ötesindeki yaratıcılığı kullanarak dışa vurmaktadır. Sanatçı; eserinde desen, çizgi, renk, materyallerden faydalanarak; duygu ve düşüncelerini somutlaştırmıştır. Sanat oluşumunda kullanılan malzemelerden biri tekstildir. Tekstil malzemesi, kullanımı çok eskilere dayanmakta olup korunma ve örtünme amaçlı kullanılmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle çeşitli dokumalar, ev tekstilinde ve estetiksel olarak tasarlanmaya başlanmıştır. Erim Usluca 'ya göre sanat, "*20.yüzyılda plastik sanatlarda yeni yaklaşımların ortaya çıkması ve çağdaş sanat akımlarının etkisiyle birlikte, sanatçılar geleneksel malzemelerin yanında hazır yapım ürünler, organik ve teknolojik nesneler, tekstil lifleri ve ürünleri gibi geleneksel sanat için uzak görünen malzemeler kullanmaya başlamıştır"* (Usluca, 2019:264). Sanatta tekstil kullanımı; resim, heykel, kolaj, geleneksel Türk el sanatları, enstalasyon gibi dallarında özgün tasarımlar ile ortaya çıkarılmaktadır.

4.3.1 Resim

Resim; bir sanat türü olmakla beraber, insanoğlunun mağara yaşamlarına kadar dayanmaktadır. İlk insanlar günlük hayatta yaşadıklarını, mağara duvarlarına çizerek resmetmişlerdir. Toplumsal, ekonomik ve siyasal problemlerini ifade etme biçimlerinden biri olan resim; renk, desen, doku ve komposizyon vb. gibi özelliklerden oluşmaktadır. Sanatçıların, resim yaparken kullandığı malzeme sadece boya değil, farklı materyaller ile kombine ederek tasarlamaya başlamışladır. Boya malzemeleri dışında, plastik, kumaş, iplikler, geri dönüşüm ürünleri olan kâğıt, organik maddeler vb. kullanılabilmektedir. Tekstil ürünlerinden kumaş çeşitleri ve ipliğinden faydalanılarak resim sanatı oluşturulmaktadır.

Sanatçı Tillike Schwarz'ın tasarımlarında, tekstil ürünlerinden ipliği tercih ederek nakış tekniğini kullanmışlardır (Şekil 49). Hayalini sınırlamayarak, özgün tasarımlar ortaya koyan Schwarz "*Geleneksel örneklerden her gün karşılaştığı edebi metinlere ve nesnelere kadar çeşitli kaynaklardan ilham alarak çizim yapmaktadır. Ayrıntılı kesip yapıştırma yöntemi, çoğunlukla hayali ya da sıra dışı olan, aynı zamanda gerçeklikle güçlü bağlarını koruyan, az sayıda tanımlanmış soyut kompozisyonlar ile sonuçlanmıştır"* (Ay, 2018:188).

Şekil 49. *Nakış Tekniği ile Resim, Tillike Schwarz, Into The Woods (Orman İçinde), 2002 (URL 64)*

Sanatçı Kant Hennicksen; sürrealist düşünceleri ön planda olduğu için insan bedenindeki negatif yanlarını nakış tekniği aracılığıyla işlemektedir (Şekil 50). Ürünlerinin tasarımını tarama yöntemiyle oluşturmaktadır. Hennicksen'nin amacı, *"İnsani olayların sert, acımasız sadizmi ile nakış işlerinin girift, dekoratif sanatını harmanlamayı buldum"* diyerek sanatını ortaya koymuştur (Ay, 2018:213).

Şekil 50. *Nakış Tekniği ile Resim, Kant Hennicksen, The Buzz of the Hive (Kovanın Vızıltısı), 2002 (URL 65)*

4.3.2 Heykel

Tekstil malzemesi, sanatı ifade araçlarından biri olan heykel tasarımına da kaynaşmıştır. Heykel çok yüzeyli olup, insan bedeninden ibaret olmayarak, soyut olarak da tasarlanmıştır. Genellikle eski Yunan ve birçok medeniyette insan anatomisi kullanılmıştır. Sanatçılar alışılmışın dışına çıkarak, sanat eserlerini meydana getirmiş, heykel formuna yenilikler sağlamışlardır.

Tekstil malzemesi, kolay işlenebilen ve dolayısıyla esnek ve rahat şekil alabildiği için tercih edilmektedir. Tekstilin yanında, diğer malzemeler olan, cam, plastik, metal vb. maddelerle harmanlanarak da kullanılmıştır. Gelişen teknoloji ile birçok malzeme kompozit bir şekilde kullanılması, hacimdeki görsel algıyı ve tasarım olanaklarını geliştirmiştir.

Şekil 51'de yapılan sarma yöntemi tabandan başlayarak dairesel hareketlerle devam ederek tepe noktaya ulaşmıştır. Ardından bükme işlemi yapılarak istenilen şekille

getirilmiştir. Kumaş dışında, ip, metal gibi ek malzemeler kullanılmaktadır. Estetik özelliği artması için süsleme ürünleri olan boncuk, parlak pullar gibi materyaller ilave edilerek dokusal farklılıklar yaratılmaktadır.

Şekil 51. *Sarma ve Bükme Yöntemi ile Heykel, Janet Edmonds, 2009 (URL 66)*

4.3.3 Geleneksel Türk El Sanatları

Tekstil malzemesi birçok yerde kullanılmakta olup, toplumun kültürünü, o bölgenin özelliğini yansıtan, belirleyici bir kimlik görevini göstermektedir. Geleneksel Türk El Sanatları'nda; boyama, örme, dokuma ve bunun gibi birçok yöntem ile irdelenmektedir. *"Türk toplulukları yaşadıkları bölgelerde kültürlerini yaşatmış ve o bölgenin mevcut kültürlerinden etkilenerek yeni kültürel sentezler oluşturmuşlardır. Bu kültürel özelliklerden biri geleneksel sanatlardı* (Akpınarlı, Üner:2019:134).

Geleneksel tekstiller; içinde, örmecilik, dokumacılık, keçecilik, boyama ve baskı gibi bölümlemelere ayrılmaktadır. Dokuma yöntemi göçebe olarak yaşayan toplumların ihtiyaçları doğrultusunda şekillenip, üretilmiştir. Düz dokuma yöntemi ile genellikle kilim yapılmaktadır. Çeşitli desen ve renklerde oluşan kilim, dokuma şeklinde kendi içinde farklılaşmaktadır.

Halı, kilim, sepet, nakış çeşitleri, baskı, boyama gibi yöntemlerin kullanılması ile oluşan tekstil yüzeyleri Geleneksel Türk Sanatlarını oluşturmaktadır. Osmanlı döneminde sarayda yaşayan sultan, padişah gibi mevkilere sahip bireylere altın ve gümüş telden

işlenmiş ipekli kumaşlar kullanılarak tasarım yapılmaktadır (Şekil 52). Bu tasarımlarda; ipek kumaşlar, kadife, düz parlak kumaşlar vb. kullanılmıştır.

Şekil 52. *Şehzade Mehmed'e ait Tören Kaftanı (URL 67)*

Halılar günümüzde hala varlığını sürdürmekte, malzeme ve desenler açısından farklılıklar göstermektedir. Ev tezgâhlarında başlayan dokumadan, atölye safhasına geçilmiş, daha büyük ebatlarda çalışılmaya başlanmıştır. Bölgeye göre adlandırılmış dokuma halılar teknik ve tasarım olarak diğer yörelere göre ayrışmaktadır. Şekil 46'de Muğla iline ait halı ve yolluk örneği bulunmaktadır.

Şekil 53. *Muğla İline ait Halı ve Yolluk Dokuma Örneği (URL 68)*

Örücülük; ince ya da kalın bükümlü çeşitli cinsteki iplikleri ve ince dal, saz vb. bitkisel materyallerin iğne, mekik, şiş, tığ, firkete gibi basit araçlarla veya araçsız, el

yardımıyla oluşturulan ilmeklerin veya düğümlerin bir araya getirilmesi sonucu elde edilmektedir (Akpınarlı, Üner, 2019:140). Bitkisel hammaddeler kullanarak yapılan örmecilik türü; sürgünlerin, dalların, sapların, yaprak gibi doğal malzemeler ile oluşturulmaktadır. Geleneksel sanat kategorisine girmekte olup, satılarak gelir elde edilmektedir. Sepet, aksesuar, mobilya gibi alanlarda kullanıldığı görülmektedir (Şekil 54).

Şekil 54. *Örmecilik- Sepet, Sandalye, Sarkıt Aydınlatma Örnekleri (URL 69-70-71)*

El sanatları içerisinde bulunan işleme biçimi çeşitli yüzeyleri elde veya makinede; metal, ipek, yün, pamuk, sentetik iplikler işlenerek süslenmektedir. Kasnak işleri, kanaviçe, sarma, Maraş işi, boncuk-pul işleme teknikleri tekstil sanatına örnek verilebilir (Şekil 55).

Şekil 55. *Maraş işi-sarma, Kanaviçe, Kasnak (URL 72-73-74)*

Tekstil yüzeylerine uygulanan bir diğer teknik, baskıdır. Baskı sistemi, eskilerden günümüze değişerek ve gelişerek gelmiştir. Kumaşa basılan desenler, çeşitli kalıplar kullanılarak ya da makine yardımıyla uygulanmaktadır. Baskı ile oluşan malzemeler ev tekstilinde; döşeme, duvar kâğıdı, aksesuarlarda kullanılırken, giyim sektöründe de kumaşlara uygulanarak tasarlanmaktadır. Çeşitli kalıpları kullanarak, el ile yapılan baskılar, gelişen teknolojiyle dijitalleşmeye geçmiştir (Şekil 56).

Şekil 56. Kalıp ile Baskı- Dijital Baskı Örnekleri (URL 75-76)

4.3.4 Kolaj

Kolaj kavramı, "*Düz bir yüzey üzerine; gazete kağıdı gibi çeşitli kağıtlar, fotoğraf, kumaş, metal vb. gereçlerin yapıştırılarak bazen de boya ile desteklenerek yapılan bir resim çalışmasıdır. Küçük resimlerden oluşan daha büyük bir resimlere ve uygulanan resimleme tekniğine kolaj denir"*(URL 77). Kolaj sanat formu, dokumalar, çeşitli materyallerle üç boyuta dönüştürülmesi ile meydana getirilmektedir. Sanatçı Lenore Tawney dokuma tekniği ile iki boyuttan, üç boyutlu bir hacim yaratmıştır (Şekil 57).

Şekil 57. *Lenore Tawney Kolaj Çalışmaları (URL 78-79)*

Sanatçı Lukas Samaras, tasarladığı sanat çalışmasında çeşitli kumaş artıklarını kullanarak bir bütün haline getirmiştir. Renk uyumu ve desenli kumaşlarının çapraz biçimde yapıştırılmasıyla farklı bir dil ortaya koymuştur (Şekil 58).

Şekil 58. *Lukas Samaras Kolaj Çalışmaları (URL 80-81)*

4.3.5 Enstalasyon

Enstalasyon bir diğer adı yerleştirme sanatı, diğer sanat türlerinden farklıdır. Kavramsal sanattan doğan enstalasyon sanatı; sanat ürünlerini katılımcıya sunar ve deneyimlemesini amaçlar. Hazır malzemeleri geri dönüştürerek sanat objesi haline çevirmiş, teknoloji ilerledikçe malzeme dışında video, ses, ışık gibi donatılar eklenmiştir. İzleyicilere aktarılan çalışmaların bir amacı olup, toplumu bilgilendirmek, mesaj vermek, hayal gücünün ötesindeki farklı boyutları tecrübe ettirmek gibi konseptleri bulunmaktadır. Dış veya iç mekandan faydalanarak yerleştirilen ürünler o alanla bağımlı ya da bağımsız olarak konumlandırılmaktadır. Kamusal alanda enstalasyon çalışmalarını;

park, bahçe, cadde, sokak, doğa vb. gibi alanlarda büyük veya küçük ölçekli çalışmalar dış mekanla bütünleşerek insanlara sunulmuştur. İç mekan enstalasyonları ise sınırları belli yüzeyler içerisinde, tavan, zemin, duvar gibi noktalarda konumlandırılarak sanat severlere sunulmuştur. Bu çalışmada; tekstil malzemesini enstalasyon sanatında kullanımını mekanla ile ilişkilendirilmiş ve örnekleri incelenmiştir.

BÖLÜM 5. ENSTALASYON KAVRAMI VE TARİHÇESİ

Enstalasyon sanatı; Türkçe 'de yerleştirme sanatı olarak isimlendirilmektedir. Sanat türlerinden biri olan enstalasyon, sanatı ve izleyici kaynaştırarak farklı bir boyut kazandırmıştır. Sanatçı alışılan sergi pozisyonundan çıkarak, özgün, estetiksel, yaratıcı fikirler ile duyulara hitap eden bir ortam sunmakta olup, katılımcıya farklı deneyimler kazandırmaktadır. Sanatçılar, izleyici ve sanat ürünlerinin bütünleştiği ortamlar haline dönüşmüştür. "*İzleyici artık gözlemci konumuna geçmiş ve pasif izlemeden çıkıp deneyimleme sürecine girmiştir. Bu şekilde sanat kendine gerçek mekan içerisinde bir yer edinmiş ve artık içine girilip çıkılabilen, üzerinde gezilebilen, duyulabilen, koklanabilen kısacası fiziksel anlamda artık deneyimlenebilen bir konuma gelmiştir*" (Bars, 2017:55). 1960'larda başlayan enstalasyon sanatı; var olan mekana malzeme, yüzey, renk, ışık vb. gibi donatılar kullanılarak nesneler ile izleyici arasında etkileşim dinamizmi oluşturmaktadır.

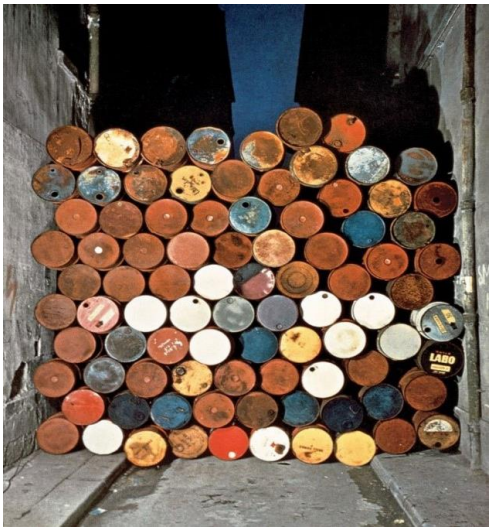
Enstalasyon sanatının başlangıcı Dadaizm akımına dayanmaktadır. Dadaizm; anti-sanat kavramı ile tanımlanarak, geleneksel sanat formuna karşı çıkmıştır. Dadaizm öncülerinden biri olan Marcel Duchamp "*Hazır-yapım olarak anılan sanat kavramında bisiklet tekerliği, tabure gibi günlük kullanım eşyaları, Kübizmle sanata giren kolaj, asamblaj gibi yöntemler kullanarak bir araya getirmiştir"* (Akın, 2019:7). Duchamp'ın çalışmalardan biri olan "Fountain (Çeşme)" mevcut pisuarın duvara ters monte edilerek "R.Mutt" imzasıyla başka bir anlam dili oluşturmaktadır (Şekil 59). Eserin hazır ürüne uygulanması; konumu ve adının farklı olması, objeye yeni anlamlar yükleyerek sanat eserine dönüştürmektedir. Duchamp; estetik ve görsel amacı yerine verilmek istenen düşüncenin önemini vurgulamaktadır.

Şekil 59. *Marcel Duchamp, Fountain (Çeşme) Sanat Çalışması (URL 82)*

Dadaizm akımında, verilmek istenen mesaj, odak noktası olmakla beraber sanat oluşumunda hazır materyallerin hangi amaçla kullanıldığı sorgulanmasıyla kavramsal sanat kavramı doğmuştur. Düşüncenin ön planda olduğu, estetik kaygılara sahip olmamakla beraber sanat kavramına yenilikçi yaklaşımlar doğurmuştur. Dadaizm akımından doğan kavramsal sanat, enstalasyon sanat kavramının oluşumunda öncü olmuştur. Kavramsal sanat ile enstalasyon sanatı fikir, bakış açısı ve teknik olarak birbiri arasında bağ kurmaktadır. Yaratıcılığın sınırları aşılarak, sürreal sanat ürünleri ve mekanlar tasarlanmıştır. Enstalasyon diğer sanat dalları olan müzik, resim, mimarlık, heykel, tiyatro vb. gibi disiplinlerden beslenmektedir. Geleneksel sanat ürünlerinin üretilmesinde kullanılan malzemeler dışında ahşap, plastik, organik-inorganik gibi değişik malzemeler kullanılmaya başlanmıştır.

Enstalasyon sanatında kullanılan; dijital görüntüler, video, hareket, ses vb. işlevler sanatta araç görevi görmektedir. Yerleştirme sanatının interaktif olması, katılımcıların görsel, işitsel duyulara hitap etmesinin altında düşünmeye yönelten mesajlar bulunmaktadır. Bu yüzden yerleştirme sanatı dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel durumları ele alan toplumun düşüncelerini dışa vuran bir ifade aracı olmuştur. Enstalasyon sanatına örnek verilirse; Christo Claude, Berlin Duvarına tepki olarak 82 tane varilin üst üste konularak, sokaktaki geçişi 8 saat bloke eden “Demir Perde” isimli enstalasyon çalışması tasarlamıştır (Şekil 60).

Şekil 60. *Christo Claude, Demir Perde (URL 83)*

Çinli sanatçı Ai Weiwei, "Forever Bicycles (Sonsuzluk Bisikleti)" adlı çalışmasında, Çin'de günlük hayatta kullanılan bisikletleri birbirine yapıştırarak enstalasyon çalışması haline dönüştürmüştür. Bisikletin toplumdaki yerini ve önemini vurgulamak istemiştir (Şekil 61).

Şekil 61. *Ai Weiwei, Forever Bicycle (Sonsuzluk Bisikleti) (URL 84)*

Enstalasyon sanatında, tasarım sınırsız olmakla beraber, birçok ürünü ve materyali kullanma imkânı tanımaktadır. Dış ve iç mekanlarda yerleşim tasarımı uygulanırken; kullanılan malzeme cinsi dışında, ışık, resim, heykel, atıklar, video, baskı, grafikler vb. gibi destekleyici donatılar dâhil edilmektedir.

5.1 Enstalasyon

Enstalasyon (yerleştirme) sanatı, mekanda sanat ürünlerinin yerinin belirlenmesi ile izleyiciye sunulmaktadır. Dönemsel problemlerin siyasi, ekonomik, kültürel sorunların, dışavurumunu enstalasyon sanatı aracılığıyla gösteri, şiir, müzik, resim gibi geleneksel sanat dallarını, mekanda farklı yöntemler ve malzemeler kullanılarak kurgulanması sonucu meydana gelmiştir. Sanat eserlerinde bağımlı ya da bağımsız olarak mekan ile bütünleşmesi, katılımcılara deneyim kazandırması ön plandadır. Bu doğrultuda sanatta mekan- nesne ilişkisini boyut kazanmıştır. Yerleştirme sanatını birçok galeri de, sokak, cadde, park, birçok değişik mekanlar kullanarak desteklemişlerdir.

Sanatçı Henrique Oliveria'nın tasarlamış olduğu Transarquitetoni (Trans Mimari) (Şekil 62), insanoğlunun geçmişten günümüze olan yaşayış tarzını anlatmaktadır. Galeride, uzun ağaç köklerine benzeyen fakat içerisi gezilebilen bu eser, mağaradan yaşayan insanların, kent yaşamına geçişini yansıtarak katılımcıların deneyimlemesini sağlamıştır.

Şekil 62. *Henrique Oliveira-Transarquitetoni (Trans Mimari) (URL 85-86)*

1960'da İtalya'da saf malzemeleri işleyerek sanat eserlerini yaratan sanatçılar, malzeme ile ilişki kurarak farklı yorumlar getirmişlerdir (Bars,2017:60). Bu grup sanatçılardan Mario Merz'in "Sitin" isimli çalışmasında; doğanın ve insan hayatının biçim değiştirmesini araştırmakla beraber yerli malzemeler kullanarak tasarladığı sanat çalışmasında; doğal ve kentsel malzemeleri birleştirip, neon ışıklarla yaşam standartlarına önem verildiğini vurgulamak istemiştir (Şekil 63).

Şekil 63. *Mario Merz- Sitin (URL 87)*

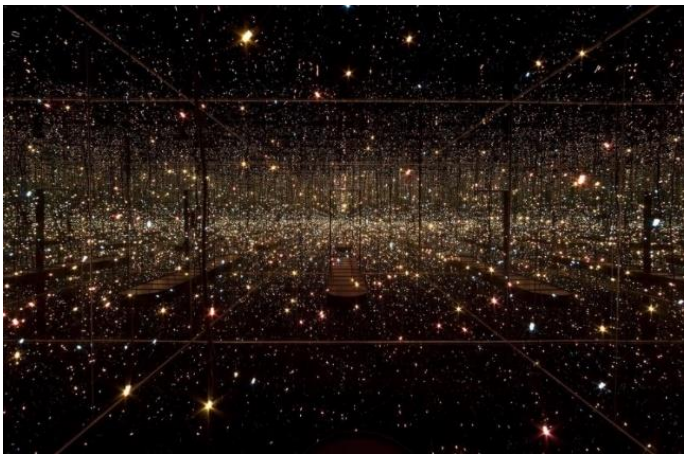
Mekan ve enstalasyon sanatı birbirine entegre edilmiş, açık-kapalı, kamusal-tarihsel alanlar gibi birçok yerde ışık, yön, yükseklik gibi fiziksel etkiler düşünülerek kurgulanmıştır. Mekanın birtakım özelliklerini kullanarak enstalasyon çalışmalarının tamamlanması için seyircilere ihtiyaç duyulmuştur. Katılımcının sanat eserine yaklaşımı, diyaloğu, yaşadığı psikolojik tecrübeler, sanatçının sonucuna ulaşmasını sağlar. Katılımcıya algısal boyutta mekanı ayrıştırması, kullanılan malzemelerin biçimi, işlevi, yöntemi hakkında doneleri geri vermektedir.

Sanatçı, Edoardo Tresoldi'nin "Basilica di Siponto" (Siponto Bazilikası) isimli entalasyon çalışması, İtalya'da Puglin bölgesinde Hristiyan katedralidir. Katılımcılara geçmiş dönemi ve günümüz arasında bağ kurarak, antik kiliseye yaşam vermiştir. Bazilika kalıntıları üzerine entegre edilerek örülen metal tel, gündüz geçirgenliği ile göze çarparken, gece ışık ile desteklenerek farklı bir atmosfer yaratılmıştır (Şekil 64).

Şekil 64. *Edoardo Tresoldi- Basilica di Siponto (Siponto Bazilikası) (URL 88)*

Yayoi Kusama isimli Japon sanatçı, birçok akımdan etkilenerek (feminizm, sürrealizm, minimalizm, dışavurumculuk vb.) kendine özgün bir tasarım dili oluşturmuştur. Kusama, puantiye deseni üzerinde durarak yüzeyinde, ışık, yanılsama gibi teknikler kullanarak mekan içinde sonsuzluk hissiyatı vermeyi amaçlamıştır. Kusama, "Fireflies On The Water" (Sudaki Ateşböcekleri) isimli illüzyon çalışmasında, su, ayna ve ışık kullanarak izleyicelere suya yansıyan ateşböceklerini imgeletmiştir. Küpün içerisine ayna, zemindeki su ve sarkan ışıklar katılımcıları bireysel bir deneyim yaşatmaktadır (Şekil 65).

Şekil 65. *Yayoi Kusama- Fireflies On The Water (Sudaki Ateşböcekleri) (URL 89)*

Miguel Chevalier, Fas-Sacré Coeur kilisesinde, zemine yansıtılan ışık ile katılımcıya görsel bir deneyim sunmaktadır. "Sihirli Halılar" isimli enstalasyon çalışmasında ilham kaynağı mikro organizma ve hücrelerin bölünmeleri, birleşmelerinden yola çıkarak ışığın farklı desen ve renklerle izleyiciye sunmaktadır (Şekil 66).

Şekil 66. *Miguel Chevalier - Sihirli Halılar (URL 90)*

Sanatçı, Mark Jenkins, dış mekan olan sokağı tasarlayarak insanlara sosyal mesaj vermek istemiştir. Amacı, tüketim çılgınlığından doğan atıkları, geri dönüşüm ile çeşitli heykeller ve figürler oluşturmaktadır. Atık malzemelerden oluşan sanat çalışmaları, insanı düşündürmeye, farkındalığa itmektedir. Çevredeki çöpleri, insan figürü üzerine giydirerek, bölgenin en işlek sokaklarından birine yerleştirmiştir. Bu enstalasyon çalışmasında, atık malzemelerden boğulan insan imajı vermektedir (Şekil 67).

Şekil 67. *Mark Jenkins – İnsan Figürü Üzerine Giydirilmiş Atıklar (URL 91)*

Enstalasyon çalışmaları sınırı olmayan, sanat ürünleri denilmektedir. Topluma genellikle sosyal mesaj vermek, insanların farkındalığını arttırmak yön vermek amaç olmaktadır. Sanat çalışmalarını insanlara aktarım yaparken, mekanı esas alarak ürününü yerleştirmektir. Dış mekan da tasarlanan ürünler, izleyicilerin isteğine bağlı olmaksızın

deneyim kazandırmaktadır. İç mekan da sunulan ürünler ise; tamamen katılımcıya dayalı olmakla beraber deneyim yaşatmaktadır. Sanat ürünleri mekanla bağımlı ya da bağımsız olarak sunulurken; ışık, renk, malzeme gibi donatılarla bütünleşik bir atmosfer yaratmaktadır.

5.2 Enstalasyon - Mekan İlişkisi

Mekan kavramı, somut varlıkları ile sınırlanan, yatay ve düşey düzlemlerden oluşan bir boşluktur. Mekanlar dış ve iç olarak sınıflandırılmaktadır. İnsanlar mekanlarda gerçekleştirdiği aktiviteler; yaşama, yeme-içme, sergi, şarkı, tiyatro gibi kültürel gereksinimlerini gidermektedirler. Bu doğrultuda meydana gelen gereksinimler sonucu mekan-insan kavramı oluşmuş ve birbirleri arasındaki etkileşim ortaya çıkmıştır.

Enstalasyon sanatı, mekan ve insan ilişkisinin birbirine entegre edilerek kurgulanmasıdır. Çağdaş sanata yeni bir dil getiren enstalasyon insanlarla duyusal yönde iletişim kurmaktadır. 20 yy. çağdaş heykel sanatında görsel etkileşim sunarken zamanla klasik çizginin dışına çıkarak farklı ritimler yakalanmıştır. Sanat ürünü mekansal bir nesne dışında, mekanlar bütünleşerek bir parçası haline gelmiştir. Enstalasyon sanatı ile klasik sanat sınırlamaları dışına çıkılarak; boyutu, ölçeği, malzeme seçimi farklılaşmış sanat ürününe aynı zamanda mimari bir anlam yüklenmiştir. Sanat ürünleri o dönemin aynası olmuş ve birçok akımdan etkilenerek şekillenmiştir.

Enstalasyon sanatı; geleneksel çizgisinin dışına çıkarak nesne, kullanıcı ve mekan bütünleşmesini oluşturmaktadır. Mekânsal arayışlar, deneysel teknikler ile yerleştirme sanatı sınırsız bir faaliyete dönüşmüştür. Enstalasyon çalışmalarının üretiminde malzeme, renk, boyut dışında ışık, gölge, ses, video gibi destekleyici teknolojik eklentilerle katılımcıya ilginç atmosferler sunulmaktadır.

Şekil 68’de verilen görsele bakıldığında Yayoi Kusama mekanın bütün yüzeylerine puantiyeyi kullanarak, renkli bir ambiyans sunmaktadır. Kusama benek şeklinde gördüğü halüsinasyonları sanata evirmiştir. Sonsuzluk, sınırsızlık, evrenin ötesi gibi kelimeler, sanatçıyı nitelemektedir. Noktaların mekanın zemin, tavan, düşey

düzlemlerde ve ürünlerde bir bütün olarak ele aldığı görülmektedir. Balkabağı figürü sık kullandığı bir üründür.

Şekil 68. *Yayoi Kusama – Cosmic (Kosmik) (URL 92)*

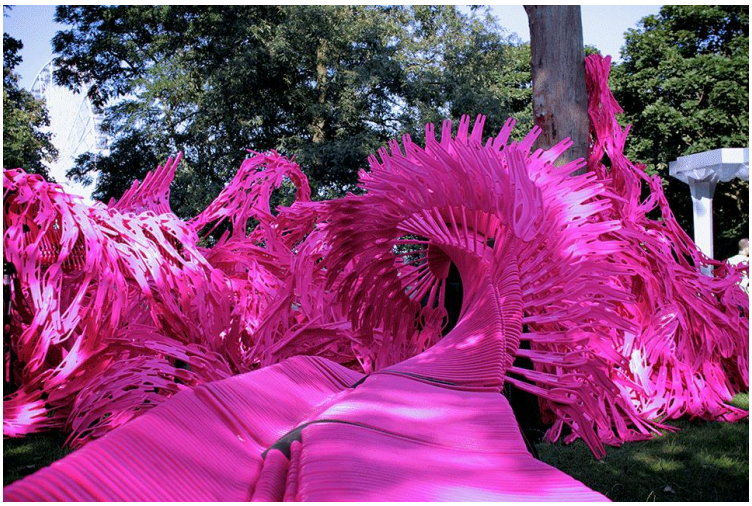
Enstalasyon sanatı, dış ve iç mekan yerleşmesi olarak ayrışmaktadır. Sanatın, kamusal alanlarda kullanımı ise; gelenekselliğin dışına çıkarak kent dokusu ile bütünleşen sanat ürünleri sağlamaktadır. Ancak iç mekan enstalasyonu kişileri psikolojik ve duyulara hitap ettiği için kendi tercihi olmaktadır. Dış mekan; iç mekan sınırının dışında kalan bahçe, şehir, cadde gibi insanların bir arada aktive olduğu alanlardır. Kamusal alan olarak nitelendirilen dış mekan toplumun eylemlerinin meydana geldiği çeşitli etkinliklerin ve düşüncelerin paylaşımı gibi birbirleri arasında bağ kurulmaktadır. Sanatın kamusal alanlarda kullanımı ise; geleneksel sergileme yönteminin dışında, kent dokusu ile çevreyi bütünleştirerek ürünler sergilenmektedir.

"Holokost" isimli çalışması, Berlin'de Peter Eisenman (mimar) ve Buro Happold (mühendis) tarafından yapılan, öldürülen Avrupalı Yahudiler için tasarlanmış bir anıttır. Holokost soykırımında katledilen insanlar için beton blok yapılmıştır. Beton bloğa "mezar" anlamı yüklenmektedir (Şekil 69).

Şekil 69. *Peter Eisenman-Buro Happold – Holokost Anıtı (URL 93)*

Kamusal alanlardaki sanat ürünleri, toplumu dâhil ederek etkileşime girmesi, deneyimlenmesi ve katılımcıyı düşünmeyi sevk etmesini sağlamaktadır. Alisa Andrasek-Jose Sanchez tarafından "The Bloom Games" (Çiçek Oyunları) isimli enstalasyon çalışması kamusal alan olmakta olup sosyal ağlar ve oyun kültürünü sokağa yansıtmıştır. Şekil 70 görselinde, kolektif oyun olgusunu oluşturmayı amaçlamış, Lego ve internet oyunlarını sokağa dökmüştür.

Şekil 70. *Alisa Andrasek – Bloom Games (Çiçek Oyunları) (Artam, 2013:74)*

Sanatçı Tadashi Kawamata' nın "Garden Tower" (Bahçe Kulesi) enstalasyon çalışması, yüzlerce sandalyeyi üst üstte biriktirerek oluşturulmuş heykelsi çalışmadır. Eski sandalye ve banklardan oluşturulmuş bu çalışma, insanlara geçmiş anılarını hatırlatmak amacıyla tasarlanmıştır (Şekil 71).

Şekil 71. *Tadashi Kawamata – Garden Tower (Bahçe Kulesi) (URL 94)*

İç mekan; yatay ve düşey düzlemlerle sınırlarının belirlenmesi ile ortaya çıkan hacimlerdir. Mekanın içerisinde kullanılan sabit-hareketli mobilyalar, donatılar mekanı yaşanabilir hale getirmektedir. İnsanların mahremiyetini koruyan iç mekanlar dışında, kamusal mekanlar bulunmaktadır. İnsanları bütünleştiren sergi, konser, film vb. aktivitelerin olduğu kamusal iç mekanlar zaman içerisinde sanatla kaynaşarak kişilere sanatsal tecrübe kazandırmaktadır. Enstalasyonda sanatsal üretimler, somut ve soyut dışavurumlarla beraber topluma mesaj iletme, düşündürme, psikolojik olarak etki bırakması, sanatçının vermek istediği hissiyatı katılımcılara geçirmesi amaçlanmıştır.

Şekil 72 görselindeki enstalasyon çalışması, San Antonio toplum projesi olarak geçmektedir. Amaçları gökyüzünün güzelliğini yansıtmak olup, 140'dan fazla bulut kullanılmıştır. Bu yapay görünümlü bulutların hammaddesi büzüştürülmüş kağıtlar olmakla beraber içerisine ışık eklenerek büyüleyici bir etki yaratılmıştır.

Şekil 72. *ABD San Antonio Toplum Projesi – Paper Cloud (Kağıt Bulut) (URL 95)*

Yerleştirme sanatında birçok malzemenin yanında tekstil malzemeleri de kullanılmaktadır. Tekstil giyim ve ev tekstilinin yanında sanat ürünü olarak da ortaya konmaktadır. Tekstil malzemesi heykel, resim, kolaj, geleneksel el sanatları gibi birçok alanda işlenirken, dış ve iç mekanlarda sanat eserlerinin yaratımında başrol ya da destekleyici görevi görmektedir.

5.3 Enstalasyon Mekanlarında Tekstil Kullanımı

Enstalasyon sanatı; farklı disiplinlerden meydana gelen sanatların bütünleşmesi farklı eserler ortaya çıkarabilmektedir. Enstalasyon sanatı bir yerleştirme sanatı olarak, farklı materyaller, hatta bireyin kendisi olan sanat ürünlerini ortaya koymaktadır. Enstalasyon sanatı mekana bağlı olarak sergilenmektedir. Dış veya iç mekanda oluşturulan sanat eserleri mekana uyum ve zıtlık gibi kavramlar çerçevesinde düzenlenebilmektedir. Mekan içinde mekan olarak nitelendirilen yerleştirme sanatının amacı; katılımcılarla eserleri kaynaştırarak farklı bir deneyim kazandırmaktadır. Enstalasyon sanatı içinde sanatçılar eserlerinde birçok malzemeye yer vermişlerdir. Bunlardan biri olan tekstil malzemesi olan kumaş birçok alanda kullanılmıştır.

Kumaş; giyim ev tekstili dışında teknolojiyle beraber, mimari, inşaat, sağlık, sanat gibi birçok alanda kullanılmaya evirilmiştir. Tekstil malzemesinin esnek, geçirgen, hafif olma gibi özelliklerinin olmasından dolayı sanat alanında da kullanılmaktadır. Kumaşlar, hammadde elyafların çeşitli teknik aşamalardan geçmesiyle oluşmaktadır. Doğal ve kimyasal işlemlerden geçmiş birçok kumaş türleri bulunmaktadır. Kumaşlar genelde pamuklu, yünlü, ipekli, deri gibi yüzeylerden oluşmaktadır.

Enstalasyon sanatı öncülerinden Marcel Duchamp, tasarımların biri olan "1200 Bags Of Coal" (1200 Kömür Çuvalı) isimli çalışmasını tasarlamıştır. Mekanın tavanına aydınlatma elemanları yerine 1200 adet kömür çuvalı (Şekil 73) yerleştirilmiştir. Özgün Fransız sanatçısı bu tasarımıyla kullandığı malzemenin karanlık bir mekan oluşturması, katılımcıları farklı bir bakış açısına sürüklemiştir. Bu yerleştirme eseri ile Duchamp, ziyaretçilere fener vererek mekanda bulunan nesneler ile alanı koku ve akustiğini inceletme fırsatı vermiştir. Böylece sanata dair sıra dışı bakış açısını bir kez daha gösterdiği görülmektedir.

Şekil 73. *1200 Bags Of Coal (1200 Kömür Çuvalı) – Marcel Duchamp, Paris,1938 (URL 96)*

Sanatçı Ishizaki Asako "From The Eart" (Dünya'dan) isimli çalışması, 1990 yılında Lozan Bienalinde sergilenmiştir. Şekil 74'de görüldüğü üzere her bir ölçüsü 90x180x170 cm olan metal dikdörtgen prizmadan oluşan konstrüksiyon üzerine dikiş iplerini sararak belli bir düzen içerisinde mekana yerleştirmiştir. Asako çalışmasında,

izleyicilere mekan içerisinde şeffaf, geçirgen kavramı üzerinden bir etki bırakmak istemiştir.

Şekil 74. *From The Earth (Dünya'dan) – Ishizaki Asako, Lozan Bienali, 1990 (URL 97)*

Ressam ve heykeltıraş sanatçısı Magdalena Abakanowicz büyük ölçekli heykelleri ile gündeme gelmiştir. Abokanowicz tasarımlarında *"Büyük kozalara benzer yapılar yaratmak için gemilerden toplanan sisal iplerin büklümlerini açıp, ardından boyaya batırarak bu ipleri yeniden dokumuştur"*(Ay, 2018:181). Kendi oluşturduğu tekstil malzemesini figüratif heykellerinde, hayvan postu gibi görünen nesnelerinde kullanmıştır (Şekil 75). Enstalasyon çalışmaları izleyicilere tedirginlik verse de asıl amacı; komünist bir yaşamın altında ezilen insan topluluğunun öz benliğini yansıtmaktadır. Çalışmalarını çul, posta benzer kıllar, sentetik reçineyi kullanarak heykellerini mekana yerleştirdiği görülmektedir.

Şekil 75. *Magdalena Abakanowicz – Abakans and Ropes, Seated Figures (URL 98)*

Tasarımcı Ann Hamilton Manhattan Park'ta sergilemiş olduğu "The Event Of Thread" (İplik Olayı) isimli çalışması kullanıcıları rahatlatmak, eğlendirmek amacıyla yapılmıştır. 2012 yılında yapılan enstalasyon çalışması tavandan sarkan beyaz renkli ipek perdeden oluşmaktadır. 42 adet salıncak kurularak insanlara günlük hayattaki stres ve yorgunluktan soyutlayarak meditasyon yaptırmak çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Sanatçı çalışmalarında ayrıca çan ve güvercin kanadı gibi ses efektleri kullanarak ziyaretçileri kendi iç dünyasına döndürmeyi başarmıştır (Şekil 76).

Şekil 76. *The Event Of Thread (İplik Olayı) – Ann Hamilton, Manhattan Park (URL 99)*

Sanatçı Machiko Agano "Untitled" (Başlıksız) isimli çalışması, poliamid, paslanmaz çelik ve ipek iplikten oluşmaktadır (Şekil 77). Sentetik ve doğal elyaftan oluşan kumaş türünü tüm mekana yayarak tasarlamıştır. Doğadan ilham alan sanatçı, doğal yaşamda olan rüzgar, güneş, ışık gibi unsurları anlatmıştır. Organik ve inorganik malzemeleri kullanarak doğa kavramını sanatseverlere sorgulatmayı amaçlamıştır.

Şekil 77. *Untitled (Başlıksız) – Machiko Agano (URL 100)*

Meksikalı sanatçı Gabriel Dawe "Plexuskoç" isimli çalışması 2010 yılında Dallas Contempary'de sergilenmiştir. Dikiş ipliklerini teknoloji yardımıyla gökkuşağı renklerini baskı yaptırarak, tavan düzleminden, zemin düzlemine sarkıtmıştır. Sosyal yapıya dikkat çekmek istemiş, LGBT ile ilişkilendirmiştir. Sosyal kavramı işleyerek, birlik ve bütünlük mesajı vermiştir (Şekil 78).

Şekil 78. *Plexuskoç – Gabriel Dawe, Dallas Contempary, 2010 (URL 101)*

Çinli Ai Weiwei, 2016 yılında Berlin'de tasarladığı enstalasyon çalışmasıyla dikkat çekmiştir. Konzerthaus var olan mimari bir yapının giriş cephesinde yer alan sütunlarına 14.000 adet mülteci yeleklerini kaplamıştır. Girişe "Save Passage" (Güvenli Geçiş) yazarak mültecilerin Türkiye ve Yunanistan üzerinden geçmesi ve ölmelerini

yansıtmaktadır. Mültecilerin yaşam zorluklarını, hayat mücadelerini, anlatmak istemiştir. Turuncu parlak yelekler bu süreçte vefat eden kişilere ait olmasıyla etkileyici bir çalışmaya imza atmıştır (Şekil 79).

Şekil 79. *Save Passage (Güvenli Geçiş) –Ai Weiwei, Berlin, 2016 (URL 102)*

Enstalasyon sanatında tekstil malzemesi dış ve iç mekanlara yerleştirilerek meydana geldiği görülmektedir. İç mekanın sınırlayıcıları olan duvar, zemin, tavan gibi yapı elemanlarına ya da elemanlarından birine konumlandırılarak, izleyiciye sunulmaktadır. Dış mekanda ise binalar, cepheler, kamusal alanlar, sokaklar, parklar gibi alanlarda konumlandırılır ve sergilenir. Sergilenen eserin, katılımcıya hangi amaçla sunulacağı, verilmek istenen duygu, ortamın atmosferine göre tekstil malzemesi seçilmektedir. Konsepte göre seçilen tekstil özellikleri; esnek, şeffaf, yarı saydam, sert, dokulu-dokusuz, renkli-renksiz, dayanıklılık gibi birçok ölçüte bakılarak seçilmektedir.

BÖLÜM 6. TEKSTİL MALZEMESİNİ KULLANAN ENSTALASYON SANATÇILARI VE ESERLERİ

Yüzyıllardır korunma ve giyinme amaçlı olarak kullanılan tekstil malzemesi gelişen teknoloji ile günümüzde birçok alanda kullanılmaktadır. Hafif, koruyucu, esnek, geçirgen, dayanıklılık gibi özellikler barındırdığı için sanat yönünde tercih edilerek estetik bir kavram yüklenmektedir. Tekstil, sanatçının hayal dünyasını yansıtmasında aracı olan malzemelerden biridir. Bu çalışmada; tekstil malzemesi kullanan enstalasyon sanatçılardan; Anish Kapoor, Christo&Jeanne Claude, Do Ho Suh, Ernesto Neto incelenecektir.

6.1 Anish Kapoor

Hint asıllı bir baba ve Yahudi bir anneye sahip İngiliz sanatçı olan Anish Kapoor yaşadığı kültür ve çevresinden etkilenmesiyle zihnindeki yaratımları eserlerine aktarmıştır. Eğitim aldığı okul laiklik, eşitlik, demokrasi gibi disiplinlerin var olduğu bir sisteme sahiptir. Bu çerçevede öğrendiği tüm kazanımları sanat eserlerine yansıtmıştır. Sanat eğitimini İngiltere'de almış olup, doğu ve batı kültürünü birbirine sentezlemiştir. Eserlerini farklı malzemeleri ve mekanları bir arada düşünerek kullanmaktadır. Kapoor 19-20 yy sanat akımlarından (Romantizm, Modernizm, Kübizm, Fütürizm, Dadaizm, Ekspresyonist, Konstrüktivizm, Süprematizm vb. gibi) etkilenmiştir. Romantik akımda, Casper David Friedrick resimlerinden etkilenmiştir. Bu doğrultuda mekan kavramıyla ilişki kurmuştur. Mekan-malzeme ilişkisini bir bütün olarak ele alması sonucu, eserin alana yerleştirilmesi irdelemiştir. Sanat ürünlerinden heykel çalışmalarında ritüalistik bir düşünceye yönlenmektedir. Kapoor birçok sanatçıdan esinlenmiştir. Bunlardan biri Marcel Duchamp olmuştur. Duchamp'ın esinlendiği eserlerden biri "*1977 tarihli "İsimsiz" eserinde, iki kahramanının kısmen açık bir perde ile ayrıldığı bu büyük tabloda, alçı taşı, kablo ve diğer yoksul sanat malzemelerinden yapılan ve her iki cinsiyeti de içeren çeşitli elementlerin mekanik benzeri prototiplerinden ziyade özellik olarak daha organiklerdir. Bu anlamda Anish Kapoor'un eserlerinde hermafrodit bir gönderme söz konusudur*" (Kilimci, 2012:153). Anish Kapoor eser yaratımlarında fiberglass, kireçtaşı, tahta, plastik, metal, balmumu, toz pigment, membran gibi karışık birçok malzemeden faydalanmaktadır.

Anish Kapoor'un sanat öğretilerinde rahat anlaşılan bir dile sahip olmasına karşın derine inildiğinde sıradışı, mistik, doğaüstü ve bilim kavramlarını incelemektedir. Geleneksel sanatın kabuğunu değiştirerek soyut manalar yüklemektedir. Sanat eserlerinin özüne inmek ve bilincine varmak amacı olmuştur. Duyulara ve algılara hitap eden Kapoor sonsuzluk, olağanüstü, ışık, karanlık, derinlik gibi kavramlar üzerinde durmuştur. Geometrik, amorf gibi formları eserlerine yansıtmıştır. Sanatçı eserlerindeki renk seçiminin sade olmasının sebebi izleyiciye vermek istediği manayı düşündürmektir. Kapoor nesnenin sonsuzluğunu boşluğun armonisi ile anlatmak istemektedir. Renkler ve seçtiği malzemeler ruha yönelen iletiler olarak düşünmektedir. Hint felsefesinin metafizik konularıyla bağdaştırdığı, bu doğrultuda kırmızı rengi kullandığı görülmektedir. Hindistan halkı için kırmızı renk, kutsal bir renk olmasından dolayı mistik anlam yüklenmektedir. Eserlerinde mavi rengi de çok tercih etmekte olup, sonsuzluk ve boşluk kavramı yüklemektedir. Tasarımları derine indirgenmiş algı olup, zıtlıklarla bütünleşmiş eserler olmaktadır. Sanatçı; yüzeysel görünüme çok önem vermemekle beraber algıların derinliğinin okunması amacı olmuştur.

Anish Kapoor tüm sanat eserlerini mekanla bir bütün ele alarak yerleştirmiştir. Hayal dünyasını soyut olarak dışavurmuş ve katılımcıların deneyimlemesini istemiştir. Enstalasyon sanatı olan tüm çalışmalarını küçük ve büyük ölçeklerde sergilemiştir. Bu doğrultuda küçük eserler yanında, çok büyük ebatlarda tasarımlar vermiş, mimariye sanat bakış açısıyla farklı bir yaratım sağlamıştır. Mimar ve mühendislerden yardım alarak tasarladığı eserlerde mistik anlamlar yüklüdür. Karışık birçok malzemeyi kullanmış olup, tekstil malzemesi bunlardan biridir. Mimari enstalasyon çalışmalarında PVC membran kullanmıştır. Ana malzemesi polyester olup, çift tarafına PVC kaplayarak dayanıklılığı arttırmıştır. Gerilebilen, şişebilen, ışığı geçiren, dayanıklı malzeme olan PVC kumaş Kapoor'un sanat ürünlerinde ana malzeme olarak yer almıştır.

"Leviathan" isimli enstalasyon çalışmasında, Paris Grand Palais mekanının içinde mekan yaratmıştır. Leviathan, İncil ve Tevrat kitaplarında yer alan kötü su canavarıdır. 4 PVC kütlenin birleşiminde oluşmuş ve 3500 m² alana kurulmuştur. İç mekandan, kamusal alana doğru yön alan şişme strüktür, koyu mor renginde olup ışığı geçirerek mekanda kırmızı efekti vermektedir. Kapoor katılımcıları; mistik, ışık, hava sirkülasyonu ve varoluş gibi kavramlarını deneyimleterek aktarmıştır. Şekilde 80'de "Leviathan" eserinin

PVC kumaşının üretimi görülmektedir. Devasa boyutu Şekil 81 görselinde mekan içinde amorf biçimde olan mekan sunulmaktadır. Şekil 82'de ise mekanın içinden gözlenmekte olup, kumaşın ışığı geçirgenliği ve renk ambiyansı algılanabilmektedir.

Şekil 80. *Anish Kapoor– Leviathan, PVC Kumaşın Üretimi (URL 103)*

Şekil 81. *Anish Kapoor– Leviathan, Grand Palais Paris (URL 104)*

Şekil 82. *Anish Kapoor– Leviathan, Grand Palais Paris (URL 105)*

İngiltere, Tate Modern Müzesinde sergilenen "Marsyas" enstalasyon çalışması kırmızı mermbran kumaşın gerilmesiyle gramofonu andıran bir şekilde tasarlamıştır. Kocaman heykel 155 m uzunluğunda mekana yerleştirilmiştir. Kırmızı PVC kumaşın, üç çelik halka kullanılarak asılı durması sağlanmıştır. İki çelik halka dikey, bir tanesi yataya konumlandırılmıştır. Delik; mekan sonsuzluğunu, kırmızı renk ise bedeni simgeleyerek izleyicilere sunulmuştur (Şekil 83).

Şekil 83. *Anish Kapoor– Marsyas, Tate Modern Sanat Müzesi, İngiltere 2002 (URL 106)*

Olimpiyat alanı için tasarladığı "Temenos" isimli çalışması kamusal alanda yapılan enstalasyon sanat eseridir. İki çelik halkadan oluşan, arası metal teller ile dokunmuş bir strüktürdür. 156 ton ağırlığında 150x50x110 m ebatlarında yer kaplamaktadır. Halkaların biri göğe doğru yükselmekte olup mistik yöne gönderim yapmıştır (Şekil 84).

Şekil 84. *Anish Kapoor– Temenos ,Middlesbrough (URL 107)*

Kapoor, Japonya'da yaşanmış olan Tsunami sel felekati sonrası yaptığı ve tüm dünyaya hediye ettiği "Ark Nova" (Şekil 85-86) adlı performans mekanı tasarlamıştır. Nuh'un selde hayvanları taşıdığı botu imgeleyerek ürettiği sanat eseri mekan, PVC membran kumaştan, şişirilen bir yapıdır. İçerisine 500 kişi alan mekanda çeşitli etkinlikler ve organizasyonlar düzenlenmektedir (müzik, konser, tiyatro dans vb.).

Şekil 85. *Anish Kapoor– Ark Nova-Dış Görünüm, Japonya (URL 108)*

Şekil 86. *Anish Kapoor– Ark Nova- İç Görünüm, Japonya (URL 109)*

Sanatçı Kapoor'un Belçika'da sergilediği "Melancholia (Şekil 87)" isimli çalışması tarihi mekan içerisindeki duvar ve zemin yüzeylerine konumlandırılmıştır. Basit geometrik şekilleri kullanıp, beyaz PVC polyester kumaşı üzerine giydirmesiyle tasarlanmıştır. Şekil 80'de görüldüğü üzere kare formundan lineer olarak daire formuna ulaşmaktadır. PVC membran kumaş; kimyasal işlemlerden geçmiş, yarı saydam, ışığı geçiren, esnek ve dayanıklı bir malzemedir. Kare formu; 6.18 m, çemberin çapı; 6,18, uzunluğu; 36 m olup, 300 m² PVC membran polyester kumaş kullanılmıştır.

Şekil 87. *Anish Kapoor- Melancholia (Melankoli), MAC Grand-Hornu, Belçika,2004 (URL 110)*

Kamusal alan enstalasyonu olan "Dismemberment Site 1 (Parçalanma Sitesi 1)" isimli çalışması Yeni Zelanda'da kurulmuş, açık hava heykeli olarak izleyiciye

sunulmuştur. Dikey ve yatay elipslere kırmızı polyester kumaş gerilerek oluşturulmuştur. Boru şeklindeki eserini insan bedenine benzetmiş, beden ve toprağı ilişkilendirmiştir. Hindistan'ın kutsal rengi olan kırmızıyı kullanmıştır. Şekil 88'de doğa ile iç içe olan bu eser kullanıcıyı içine çeken, doğanın ruhunu hissetmeyi amaçlamaktadır.

Şekil 88. *Anish Kapoor- Dismemberment Site 1 (Parçalanma Sitesi 1), Yeni Zelanda (URL 111)*

Tablo 1. *Anish Kapoor'un Enstalasyon Mekan Analizi*

MEKAN KULLANIMI	Dış Mekan; kamusal alanlar, doğal alanlar (park, göl vb. gibi), mimari binalar. İç Mekan; sanat galerileri.
YÜZEY KULLANIMI	Zemin, Duvar, Tavan.
MALZEME	Kireçtaşı, toz pigment, plastik, metal, balmumu, tutkal, PVC, Kumaş, Ayna, Beton, Boya.
AYDINLATMA	Doğal ve Yapay Aydınlatma (Floresan, Spot Aydınlatma, Doğal Işık vb.).
TEKSTİL	PVC Membran kumaş.

Tablo 1’de Anish Kapoor’un enstalasyon mekan analizi gösterilmiştir. Sanatçı birçok sanat eserinde; kireçtaşı, plastik, metal, toz pigment, tutkal, balmumu, boya, ayna, kumaş gibi çeşitli materyaller kullanmıştır. Dış ve iç mekanda enstalasyon çalışmalarına sahip olan Kapoor; tekstil malzemesini, mimari heykel formunda sanatseverlere sunmuştur. Sanatçı, önemli mimari binalarda (Paris Grand Palais, Louvre, Tate, Royal Academy), kamusal alanlarda strüktürlerini kurmuştur. PVC membran olarak nitelendirilen kumaş çeşidi, kimyasal işlemlerden geçmiş, dayanıklı bir malzemedir. Sanat ürünleri mekanın zemin, duvar, tavan ile bağımlı ya da bağımsız olarak konumlandırmaktadır.

Tablo 2. *Anish Kapoor'un Enstalasyon Sanatında Tekstil Malzemesini Kullanımı*

TEKSTİL	PVC Membran ve Polyester Kumaş.
YÜZEY KULLANIMI	Zemin, Duvar, Tavan.
RENK	Kırmızı, mavi, bordo, siyah, mor.
DOKU	Parlak, Kaygan, 3 Boyutlu, Transparan.
KAVRAMSAL AÇILIM	Mistik, karanlık, aydınlık, varoluş, olağanüstülük gibi kavramlar.

Tablo 2’de Anish Kapoor’un tekstil malzemesini enstalasyon sanatında kullanımı incelenmiştir. Polyester kumaş kullanarak devasa boyutta mimari formları tasarlayıp, mekana konumlandırmıştır. Ziyaretçilere mistik, olağanüstü, karanlık, aydınlık, varoluş, sonsuzluk gibi kavramları çağrıştırmak istemiştir. PVC membran kumaşı asma-germe tekniğiyle kullanarak sıra dışı formlar yaratmıştır. Kırmızı, mavi, mor, beyaz gibi renkler kullanarak mistik kavramına gönderme yapmıştır. Bu kumaş çeşidi, ısıya, neme dayanıklı ve ışığı geçirgen bir özelliğe sahiptir.

Anish Kapoor 1970’den bu yana birçok akımdan etkilenmiş, Kavramsal sanattan enstalasyon sanatına kadar birçok eser vermiştir. Mermer, taş, alçı, boya, fiberglas,

membran gibi birçok malzemeyi kullanarak tasarımlarını ortaya dökmüştür. Heykeltıraş ve enstalasyon sanatçısı Kapoor; mistik, ruhani, beden, varoluş, boşluk, derinlik, karanlık, ışık, olağanüstülük gibi kavramların üzerinde durmuş ve katılımcılara bunu sorgulatmıştır. Zıt kavramları ele alarak bir pencereden bakış açısı yakalamıştır. Devasa mekanlar sunan Kapoor, mimarlık alanında da başarılı çalışmalar yaptığı görülmektedir. Kapoor, mekan içerisine yerleştirilen mekan kabuğu, atmosfere zıt olmasına karşın, vermek istediği mesajı katılımcılara aktaran bir sanatçı olmuştur. Tekstil malzemesi PVC membran, polyester kumaşını kullanarak mekan yaratmış ve bunu sanat dili aracılığıyla sunduğu görülmektedir.

6.2 Christo And Jeanna Claude

Christo (Kazablanka) and Jeanne (Bulgaristan) Claude çifti topluma hitap etmekte olan enstalasyon sanat ürünlerini; kamusal alanlar, otoyollar, havaalanları, süpermarketler, fabrikalar, teknoloji parkları gibi büyük ölçekli mekanlarda katılımcılara sunmuşlardır. Sanat anlayışları çok geleneksel olup, birlikte ve ayrı sanat ürünleri bulunmaktadır. Amaçları; yeryüzünü güzelleştirmek, canlandırmak olmuştur. Claude mimari binalar, parklar, doğal alanlar, adalar, göl gibi birçok kamusal alanı çevrelemişlerdir. Bu sanat ürünlerinin yapım aşamasında, tüm resmi makamlardan izin alınarak gerçekleştirilmiştir.

İlk sarmalama işlemi, Marcel Duchamp'ın "Ready-Made" kavramından esinlenmiş, "Wrapped Objects (Sarılmış Objeler)" çalışmalarıyla başlangıç adımını atmıştır. Büyük ölçekli ilk çalışması; Bern'de Kunsthalle Sanat Okulunu kumaşla sararak başlamıştır. 2500 m² polietilen plastik esaslı malzeme ile sarmış, 3050 m ip ile sabitlemiştir (Şekil 89).

Şekil 89. *Christo and Jeanne Claude – Kunsthalle Wrapped (Kunsthalle Sarılması), Bern, 1968 (URL 112)*

Claude sanat ürünlerinden biri olan "Pont Neuf Wrapped (Sarılmış Pont Neuf)" 1995 yılında Paris şehrinde köprüyü altın renkli kumaş ile kaplamışlardır (Şekil 90). 41.800 m² dokuma poliamid kumaşı kemerin yanları ve tonozları çevreleyerek, suyun altına bir metre kadar inmiştir. Kumaş 13 km uzunluğunda olup, tabanını çelik zincirler ile sabitlemişlerdir.

Şekil 90. *Christo and Jeanne Claude – Pont Neuf Wrapped (Sarılmış Pont Neuf), Paris, 1975-85 (URL 113)*

Christo and Jeanne Claude, "Gates (Kapılar)" isimli eseri, mimari ve kentsel yapıların yerine doğayı içine alan enstalasyon ürünü sunmuştur. Doğanın yapısının değişiminden ve etkilerinden esinlenerek tasarlamıştır. New York, Central Park'ta yapılan sanat tasarımı, dolaşım alanlarında tekstil malzemesini kapı şeklinde soyutlayarak

aktarmıştır. 7503 kapıdan oluşan, 4.8 m yüksekliğinde çelik temel üzerine kurulmuştur. Kapı, safran renkli parlak sentetik kumaş ile simgelenmiştir. Kamusal enstalasyon çalışmasının imalatı ise 2 hafta sürmüştür (Şekil 91).

Şekil 91. *Christo and Jeanne Claude –Gates (Kapılar), New York Central Park, 2005 (URL 114)*

Claude, 1983 yılında tasarlandığı bir diğer yerleştirme çalışması ise "Surrounded Islands (Çevrelenmiş Adalar)" ismiyle Florida'da kurulmuştur. 11 adayı 603.870 m² pembe suya dayanıklı polipropilen kumaşla çevrelemiştir (Şekil 92). Adadan körfeze doğru 61 m uzanmaktadır. Karadan, sudan ve havadan görülen devasa sanat çalışması gölün rengi, adanın yeşil bitki örtüsünü ortaya çıkararak uyum sağlamıştır. Bu çalışma sonucu 40 ton çöp toplanarak, su kirliliğine dikkat çekmiştir.

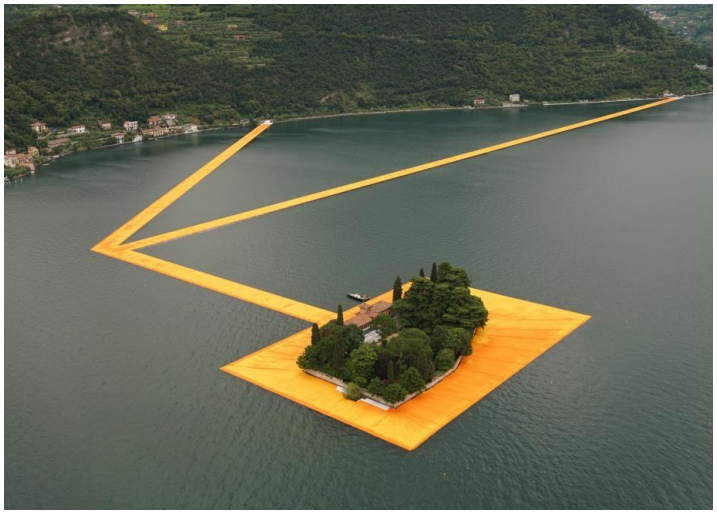
Şekil 92. *Christo and Jeanne Claude –Surrounded Island (Çevrelenmiş Adalar), Florida 1983 (URL 115)*

Christo ve Jeanne Claude Berlin'de 1995 yılında "Wrapped Reichstag (Sarmalanmış Reichstag)" (Şekil 93) isimli eserde; kentin önemli simgelerinden biri olan Alman Parlamento Binasının tamamını kumaş ve üzerine ipleri sararak devasa bir sanat ürünü tasarlamışlardır. Demokrasiyi temsil eden yapı, II. Dünya savaşında Nazilere hitap etmiştir. Toplumda birçok iz bırakan bir mimari yapı olmasından dolayı Claude bu binayı seçmiştir. Yapımında; 200 ton çelik konstrüksiyonun üzerine şekil alabilen dayanıklı 75.000 m² polipropilen kumaşı yatay yönde sarmış, boşluklara yastıklar ile desteklemiştir. İklimsel faktörlere karşı korumak için 8000 m mavi halat iplerle üzerinden dolanmış ve kaldırımlara sabitlenmiştir. Yarı şeffaf görüntüsüyle halka hayranlık uyandıracak bir enstalasyon çalışması sunmuştur.

Şekil 93. *Christo and Jeanne Claude – Wrapped Reichstag (Sarmalanmış Reichstag), Berlin, 1995 (URL 116)*

2016 tarihinde "Floating Piers (Yüzen İskeleler)" (Şekil 94) isimli enstalasyon çalışması, sanat hayatındaki son çalışması olup İtalya'da Iseo Gölüne yerleştirilmiştir. Göl üzerinde 3 km uzunluğunda iskele kurulmuştur. Bu aşamada 200 adet çapa kullanılarak sabitlenmiş, 100.000 m² suya dayanıklı sarı renkli kumaş kullanmıştır. Ana karadan, adaya bağlanan iskele ziyaretçilere açılarak deneyimletilmiştir. Suyun dalgalanmasıyla, gölün üzerinde yürüyormuş hissiyatı vererek doğanın bir parçası gibi algı yaratmak olmuştur.

Şekil 94. *Christo and Jeanne Claude – The Floating Piers (Yüzen İskeleler), İtalya, 2016 (URL 117)*

Tablo 3.*Christo and Jeanne Claude Enstalasyon Çalışmaları Mekan Analizi*

MEKAN	Dış Mekan; Bürokratik Yapılar, Köprüler, Göller, Parklar, Otoyollar, Market, Havaalanı vb. doğal ortamlarda gerçekleştirilmiştir.
YÜZEY KULLANIMI	Zemin, Duvar, Tavan.
MALZEME	Kumaş, İp, Varil, Çelik Zincir, Halat, Çapa.
AYDINLATMA	Doğal Işık.
TEKSTİL	Poliamid, Polietilen, Polipropilen, Sentetik Kumaş.

Tablo 3'de "Christo & Jeanne Claude Enstalasyon Çalışmaları Mekan Analizi" bölümde çalışmalarını; dış mekanda özel seçilmiş mimari binalar, köprüler, parklar, otoyollar, göller doğal ortamlarda gerçekleştirmişlerdir. Kumaş, ip, çelik, halat, varil gibi çeşitli malzemeleri sanat eserlerinde kullanmışlardır. Dış mekan olarak ele alındığında, sanat ürünlerini o alanın zemini, duvar ve tavan yüzeylerine sararak, çevreleyerek ya da asarak katılımcılara sunulmuştur. Bu doğrultuda seçilen kumaşın direnç özellikleri yüksek olması gerektirdiği için, kimyasal işlemlerden geçmiş sentetik kumaş çeşitleri, polietilen, polipropilen, poliamid tekstil yüzeyleri seçilmiştir.

Tablo 4.*Christo and Jeanne Claude Tekstil Malzemesini Kullanım Analizi*

TEKSTİL	Sentetik Esaslı Dayanıklı Kumaşlar; Polietilen, Poliamid, Polipropilen Kumaş.
YÜZEY KULLANIMI	Kamusal alanlarda kullanıldığı için, zemin, duvar, tavan olarak ele alınabilir. Sarmalayarak ve asılarak sergilenmiştir.
RENK	Beyaz, turuncu, sarı, pembe.

DOKU	Parlak, Kaygan, Yarı Transparan.
KAVRAMSAL AÇILIM	Yenilenme, canlılık ve güzellik gibi kavramlarını aktarmışlardır.

Tablo 4'de ise "Christo & Jeanne Claude Tekstil Malzemesini Kullanım Analizi" başlığı altında mekanda kullanılan tekstilin türü, hangi yüzeyde kullanıldığı, rengi, dokusu ve eserin amacı anlatılmaktadır. Doğada, kamusal alanda yenilenme, canlılık, güzellik gibi kavramlarını ele almışlardır. Beyaz, sarı, turuncu, pembe gibi kendini gösteren renkler tercih edilmiştir. Dış mekana uygun olan dayanıklı tekstil ürünlerinden poliamid, polipropilen, polietilen isimli, parlak, kaygan, yarı transparan sentetik kumaşlar kullanılmıştır. Seçilen mimari, bina, köprü, ada, park gibi mekanları sarmalayarak ve çevreleyerek tüm yüzeyleri kullanıldığı görülmektedir. Park, otoyol gibi alanlarda eserlerini asarak, göl ve ada gibi doğal yaşam alanları çevreleyerek ziyaretçilere sunulmaktadır.

Christo ve Jeanne Claude sanatçıları büyük ölçekli mekanlarda, doğal ya da hazır ürünleri kullanarak algıda farklılık yaratmışlardır. Mimari yapılar, otoyollar, parklar, doğal alanlar, adalar, göller gibi kamusal alanları görsel tasarımlarıyla yenilenme, canlılık, güzellik gibi kavramları yüklemişlerdir. Bu sanat ürünlerinde variller, kemerler kullanmış, plastik ve tekstil malzemelerinden faydalanılmıştır. Eser oluşumlarında birçok eskiz ile başlanarak tüm mimari ve mühendislik hesaplamaları yapılmıştır. Kamusal alanda yapılan enstalasyon sanat ürünleri birçok bürokratik makamlardan geçerek izinler alınmış ve izleyicilere sunulmuştur.

6.3 Do Ho Suh

Koreli sanatçı Do Ho Suh, 1998 tarihinden bu yana; geçirgen, renkli ana malzemesi kumaş olan, mekan enstalasyon sanatını sergileyerek sanata üç boyutluluk kazandırmıştır. Mekan öğeleri ve donatılarını renkli kumaşlar ile bire bir ölçekte tasarlayarak izleyicilere sunmuştur. Yeşil, pembe, mavi, turuncu, sarı gibi canlı renkler

tercih ederek, soyut anlamlar yüklemiştir. Kumaş; temel malzeme olup, metal konstrüksiyona giydirerek taşıyıcılık görevi üstlenmektedir. Polyester veya ipekli

kumaşlar yarı transparan görüntüsüyle seyirciye geçirgenlik hissi vererek dış ve iç mekan bağlantısını kurdurmak istemiştir. Mekan kabuğunun içerisine tuvalet, lavabo, dolap, armatürler, kapı kolları gibi mekan donatılarını da dâhil etmiştir. Mekan içinde mekan anlayışıyla katılımcılara fiziksel ve psikolojik tecrübe edindirmektedir. Do Ho Suh hayatında sürekli yer değiştirdiği için göçebelik, yurt, aitlik, barınma kavramlarını sorgulamış ve taşınılabilen mekanlar sunmuştur. Enstalasyon sanatını bir ileti aracı olduğu için düşüncelerini kumaş malzemesi ile mekanlar yaratarak izleyicilere sunmuştur. Yaşadığı çevrenin kültürü, geçmişi ve anılarından ilham alarak sanat ürünleri tasarlayıp, sergilemiştir.

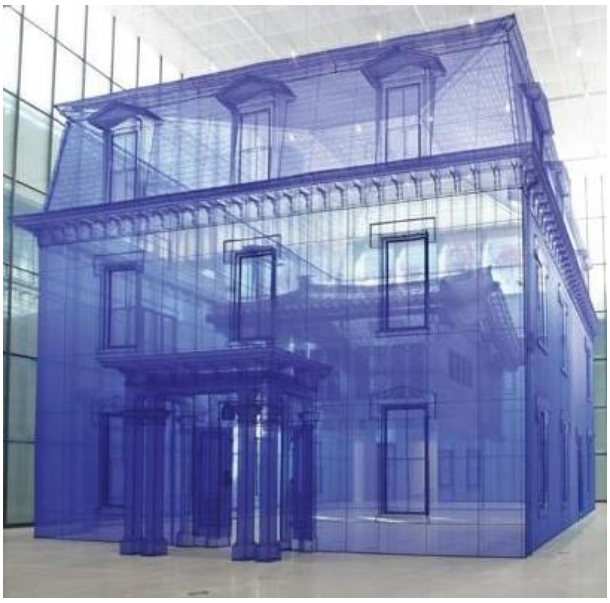
Suh önemli tasarımlarından biri Seoul'da bulunan evinden ilham alarak üretmiş ve tavana asmıştır (Şekil 95). Hammaddesi ipek kumaş türü olan sanatsal mekan, Suh'un çocukluk dönemindeki geleneksel evini anlatmaktadır. Enstalasyon sanatı ile geçmiş ve günümüzü bağlayarak anılarını canlandırmaktadır. Yeşil ipek kumaştan oluşan mekan yukarıya asılarak sabitlenmiştir.

Şekil 95. *Do Ho Suh - Seoul Home/L.A. Home/New York Home/Baltimore (URL 118)*

Do Ho Suh; Rhode Island'a bölgesine taşınmış, Batı kültürüne entegre olmuş, resim, heykel gibi sanat bölümlerinde eğitimler alarak deneyimler kazanmıştır. Bu doğrultuda; Enstalasyon sanatçısı Suh; heykel, mekan ve tekstili bir araya getirerek bütünleşmiş eserler vermektedir. Suh, *"Hayatı boyunca yaşadığı şeylerden esinlenerek anılarını, kimlik sınırlarını, birey ve toplum arasındaki küresel kültür değişimlerinin bağlantısını "ev" teması üzerinden iletiyor. Farklı coğrafyalarda yaşadığı ülkelerdeki kültürel mimari yapıları bire bir ölçekte aynen kopyalayarak, göç, geçiş ve değişen kimlikleri sorgulayarak yarı şeffaf kumaş enstalâsyonlara dönüştürüyor"*(Gürani, Arabalı Koşar, 2018:1492).

Şekil 96 görselinde "Home In Home (Evin İçinde Ev)" isimli eserinde Rhode Island'a yaşadığı evi, mor polyester yarı şeffaf kumaş ile bire bir ölçekte tasarlamıştır. "Home In Home (Evin İçinde Ev)" yerleştirme sanatının ortaya çıkışında, Suh'un bu evde çocukluğunun geçmesi anılarını tekrar canlandırmak istemesiyle meydana gelmiştir. 1530 x 1297 x 1283 cm ölçülerinde olup, metal konstrüksiyonun üzerine polyester kumaş kaplanmıştır. Evin fiziksel görünümünü birebir olması için, kumaşa dokuma ile 3 boyut kazandırmıştır.

Şekil 96. *Do Ho Suh – House In House (Evin İçinde Ev), Modern ve Çağdaş Sanat Ulusal Müzesi, Seul, 2014. (URL119)*

Do Ho Suh "Passages (Koridorlar)" (Şekil 97) isimli eserinde; koridorlar mekanda önemsizmiş gibi görünse de, bağlantıyı oluşturan, sirkülasyonu ve bağlantıyı sağlayan önemli bir unsur olduğunu göstermek istemiştir. Koridor olmadan mekana ulaşım olmaz. Bu fikirden yola çıkarak bireylerin hedeflerine ulaşması için geçirilen sürecin unutulmaması gerektiğini anlamını aktarmak istemiştir. Sarı, mor, pembe ve mavi renkli polyester şeffaf kumaşları metal üzerine kaplayarak metale taşıyıcılık görevini vermiştir.

Şekil 97. *Do Ho Suh – Passages (Koridorlar), Bildmuseet 2017-2018 (URL 120)*

Hayatı boyunca sahip olduğu anıları, kültürel değişimleri, mimari kimlik ile birebir oranla sanat aracılığıyla insanlara aktarmaktadır. İzleyicilere gerçekliği vermek için birebir ölçeği kullanarak realiteye sunarak deneyim kazandırmıştır. "Gate (Kapı)" (Şekil 98) isimli enstalasyon çalışması; çocukluk döneminde, evinin önündeki bahçe kapısını birebir oranla aynısı tasarlamıştır. Gerçekte kapı, tuğla olduğu için kumaşa dikişlerle aynı görüntüyü vermek istemiştir. Göl çevresinde olduğu için mavi renkli ipek kumaş kullanmıştır. Boyut, 326,5 x 211,5 x 100 cm ölçülerinde üretilmiştir. Eserlerine yeniden hayat veren ama eskiyi de içine alarak doğu ve batı kültürünü birleştirmiştir.

Şekil 98. *Do Ho Suh – Gate (Kapı), 2003 (URL 121)*

Sanatçı Do Ho Suh, Şekil 99'da görülen "Perfect Home (Mükemmel Ev) "isimli enstalasyon çalışması, Kore'den göç ederek ABD'ye yerleşmesi ve bunun bıraktığı duygusal etkileri aktarmak istemiştir. Mimarlığa ve sanata duygusal yaklaşan Suh, kademeli, 1:1 ölçekte, renkli polyester kumaşlardan oluşan mekanları katılımcıya aktarmıştır. Metal konstrüksiyon ve transparan mavi, pembe, yeşil, kırmızı polyester kumaşı kullanarak kapıları, odaları, bağlantıları, merdivenleri tasarlanmıştır. Eser, galerinin zemin yüzeyine oturtularak konumlandırılmıştır.

Şekil 99. *Do Ho Suh-Perfect Home (Mükemmel Ev), 21st Century Museum of Contemporary Art, Japonya (URL 122)*

Do Ho Suh, Seul'daki Inchean Havaalanında atriyumdan sarkıttığı "Home Inside Home (Evin İçinde Ev)" isimli enstalasyon çalışması, Kore'de ve Rhode Island'daki evlerini yansıtmaktadır. İç içe geçmiş, mavi ve sarı renkli transparan polyester kumaşlardan tasarlanarak, havaalanını mimari yapısının tavanından aşağıya asıldığı görülmektedir (Şekil 100).

Şekil 100. *Do Ho Suh-Home Insıde Home (Evin İçinde Ev)", Inchean Havaalanı, Güney Kore (URL 123)*

Tablo 5. *Do Ho Suh'un Tekstil Malzemesini Kullanım Analizi*

MEKAN	Dış Mekan; sokak, cadde. İç Mekan; Galeri, Havaalanı.
YÜZEY KULLANIMI	Zemin, Tavan, Duvar.
MALZEME	Tel, Kumaş, Metal Konstrüksiyon.
AYDINLATMA	Yapay ve Doğal Aydınlatma.

TEKSTİL	Polyester, Sentetik, İpek Kumaş

Tablo 5'de "Do Ho Suh Enstalasyon Çalışmaları ve Mekan Analizi" isimli bölümde; sanat ürünlerini, hangi mekanda, lokasyonda sunduğu, mekanın hangi yüzeylerini kullandığı, malzeme çeşidi ve aydınlatma türü açıklanmıştır. Dış ve iç mekan enstalasyon çalışmaları tasarlayan Suh, mekanın kendisinin polyester, ipekli kumaş ana malzemesi olup, demir konstrüksiyon malzemesi kullanarak kumaşı taşıtmıştır. Mekanı kendisini, kumaş malzemesi ile 1:1 ölçekte üretmiş, taşınılabilir ev kavramından yola çıkmıştır. Sokak, cadde ve galeri ve havaalanı gibi alanlarda, mekan içinde mekan tasarladığı görülmektedir.

Tablo 6. *Do Ho Suh'un Tekstil Malzemesini Kullanım Analizi*

TEKSTİL	Polyester, İpekli Kumaş.
YÜZEY KULLANIMI	Zemin, Duvar, Tavan.
RENK	Yeşil, sarı, pembe, mavi, turuncu.
DOKU	Parlak, Kaygan, Transparan.
KAVRAMSAL AÇILIM	Çocukluk anıları, doğu batı kültürü, taşınabilir ev kavramı.

Tablo 6'da ise "Do Ho Suh Tekstil Malzemesini Kullanım Analizi" başlığı altında mekanda kullanılan tekstilin türü, hangi yüzeyde kullanıldığı, rengi, dokusu ve amacı anlatılmaktadır. Tekstil malzemesi olarak; sentetik kumaş olan, polyester ve ipekli kumaşlar ana malzemesi olmuştur. Transparan kumaş kullanarak geçirgenliği işlemek istemiştir. Sanat ürünlerini mekanın zeminine veya tavanına asarak yerleştirmiştir. Çocukluk anılarının parçaları olan yaşanmışlıklarını eserlerini aktararak katılımcılara deneyimletmiştir.

Do Ho Suh'un dış ve iç mekanı birbirine bağlamaktadır. Suh çocukluk anılarını, yaşamının parçalarını, doğu ve batı kültürünü birbirine entegre etmiştir. Bu doğrultuda tasarımlarını birebir ölçekte, kumaş kullanarak mimari yapı formunu aktarmıştır. Kore'nin geleneksel giyiminde kullanılan polyester ve ipek gibi kumaşlar onun eserlerinde ana malzeme olarak yer almıştır. Metal iskeletin üzerine yarı şeffaf kumaş kaplanarak dış ve iç mekanı birbirine bağlamaktadır. Sergilenen mekana önem veren Suh eserlerinin önüne geçmeyen nötr arka plana sahip mekanlarda eserlerini sergilemiştir. Mekan ile eser arasında bağ kurmasını sağlamış, renk, büyüklük ve biçim kavramlarını göz önünde bulundurmuştur. İzleyici eserlerinin etrafında gezdiği zaman geçirgenlik teması, havada asılırken hafiflik temasını vermek istemiştir. Metal konstrüksiyon malzemesi ile mimari sınırları çizmiş, kumaş ile duvarı, yüzey dokumaları ise detayları simgelemiştir.

6.4 Ernesto Neto

Brezilyalı tasarımcı Ernesto Neto; 1950-60 yıllarında ortaya çıkmış, multimedya ve heykeltıraş sanatçısıdır. Neto'nun çalışmaları; eserleri ile mekanı bütünleştirerek tüm duyulara hitap etmesine olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda; dokunabilme, koklayabilme imkânını katılımcılara sunarak, yerleştirme sanat ürünleriyle birebir etkileşime geçmektedir. Sanatçı Neto; enstalasyon çalışmalarında duygusal insan bedenleri, denge, farkındalık gibi kavramları, yarı şeffaf naylon çoraplara benzer malzeme ile organik formlar şeklinde tasarlayarak mekana yerleştirmektedir. Çalışmalarında poliamid streç kumaş; esneklik yarım şeffaf yani transparan olması; bedenlerin dış dünya ile kontak kurduğu, içi-dış ile aynı tuttuğunu göstererek zihin ve beden kaynaşmasını yansıtmaktadır. Naylon kumaşları, aromatik kokular ve strafor toplar ile doldurmaktadır.

Neto; İngiltere Tate Galeri'de "We Fishing Time (Balık Tutma Zamanı)", isimli çalışmasında, likra çuvallarının içine biber, kişniş gibi renkli ve aromatik maddeler doldurulmuştur. Mekanın tavanından sarkan naylon çorap görünümlü esnek kumaşlar, renk, biçim ve kokuları soyut kompozisyon olarak yerleştirmiştir. Dokunma ve koku alma duyularına eşit derecede önem veren Neto, katılımcılara çağrıştırıcı etkiler bırakarak algılara hitap etmektedir (Şekil 101).

Şekil 101. *Ernesto Neto- We Fishing Time (Balık Tutma Zamanı), Tate Galeri, İngiltere (URL 124)*

Sanatçının diğer çalışmalarından biri "Navedenga" (1998) oda boyutlarında sentetik kumaştan üretilmiş yüzeylerden oluşmaktadır. Sanatçı ziyaretçilere; yalınayak eserin içine girmesine, kumaş yüzeyine dokunarak tecrübe edinmesine olanak vermiştir. Şekil 102'de görüldüğü üzere; katılımcıların yüzeylere dokunuşuna göre şekil alan ve formu değişen enstalasyon sanat ürünü, anne rahminden esinlenerek tasarlanmıştır. Bebeğin anne karnındaki hareketleri ve plasentada oluşan amorf yumrular, dirsek şekli, bacak şekli gibi formları "Navedenga" eserinde görülmektedir.

Şekil 102. *Ernesto Neto- Navedenga (URL 125)*

Sanatçı Ernesto Neto 1999 yılında “Nho Nho Nave” isimli çalışması sentetik likralı kumaştan tasarlanmış bir enstalasyondur. Samimi, kadınsı çağrışımları ziyaretçilere çağrıştırmak istemiştir. Sanat ürünü mekan olarak kullanılmış ve içerisine girince sanki insan bedeninde geziyormuş hissini yaşatmaktadır. Şekil 103’de mekana yerleştirilen esnek sentetik kumaş, amorf oda şeklinde olup, insan vücudu ile ilişkilendirilmiş ve yumrularla yere sabitlenmektedir.

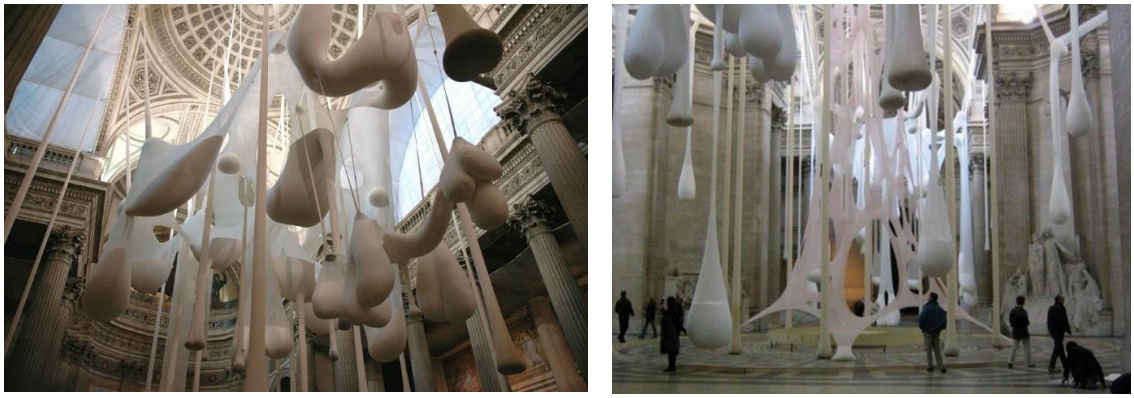
Şekil 103. *Ernesto Neto- Nho Nho Nave (URL 125)*

Neto’nun Şekil 104 görselinde “Madness Is Part Of Life (Delilik Hayatın Bir Parçası)” isimli yerleştirme sanat eseri, delilik herkesin içinde bastırılmaya gerek duyulmayan, hayatın çılgınlığa ihtiyacı olduğunu düşünmektedir. Tekstil ürünü olan iplikler kullanılarak, tığ işi yöntemi sonucu oluşturulmuş ağın içerisi, bir sürü toplar ile doldurulmuştur. Mekanın içerisine zeminden bağımsız bir şekilde asılı şekilde havada durmaktadır. Şeffaf yan yüzeyleri olan sanat eserini, sergi alanının tavanına bağlayan köprülerin olması, üzerinde gezilip durulabilen alanlar yaratarak keşif alanı sunmaktadır.

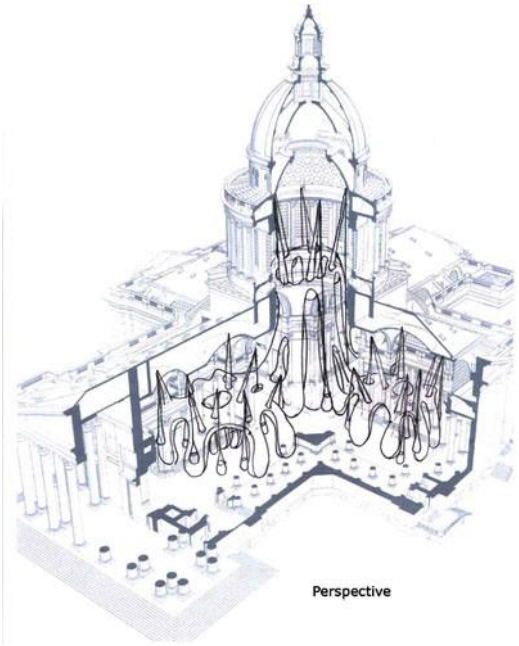

Şekil 104. *Ernesto Neto- Madness Is Part Of Life (Delilik Hayatın Bir Parçası) (URL 126)*

Neto'nun eşsiz sanat eserlerinden biri olan "LeviathanThot " isimli çalışması, mekan olarak önemli bir yapı olan Patheon'un içerisinde tasarlanmıştır (Şekil 105). Patheon'un restore edilmesini kutlamak amacı ile 2006 yılında uygulanmıştır. Enstalasyon çalışmasında İncil ve Tevrat'ta yer alan deniz canavarının bedeninden esinlenilmiştir. Mekanın tamamını kaplayan bir sanat ürünü olup, sentetik esneyebilen kumaş malzemesi; su damlamasına benzemekte, farklı yükseklik ve pozisyonlarda asılmaktadır. Naylon kumaş dışında, ip, plastik ve metal kullanmıştır. Patheon'un mimarisi, kolları kanatlara doğru uzanıyor, başı ve gövdesi nefe doğru, merkezi ise zeminden doma doğru uzanmaktadır. Leviathandeniz canavarına benzetilmesi, kıvrımlı organik formda şeffaf beyaz damlacıklara gönderme yapılmaktadır. Hafif ama güçlü bir görünümü vardır. Naylon içerisinde bulunan boncuklar, yer çekimine doğru yönlenmektedir. Tüpler, gökten kayan yıldızları imgelemektedir.

Şekil 105. *Ernesto Neto- LeviathanThot, Patheon, Paris (URL 127-128)*

Şekil 106. Ernesto Neto- LeviathanThot, Patheon,Paris (URL 130)

Leviathanisimli çalışmanın, Şekil 106'da mimari yapı içinde, eserin yerleştirilmesini gösteren bir perspektif çalışmasıdır. Organik formadaki damlacıklara benzeyen şekillerin, farklı kotlarda olduğu görülmekte olup, giriş tavanından başlayarak, kollara, nefe ve doma nasıl dağıldığı resmedilmiştir.

Tablo 7'de "Ernesto Neto Enstalasyon Çalışmaları Mekan Analizi" isimli bölümde; sanat ürünlerini, hangi mekanda, lokasyonda sunulduğu, mekanın hangi yüzeylerini kullandığı, malzeme çeşidi ve aydınlatma türü açıklanmıştır. Dış ve iç mekanda yer alan enstalasyon sanat eserleri sanatseverlere sunulmuştur. Galeri ve

kamusal alanlarda gerçekleştirdiği çalışmaları mekanın, tavan, duvar ve zemin yüzeylerine entegre etmiştir. Sentetik kumaş çeşidine giren esnek poliamidi ve tığla örülmüş ağ şeklindeki tekstil malzemesini kullanmıştır. Eserlerini genelde iç mekanlarda var olan mekanın doğal ışığını kullanarak, yetersiz alanlarda ise yapay aydınlatmalarla (spot, floresan, beyaz ışık vb.) desteklemiştir.

Tablo 7. *Ernesto Neto'nun Enstalasyon Çalışmaları Mekan Analizi*

MEKAN	Dış Mekan; Kamusal Alanlar (Tren istasyonu, kilise vb.) İç Mekan: Galeri
YÜZEY KULLANIMI	Tavan, Duvar ve Zemin
MALZEME	Poliamid Streç Kumaş, Tığ ile örülmüş ağ, Aromatik kokular (baharatlar), Strafor
AYDINLATMA	Doğal ve Yapay Işık
TEKSTİL	Poliamid Kumaş, Tığ ile örülmüş ağ ip tekstil

Tablo 8'de ise "Ernesto Neto Tekstil Malzemesini Kullanım Analizi" başlığı altında mekanda kullanılan tekstilin türü, hangi yüzeyde kullanıldığı, rengi, dokusu ve sanat eserinin kavramsal alt yapısı anlatılmaktadır. Neto; bireylerin günlük yaşamında yaşadığı stres, gerginlik ve olumsuzlukları tasarladığı eserler ile kendi benliklerinin farkına varması sağlamak istemiştir. Poliamid esnek bir kumaş olup, yarı transparandır. Diğer bir tekstil malzemesi ise, delikli tığla örülmüş ağ şeklindeki yüzeydir. Tekstil malzemesi ile oluşturduğu sıra dışı sanat ürünlerinin içerisine aromatik kokular yerleştirerek farklı duyulara hitap etmiştir. Sanat eserlerini mekanın tavanına asarak ve zemin düzlemlerine yerleştirerek oluşturmuştur. Yeşil, sarı, pembe, mavi, turuncu, sarı gibi canlı renkleri tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 8. *Ernesto Neto'nun Tekstil Malzemesini Kullanım Analizi*

TEKSTİL	Poliamid Kumaş, Tığ ile örülmüş ağ tekstil.
YÜZEY KULLANIMI	Tavan, Duvar ve Zemin.
RENK	Yeşil, sarı, pembe, mavi, turuncu, kırmızı.
DOKU	Esnek, Yarı Transparan, Delikli.
KAVRAMSAL AÇILIM	Mitolojik, meditatif konular.

Ernesto Neto sanat eserlerini tasarlarken poliamid streç kumaş ya da tığla örülen ağ şeklinde ip benzeri tekstil malzemelerini kullanmaktadır. Eserlerinde bedeni, duyguyu, oyun kavramlarını ele almış, bunu esnek şeffaf streç kumaşla, renkli boncuk, aromatik kokularla duyulara hitap eden atmosfer sağlanmıştır. Bunu yanı sıra mistik konuları da ele almış, mistik canavarların bedenlerini de eserlerine işlemiştir. Tığ işi örme kumaşları ile birçok eser üretmiş, mekanın tavanından sarkıtmış ya da yere sabitlemiştir. Asıl amacı; insanları gündelik hayattan çıkarmak, stresten uzaklaştırmak, farkındalığını artırmak, meditasyon gibi kavramlar üzerinde durarak, uygun ortamlar yaratmaktadır. Günümüzde rekabetçi bir hayat içinde olunması, bireylerin kendisini unutması fikri üzerine çalışmaktadır. Bu yüzden tavana asılı mekanlar, esnek, şeffaf mekanlar insan bedenini yansıtmakta olup, hassas görünen heykelimsi enstalasyon mekanların içinde kendini bulmaktadır.

BÖLÜM 7. BULGULAR

Enstalasyon sanatı, geleneksel sanatın dışına çıkılmasıyla, çeşitli malzemeler, tercihen ses, video, ışık gibi donatılarla beraber özelikle mekan kullanımı ile seyircilere sunulmasıdır. Enstalasyon sanat çalışmalarında kullanılan malzemelerden biri tekstildir. Bu çalışmada; mekan-tekstil-enstalasyon kavramları ele alınarak, seçilen 4 sanatçının eserleri incelenmiştir. Mekan ile enstalasyon çalışmasının ilişkisi bağlamında tekstil malzemesinin kullanımı irdelenmektedir. Bulgular bölümünde, Anish Kapoor, Christi&Jeanne Claude, Do Ho Suh, Ernesto Neto'nun kimlik bilgileri, mekan enstalasyon sanatı analizleri, kullandıkları tekstil malzemesinin detayları incelenmiştir.

Tablo 9. *Enstalasyon Sanatçılarının Kimlik Künyesi Karşılaştırılması*

SANATÇI	MESLEK	SANAT ÇALIŞMALARINA GİRİŞ YILI	ÜLKE
Anish Kapoor	Heykeltıraş-Enstalasyon	1964	Hindistan
Christo&Jeanne Claude	Enstalasyon	1935	Bulgaristan-Kazablanka
Do Ho Suh	Heykeltıraş-Enstalasyon	1990	Güney Kore
Ernesto Neto	Heykeltıraş-Multimedya-Enstalasyon	1988	Brezilya

Tablo 9'da sanatçıların meslekleri, sanata giriş yılları ve ülkeleri karşılaştırılmıştır. Christo&Jeanne Claude (Bulgaristan-Kazablanka) çifti ve diğer sanatçılar enstalasyon sanatçısıdır. Bunun dışında, Hindistanlı Anish Kapoor, Güney Koreli Do Ho Suh, Brezilyalı Ernesto Neto heykeltıraş sanatçısıdır. Neto, entalasyon ve heykeltıraşın yanında multimedya mesleğini de yapmaktadır. Enstalasyon sanatı,

geleneksel sanatın dışına çıkmış, farklı boyuta taşınmıştır. Bu tablo ile dünyanın öncü enstalasyon sanat çalışmaları farklı kültür kimliklerini doğurduğu görülmektedir.

Tablo 10. *Enstalasyon Sanatçılarının Çalışmaları Analiz Karşılaştırılması*

SANATÇI	MEKAN		YÜZEY	MALZEME	AYDINLATMA	TEKSTİL
Anish Kapoor	Dış-İç Mekan	Kamusal alanlar, park, galeri, sanat müzeleri mimari binalar	Zemin, Duvar, Tavan	Kireçtaşı, toz pigment, plastik, metal, balmumu, tutkal, PVC, Kumaş, Ayna, Beton, Boya	Yapay-Doğal Aydınlatma	PVC Membran-Polyester kumaş
Christo&Jeanne Claude	Dış Mekan	Bürokratik Yapılar, Köprüler, Göller, Parklar, Otoyollar, Market, Havaalanı vb.	Zemin, Duvar, Tavan	Kumaş, İp, Varil, Çelik Zincir, Halat, Çapa	Yapay-Doğal Aydınlatma	Poliamid, Polietilen Polipropilen, Sentetik Kumaş
Do Ho Suh	Dış-İç Mekan	Galeri, Sanat Müzesi, Bienal, Sokak, Cadde, Mimari Bina Yüzeyleri,	Zemin, Duvar, Tavan	Tel, Kumaş, Demir	Yapay-Doğal Aydınlatma	Polyester, Sentetik, İpek Kumaş

		Köprü, Havaalanı				
Ernesto Neto	Dış-İç Mekan	Galeri, Kamusal Alanlar (Tren istasyonu, kilise vb.)	Zemin, Duvar, Tavan	Poliamid Streç Kumaş, Tığ ile örülmüş ağ, Aromatik kokular(baharatlar), Strafor	Yapay-Doğal Aydınlatma	Poliamid Kumaş, Tığ ile örülmüş ağ tekstil

Tablo 10'da sanatçıların enstalasyon çalışmaları analiz edilerek, karşılaştırılmıştır. Dış mekan enstalasyon sanatçıları Christo&Jeanne Claude çifti dışında, Anish Kapoor, Do Ho Suh, Ernesto Neto hem iç hem dış mekan enstalasyon çalışmaları sergilemişlerdir. Dış mekanın kamusal alanlarında sanat çalışmalarında toplumu dahil etmiş, iç mekanda sergilenen sanat ürünleri için ise, katılımcıların isteğine bağlı olmuştur. Anish Kapoor; dış mekan enstalasyon çalışmalarında; kamusal alanları tercih etmiş park, havaalanı, sokak, cadde, meydan gibi iç mekanda; galeri, sanat müzelerini tercih etmiştir. Christo&Jeanne Claude sanatçıları sadece kamusal alanları tercih etmiş, sokak, cadde, otoyollar, park, göl, ada vb. yerlerde çalışmalarını sergilemişlerdir. Do Ho Suh; dış mekanda, sokak, cadde gibi alanlarda, iç mekanda ise; galerileri, havaalanı gibi alanları kullanmıştır. Ernesto Neto dış mekanda tren istasyonu gibi alanlar, iç mekanda ise; katedral, sanat galerilerini kullanmıştır.

Tablo 10'da Anish Kapoor eserlerinde kireçtaşı, toz pigment, plastik, metal, balmumu, tutkal, PVC, kumaş gibi malzemeleri sanat eselerinde kullanmıştır. Eserlerini mekanın zemin, duvar, tavan yüzeylerini kullanarak, sanat ürünü ile mekan bütünleşmesini sağlamıştır. Christo&Jeanne Claude, sanat eserlerini kumaş, ip, halat, varil, yastık gibi malzemeler kullanarak, doğal yaşam alanlarında, bir mimari binanın cephesi, sokağın köşesini, adanın çevresini, gölün üzerine konumlandırmıştır. Bu doğrultuda zemin, duvar olarak yüzey kullanımı görülmektedir. Sanatçı Do Ho Suh eserlerinde ana malzemesi kumaş olup, metal konstrüksiyon ile desteklemektedir. Mekanın zeminini ve tavanını kullanarak eserlerini yerleştirmektedir. Ernesto Neto ana

malzemesi kumaş ve ip tekstil olup, yanında aromatik kokular, strafor gibi materyallere yer vermiştir. Sanat eserlerini mekanın zemin, tavan ve duvarına yerleştirilerek sergilemiştir. Kullandıkları tekstil malzemelerinin genelde kimyasal tekniklerden geçmiş, dayanıklı kumaş yüzeyleri olduğu görülmektedir. Anish Kapoor; PVC membran, Christo&Jeanne Claude; polipropilen, polietilen, poliamid gibi sentetik kumaş çeşitleri, Do Ho Suh; ipekli-polyester kumaş, Ernesto Neto; poliamid ve ağ ip tekstil malzemelerini eserlerinde kullanmışlardır. Enstalasyon sanat eserlerin vermek istediği duyguya göre aydınlatma türü seçilmiştir. Doğal aydınlatma olarak gün ışığının yanında gerek duyulan alanlarda yapay aydınlatma tercih edilmektedir. Doğal aydınlatma gün ışığı olurken, yapay aydınlatma spot, floresan, led vb. gibi ürün çeşitleridir.

Tablo 11. *Enstalasyon Sanatçılarının Tekstil Malzemesinin Kullanım Analiz Karşılaştırılması*

SANATÇI	MALZEME	YÜZEY	RENK	DOKU	KAVRAMSAL AÇILIM
Anish Kapoor	PVC Membran-Polyester kumaş	Zemin, Duvar, Tavan	Kırmızı, mavi, bordo, siyah, mor	Parlak, Kaygan, Transparan	Mistik, karanlık, aydınlık, varoluş, olağanüstülük gibi kavramları yansıtmak istemiştir.
Christo&Jeanne Claude	Poliamid, Polietilen Polipropilen, Sentetik Kumaş	Zemin, Duvar, Tavan	Beyaz, turuncu, sarı, pembe	Parlak, Kaygan, Yarı Transparan	Yenilenme, canlılık ve güzellik gibi kavramlarını aktarmışlardır.
Do Ho Suh	Polyester, Sentetik, İpek Kumaş	Zemin, Duvar, Tavan	Yeşil, sarı, pembe, mavi, turuncu	Parlak, Kaygan, Transparan	Çocukluk anılarını, yaşamının parçalarını, doğu ve batı kültürünü birbirine entegre ederek

					taşınılabilir ev teması işlenmiştir.
Ernesto Neto;	Poliamid Kumaş, Tığ ile örülmüş ip ağ tekstil	Zemin, Duvar, Tavan	Yeşil, sarı, pembe, mavi, turuncu, kırmızı	Esnek, Yarı Transparan, Delikli	Yaşamın getirdiği stres ve gerginliği tekstil ve aromatik kokularla, meditasyon ortamı yaratarak tüm duyulara hitap etmesini amaçlanmıştır.

Tablo 11'de "Sanatçıların Tekstil Malzemelerini Kullanım Analiz Karşılaştırılması" başlığı adı altında, sanatçıların hangi tekstil malzemesi, yüzey kullanımı, renk, dokusu ve kavramsal açılımı incelenmiştir. Bu kavramsal açılımlar doğrultusunda malzeme, renk, dokusu belirlenmiştir. Anish Kapoor, sanat ürünlerinde sonsuzluk, mistik, varoluş, aydınlık, karanlık, gerçeküstü, kavramları çerçevesinde eserlerini sunmuştur. Christo&Jeanne Claude; çağdaşlaşma, yenilenme, güzellik, canlılık gibi kavramlar üzerinde durmuş, katılımcıları doğayla, kamusal alanlarla birleştirmiştir. Taşınılabilir ev mantığından yola çıkarak anılarını 1:1 ölçekte canlandırmıştır. Güney Kore'den Amerika'ya yerleşmesindeki göçebe hayatı eserlerine yansıtmak amacı olmuştur. Doğu ve Batı kültürü birleştirmek, hatıralarını sanat aracılığıyla dışa vurarak katılımcılara sergiletmiştir. Ernesto Neto eserlerinde amaç; yaşamın getirdiği gerginliği tekstil ve aromatik kokularla, meditasyon ortamı yaratarak tüm duyulara hitap etmektedir.

Anish Kapoor, devasa görünümlü heykel formundaki mimari sanat çalışmalarında PVC membran polyester kumaşı kullanmıştır. Kimyasal işlemlerden geçmiş PVC kumaş yüzeyi, iklime karşı dayanıklı, esnek, parlak, ışığı geçirgen olması Kapoor'un vermek istediği mistik etki yaratmaktadır. Christo&Jeanne Claude sanat eserlerinde polyester, poliamid, polietilen, polipropilen kumaş, ip, halat vb. malzemeler kullanmaktadır. Kimyasal yöntemlerden geçmiş kumaş çeşitleri suya, sıcaklığa dirençlidir. Bu doğrultuda dış mekanlarda kullanılmaktadır. Do Ho Suh; polyester ve ipekli kumaş malzemesi ile hayatının parçası olmuş, bina, ev, kapı, koridor gibi anılarını anlatan alanlar tasarlamıştır. Ernesto Neto ise; esnek, poliamid, ip ile örülmüş ağ tekstilini tercih etmiştir. Oluşan

eserlerde içerisinde aromatik baharatları yerleştirerek katılımcıların duyularını uyandırmıştır.

Anish Kapoor, PVC kumaş yüzeyi parlak, ışığı geçiren, kırmızı, bordo, mor, beyaz renklidir. Christo&Jeanne Claude eserlerinde kullandığı sentetik kumaş çeşitleri ise saydam-yarı saydam olup, beyaz, sarı, pembe, turuncu gibi renkler kullanmıştır. Do Ho Suh; polyester kumaş malzemesi transparan, parlak olup, pembe, mavi, sarı, yeşil gibi renkli yüzeyleri tercih etmiştir. Ernesto Neto ise; kumaş malzemesi, yarı transparan, esnek, delikli yüzeylere sahip olup, kırmızı, sarı, pembe, mavi gibi renkleri kullandığı görülmektedir. Sanatçılar, bu şekilde oluşturduğu sanat eserlerini mekanla bütünleştirerek sergilemişlerdir. Anish Kapoor eselerinde, mekanın tavan, zemin ve duvar düzlemlerinde konumlandırmıştır. Christo&Jeanne Claude çifti eserlerini dış mekanın zemin, duvarına yerleştirmiştir. Do Ho Suh; mekanın zeminini ve tavanından sarkıtarak eserlerini sunmuştur. Ernesto Neto ise eserlerini; tavan, zemin ve duvar düzlemine yerleştirdiği görülmektedir.

Seçilmiş olan sanatçıların, mekan-enstalasyon-sanat kavramlarını farklı bir bakış açısıyla ele almış oldukları görülmektedir. Sanatçılar geleneksel sanatın dışına çıkarak izleyiciyi içine dahil eden enstalasyon sanat türünü uygulamışlardır. Dış ve iç mekana yerleştirilen sanat eserleri katılımcıların duyularına hitap ederek deneyimletilmektedir. Bu sanat türünde tekstil malzemesinin kullanımı ve işlenişi irdelenmiştir. Anish Kapoor, Christo&Jeanne Claude, Ernesto Neto ve Do Ho Suh çalışmalarında kumaş malzemesini kullanmışlardır. Mekan içinde mekan yolunda çıkılarak seçilen kumaşları, mimari bina olarak yansıtmış, sıra dışı farklı formlar ile mekan tasarlanmış ya da mekanın içerisine eserlerini yerleştirmişlerdir. Sanatçıların aktarmak istediği temaya göre renk, doku (transparan-yarı transparan) gibi özellikleri göz önünde tutularak kumaşlar yüzeyleri seçilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan sanatçıların sanatsal üretim anlayışları içinde genel olarak ele alındığında, mekan ve enstalasyon ilişkisi birbiri ile örtüşüp, ana malzeme olarak kumaş kullanımı karşılaştırılarak mekan-enstalasyon-tekstil kavramı üçlüsü incelenmiştir.

BÖLÜM 8. SONUÇ

"Mekan İlişkisi Bağlamında; Tekstil Malzemesinin Sanat Ürünü Olarak Kullanılması ve Enstalasyon Kavramı" isimli tez çalışmasında mekan-tekstil, tekstil-sanat, sanat-mekan kavramlarının ilişkileri incelenmiştir. Dış ve iç mekanda tekstil malzemesinin türleri ve kullanımı anlatılırken, tekstil malzemesini sanat alanında yeri ve nasıl kullanıldığı hakkında bilgi verilmektedir. Mekanın tekstil malzemesi ile sanatlaştırması ile izleyiciyi gözlemci ve katılımcı konumuna sokarak deneyim yaşatılmasıyla, mekan algısını farklı bir boyuta taşımaktadır. Tez çalışmasında; 2. Bölümde mekan kavramını, yapısal özelliklerini, kullanılan malzeme, mobilya ve donatıların incelendiği görülmektedir. 3. bölümde yer alan tekstil kavramı, malzemeleri ve işleme yöntemlerine yer verildiği görülmektedir. 4. Bölümde ise tekstilin kullanım alanları olup moda, mimarlık ve sanat türlerinde malzemenin nasıl kullanıldığı aktarılmaktadır. Geniş kullanım alanına sahip tekstil malzemesi; sanat türü olan enstalasyon sanatı içinde de yerini bulmuştur. Bu doğrultuda 5. Bölümde enstalasyon sanatının nasıl ortaya çıktığı ve diğer sanat türlerinden farkı anlatılarak örneklerle desteklenmiştir. Tüm bu çalışma doneleri ele alınarak konusunda öncü enstalasyon sanatçıları seçilmiş, dış ve iç mekanlarda tekstil ürünlerini kullanımda ortaya çıkan sanat eserlerinin karşılaştırılarak aktarılmıştır.

Bu çalışmada, mekanın enstalasyon sanatı ile ilişkisi ele alınırken, tekstil malzemesini kullanımı göz önünde tutulmuştur. Enstalasyon sanatında; çeşitli kumaş yüzeylerinden oluşmuş eserler mekana yerleştirilen ya da sanat eseri mekanın kendisi de olabilmektedir. Mekan içinde mekan olarak yorumlanan bu eserler kumaş malzemesi ile tasarlanmış sıra dışı forma sahip yaratımlardır. Mekan kavramını, sadece kapalı alanlar olarak düşünmemek gerekir. Binalar, ağaçlar, kayalar, göller, dağlar, deniz ve bunu gibi doğal oluşumlarda dış mekanı meydana getirmektedir. Dış ve iç mekan bir bütün olarak ele alınmış, kullanılan tekstil malzemesininş türü, işlevi, ne amaçla kullanıldığı incelenmiştir. Enstalasyon sanatının diğer sanat dallarında farkı katılımcıların duyularına hitap ederek, tecrübe kazandırmasıdır. Bu doğrultuda, oluşan mekanı farklı boyuta taşıyarak, kişilerin algısını değiştirmektedir. Tekstil malzemesinin önemi ise; üretim

çeşitliliği, istenilen şekli alabilmesi, neme sıcaklığa dayanıklılığı, birçok tekniğin uygulanabilmesi gibi özellikleri olduğu için tercih edilmektedir.

Tekstil malzemesini enstalasyon sanatında kullanılarak farklı mekanların oluşumu ele alınmıştır. Yerleştirme sanatı; dış ve iç mekanı kullanarak sanat ürününü konumlandırması ve katılımcıyı gözlemci konumuna sokması ile gerçekleşmektedir. Öncülerden biri Marcel Duchamp; hazır malzemeleri kullanması ve sanat ürününe yeni anlamlar yüklemesi ile Kavramsal Sanat akımını oluşturmuştur. Kavramsal Sanat'ın birçok malzemeyi bir arada kullanan ve estetik kaygı gütmeyen bir bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. Kavramsal sanatın, enstalasyon sanatını doğurmuş, soyut anlamlar yüklü, siyasi, kültürel, mistik vb. gibi göndermeler yapan, tasarımının sınırsız olduğu bir sanat dili olmuştur. Mekan ile bütün olarak ele alınan enstalasyon sanatında; hazır-atık malzemeler, ışık, ses, video, görseller gibi çeşitli ürünler kullanılmaktadır. Enstalasyon çalışmaları, nesne-mekan ile bağımlı ya da bağımsız olarak konumlandırılmaktadır. Bu çalışmada; mekanda oluşturulan enstalasyon çalışmasında kullanılan çeşitli malzemelerden biri olan tekstil seçilmiştir. Tekstil- enstalasyon sanatı ilişkisini mekan kavramına entegre edilerek, seçilen öncü sanatçıların çalışmaları ile desteklenmiştir.

Dış ve iç mekanda tekstil malzemesini kullanarak enstalasyon çalışmaları yapan 4 sanatçı seçilmiştir. Bunlar; Anish Kapoor, Jeanne and Christo Claude, Do Ho Suh ve Ernesto Neto'dur. Seçilen sanatçıların çalışmalarının ana hammaddesi tekstil olup, yanında destekleyici malzemeler kullanmışlardır. Sanat çalışmalarında kullandıkları tekstil yüzeyleri genelde kimyasal işlemlerden geçmiş sentetik kumaş türleridir. Bu kumaşlar, mimari bina cephelerinde, doğal yaşam alanlarında, kamusal alanlarda, galeri vb gibi yerlerde kullanılmıştır. Bu sanatçıların vermiş olduğu sanat ürünlerini enstalasyon mekan analizleri, tekstil türü, renk ve doku gibi mekan bileşenleri özellikleri incelenerek karşılaştırılmıştır. Enstalasyon mekan analizinde; sanat ürününün mekanın neresinde konumlandığı, kumaşın yanında hangi malzemeler kullanıldığı ele alınmaktadır. Tekstil malzeme analiz künyesinde ise; kumaş türü, rengi ve doku gibi fiziksel özellikler incelenerek karşılaştırılmıştır. Enstalasyon sanatı ve mekan birbiriyle bağlantılıdır. Dış-iç mekana bağımlı veya bağımsız olarak yerleştirilerek katılımcılara sunulmaktadır. Tekstil malzemesi ise; sanatın birçok alanında kullanılmakta olup, enstalasyon sanat türünde de yer almaktadır. Yerleştirme sanatında kumaşı; mimari bina cephesi, köprü,

göl, ada gibi doğal yaşam alanlarını sarmalamak, kaplamak, asılması gibi tekniklerle uygulanmıştır. Tekstil malzemesinin kendisi mimari strüktürü oluşturmakta ve mekan içinde mekan kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bu örnekler ile mekanın normal yaşam alanları dışında sanat alanı olarak nasıl aktarıldığı görülmektedir. Sanatsal kavram olarak ise geleneksel sanatlar dışında malzeme kullanım farklılığı, geri dönüşüm, teknolojinin gelişmesi gibi etkenler ile bakış açısı geliştirerek farklı bir boyut kazandırdığı görülmektedir. Bu doğrultuda mekan kavramının tekstil malzemesi ile sanatsallaşarak katılımcıların algısını değiştirmesi ve verilmek istenen kavramın tecrübe ettirilmesidir. Bu çalışmada mekan- enstalasyon- tekstil- sanat kavramları irdelenerek farklı bir bakış açısı geliştirilmektedir. İç mimarlık alanında, sanatsal bir bakış açısıyla birlikte gelecek çalışmalara kaynak olması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

Akın, Z. (2019). *Enstalasyon (Yerleştirme) Sanatı'nın Tüketim Nesnesine Dönüşümü ve Moda Endüstrisine Ait Mekanlar Üzerinden Analizi.* Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Akpınarlı , F., & Üner , İ. (2019). *Geleneksel Tekstillerin Özellikleri ve Çeşitleri*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 133-145 .

Albayrak, A. (2014). *İlişki ve Etkileşim Sirkülasyonu; Anish Kapoor.* Erciyes Üniversitesi Sanat Dergisi(2).

Altınçelik, A. (2019). *Lİf Sanatında Enstalasyonun Yeri.* İstanbul : Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Artam, N. (2013). *Global Art Design.* Artam Antik A.Ş. Yayını(25), 72.

Ay, B. (2018, Eylül). *Sanat Objesi Olarak Tekstil.* Alternatif Yayıncılık, 1.

Barış, P. (2014). *Sürdürülebilirlik Açısından Doğal ve Yapay Aydınlatmanın Konutlarda İncelenmesi.* Ankara: Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Bars, N. R. (2018). *Sanatın Mekansallaşması ve Enstalasyon.* İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Büyüksofuoğlu, F. (2019). *Tekstil Sanatında Zanaatin Yeri.* İstanbul : Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Ching D.K, F. (2002). *Mimarlık: Biçim, Mekan, ve Düzen.*

Clarke, B. E. (2005). *Techno 2 Textiles.*

Demir, H. (2019). *Yerleştirme Sanatı ve Mekan: İç Mimari Tasarım Örnekleri Üzerinden Değerlendirme.* İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Dereci, V. T. (2014). *Doku'nuşlar' Telstil Sergisi Üzerinden Tekstil Sanatından Mekan, Malzeme, Biçim İlişkisi.* Yedi Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi(12), 53-63.

Destanoğlu, E. (2019). *Üç Boyutlu Tekstillerde Malzeme ve Mekan İlişkisi.* İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Te

Dölen, E. (1992). *Tekstil Tarihi: Dünyada ve Türkiye'de Tekstil Teknolojisinin ve Sanayinin Tarihsel Gelişimi* (6 b.). İstanbul : Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları.

Erdinç, Z. C. (2011). *Moda ve Mimarlığın Ortak Kavramlar Üzerinden Okunması.* İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Ersoy, A. (2016). *Sanat Kavramlarına Giriş* (1 b.). Hayalperest Yayınevi.

Gezer, H. (2008). *Üretim Alanında Tekstil ve Mimari Arasındaki Etkileşim.* İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 7(13), 21-49.

Göler, S. (2009). *Biçim, Renk, Malzeme, Doku ve Işığın Mekân Algısına Etkisi.* İstanbul: Mimar Sinan G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Graeme, B., & Stone, S. (2011). *İç Mekan Tasarımı Nedir.* YEM Yayınları.

Gürani, F., Koşar, A., & Sevim , T. (2018). *Do Ho Suh Eselerinde Tekstil Malzemesinin Mimari Öğelerde Semiyotik Bağlamda Değerlendirilmesi.* İdil , 7(52), 1489-1498.

Kapar, S. (2018). *İç Mekan Enstalasyonlarının Oluşum Koşulları ve Sanat İzleyicisinin Çalışmanın Varlığına Olan Katkısı* . Social Sciences Studies Journal (SSS Journal), 4(19).

Kasap, H. Ö. (2009). *20. Yüzyıl Mimarisinde Form ve Renk Kavramlarının Mekana Etkisinin Mimari Akımlar Çerçevesinde Analizi.* İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi).

Kilimci, P. (2012). *Anish Kapoor'un Mekan ve Malzeme Anlayışı.* İstanbul : Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Kilimci, P. (2018). *Anish Kapoor'un Leviathan Adlı Eserinde Yücelik, Bellek Ve Aşkınlık Kavramları Üzerine.* International, Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art, 3(4).

Levent, T. (2015). *İç Mimarlıkta Bir Tasarım Öğesi Olarak Tekstil Ürünleri ve Seçim Ölçütleri.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Mecit, D., Ilgaz, S., Duran, D., Başal, G., Gülümser, T., & Tarakçıoğlu, I. (2007). *Teknik Tekstiller ve Kullanım Alanları (Bölüm 1)*. Tekstil ve Konfeksiyon(2), 79-82.

Neto, E. (2010). *Academia Accelerating The the worlds research understanding the expension of universe.* 1-10. (C. Menezes, Röportaj Yapan)

Nicolas, D., Oxley, N., & Petry, M. (2005). *Yeni Milenyumda Enstalasyon Sanatı: Duyular İmparatorluğu.* Akbank Yayınları.

Özen, N. (2019). *Anish Kapoor'un Yaşamı ve Sanatı.* İzmir : Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Özkeçeçi, İ., & Şule, B. (2014). *Türk Sanatında Tezhip* (1 b.). İstanbul: Yazı Gen Yayıncılık.

Özkendirci, B. (2014). *Tekstil Sanatında Çok Yüzeylilik ve Heykel İlişkisi.* İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi).

Özsavaş, N. (2015). *Renk: Bir Değerlendirme Ölçütü Olarak İç Mekan tasarımındaki Önemi ve Bir Ders İçeriği Önerisi.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi).

Sirel, Ş. (1997). *Aydınlatma Sözlüğü* . İstanbul: YEM Yayıncılık.

Şahin, M., Oğuz, Y., & Büyüktümtürk, F. (2015). *Yarı Direkt Ve Karma Aydınlatma Türlerinin Teknik Yönden Karşılaştırılması.* C.B.Ü. Fen Bilimleri Dergisi, 11(1), 25-35.

Taşkın, D. (2019). *Tekstil Tasarımında İç Mekanda Kullanımının İncelenemesi.* İstanbul: Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Toluyağ, D. (2020). *Sanat Pratiğinde Enstalasyon, Mekan, Nesne ve Sanatçı Örnekleri*. Akademik Sanat Dergisi, 5(11), 101-114.

Turner, C. (2016). *No Place Like Home.* Apolla Magazin.

Usluca, Ö. E. (2019). *Sanatsal bir İfade Aracı Olarak Tekstil*. İdil Dergisi, 8(54).

Uyan, S. (2019). *Tekstilin İç Mekan ve Mobilya Tasarımına Etkileri.* İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Yıldır, B. (2017). *Mimarlık Ve Tekstil Arakesitinde Yeni Yaklaşımların İrdelenmesi.* Mersin : Toros Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Yılmaz, H. (2018). *Jack Larsen Örneği Üzerinden İç Mekan Tekstil Ürünlerinin Önemi ve Tekstil Ürünleri İçin Deneysel Tasarım Araştırmaları* . Adana: Türkiye Cumhuriyeti Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

İnternet Kaynakları

URL 1:
https://i.pinimg.com/originals/8d/7c/c1/8d7cc1b4e4e12624f83faf44ef21cc9d.jpg
20.12.2020 23:50

URL 2: http://www.reidsitaly.com/site/assets/files/16642/piazza-san-marco-st-marks.jpg

URL 3:
https://lh3.googleusercontent.com/proxy/qc2iuQ2YSO8CBD_ukrvoTOg4FXCsWyqdZQRUjui2mdhRlV5qNmWtlp5s0nUMil0z71vthzIGIhXmLeT6rC8xiyonnKGM0pssTWl1RPjpYhA_KDIBCcvOGy0 22.12.2020 21:15

URL 4:
https://im.haberturk.com/2020/05/01/ver1594384202/2665142_810x458.jpg
22.12.2020 22:37

URL 5:
https://secureservercdn.net/45.40.155.175/f73.7de.myftpupload.com/wp-content/uploads/2015/07/luxurious-wooden-bedroom-chalet-interior-design-in-courchevel-the-french-alps-e1436333357573.jpg 17.01.2021 22:34

URL 6: https://decorexpro.com/images/article/orig/2018/01/dekorativnyj-kamen-v-oformlenii-interera-gostinoj-4.jpg

URL 7: https://www.delightfull.eu/blog/wp-content/uploads/2017/05/Room-of-the-Week-An-Open-Plan-Living-Space-with-a-Glass-Wall-Bedroom_1.jpg

URL 8: https://static01.nyt.com/images/2020/09/18/t-magazine/18tmag-yslplus-slide-MV1G/18tmag-yslplus-slide-MV1G-superJumbo.jpg?quality=90&auto=webp

URL 9: https://www.fmicmimarlik.com/tasarim-prensipleri-nelerdir/

URL-10: https://d27bba62iw3ft5.cloudfront.net/karim_rashid_design_icon_1-a46fb8eb-cc28-4819-a1b7-4d038edf4d34.jpeg

URL 11: https://www.albasalesconsulting.com/images/igallery/resized/501-600/missoni_home_textile_5-550-800-600-80.jpg

URL12: https://www.travelingturks.com/wp-content/uploads/sagrada-familia-bazilikasi.jpg

URL 13:
https://i.pinimg.com/564x/c4/88/cf/c488cf6eec359da9f31704f18c1df7f1.jpg

URL 14:
https://i.pinimg.com/564x/26/c8/65/26c865319eaa7fc6c78362f0876a4414.jpg

URL 15:
https://inspire.mohd.it/_next/image?url=https%3A%2F%2Fadmin.erp.mohd.it%2Frws%2Fimage%3Fmodel%3Dmore.board.element%26id%3D6881%26field%3Dimage%26unique%3D0f9e279%26access_token%3Dbe08f95c-2cb5-4dba-ab85-7b85408ac288&w=1625&q=75

URL 16: https://www.stylestudio.co.uk/wp-content/uploads/2019/09/blog-2-700x560.jpg

URL 17:
https://cdn.shadesoflight.com/product_images/618e4a1f7369640019008a48/detail/aged_iron/astrid-buffet-lamp.jpg?c=1641402758

URL 18:
https://i.pinimg.com/564x/4b/52/52/4b525293c82cdce2884534ef062a332a.jpg

URL 19:
https://i.pinimg.com/564x/01/db/04/01db0437030e79985f23e5ac32e70cc6.jpg

URL20: https://www.atacanelyaf.com/_img_urun/elyaf-dolum2-15898224161.jpg

URL 21: https://www.azurahomedesign.com/79953/cortina-en-algodon-de-una-sola-pieza-vintage-beige-en-varias-dimensiones.jpg

URL 22: https://docplayer.biz.tr/docs-images/62/47554382/images/47-0.jpg

URL 23:
https://i.pinimg.com/originals/c3/0c/18/c30c18cbb7bd4baac03c4febb12b3676.jpg

URL 24:
https://sc04.alicdn.com/kf/Hdae2bc11d4f04ea183bb233ba1badb13c.jpg

URL 25:
https://image.kenevirhaber.com/wpcontent/uploads/2020/05/27133016/hemp_canvas.jpg

URL 26: https://1.bp.blogspot.com/-RT_7yv1TO0M/WQ3mi7TGq9I/AAAAAAAAk9s/0lC8PZYlXOcVqYzW9cMeGpsZrtqZDjz4wCLcB/s1600/jut_lifi.jpg

URL 27: https://cdn.ayvaonline.com/natura-jut-hali-hasir-hali-naturel-00018a-naturel-115349-hali-kilim-paspas-koza-hali-262951-11-B.jpg

URL 28: https://2.bp.blogspot.com/-XhXL4ByPYOM/XDmDpgMUjHI/AAAAAAAAKEA/ifCUNpzHb2gMw9s15MKvG4MsgL3LmQ0vgCLcBGAs/s1600/bambu-lifi.jpg

URL 29: https://stn-yatsan.mncdn.com/mnresize/470/470/Content/media/ProductImg/original/M3308108-yatsan-maison-bamboo-touch-cift-kisilik-yorgan-636969884126769098.jpg

URL 30: https://www.tradeexperting.de/wp-content/uploads/2019/11/sisal-fiber-1.jpg

URL 31: https://3.bp.blogspot.com/-A8jDgn6vAtI/UyN-CXaWxlI/AAAAAAAABNo/bsyr1Lbv7Xk/s1600/lif.jpg

URL 32: http://www.igrnews.com/coir-industry-size-demand-200520194/

URL 33: https://cdn03.ciceksepeti.com/cicek/kcm50062872-1/M/paspashello-nazar-boncugu-welcome-pvc-tabanli-coco-kil-kapi-onu-paspas-kcm50062872-1-1c5eeefeee364e7aa745b05983efdbe8.jpg

URL 34: https://is.alicdn.com/img/pb/348/836/682/682836348_833.jpg

URL 35: https://platincdn.com/2921/pictures/CDAAODJRRO332020205722_cashmir-650-4-geometrik-desenli-duvar-kagidi.jpg

URL 36: https://www.arasicak.net/class/INNOVAEditor/assets/yun.png

URL 37: https://atillatekstil.com/wp-content/uploads/2021/01/angora-kumas-elbise-beyaz-tuylu_212x320.jpg

URL 38: http://www.kimyaevi.org/TR/Genel/ResimGoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=28378&RESIMISIM=sema.gif

URL 39: https://tekstilsayfasi.blogspot.com/2018/12/pamuklu-kumas-cesitleri.html

URL 40: https://www.hobimdikis.com/wp-content/uploads/2018/03/ipek-kumaslar-3.jpg

URL 41: https://www.hobimdikis.com/kumas-cesitleri-yunlu-kumaslar/

URL 42: https://1.bp.blogspot.com/hcO3PtD9JUk/XZbwJKohMiI/AAAAAAAAK4E/RYNiryRRwMUwZXfqoyec2JYGLTCgxq6iwCLcBGAsYHQ/s1600/keten-kumas.jpg

URL 43: https://www.peevv.com.tr/blogs/makaleler/hakiki-deri-nasil-anlasilir-butun-testler-ve-gizli-sirlar

URL 44: https://atillatekstil.com/wpcontent/uploads/2021/06/polyamid-kumas-modelleri-ve-fiyatlari_320x320.jpg

URL 45: https://atillatekstil.com/wp-content/uploads/2020/06/viskoz-kumas.jpg

URL 46: https://tekstilbilgi.net/wp-content/uploads/2017/11/poplin-k.jpg

URL 47: https://www.kompozitshop.com/karbon-fiber-kumas-245-grm2-3k-twill-profabric-867-83-B.jpg

URL 48: https://1.bp.blogspot.com/-1huDbzsA-fU/X528b-_o-YI/AAAAAAAAHzo/AnMR8SY7ApMEC8Hepv0PCQHeLg8si1SFACLcBGAsYHQ/w1200-h630-p-k-no-nu/polipropilen-kumas.jpg

URL 49: https://www.kaygisiz.com/images/terbiye/image003.jpg

URL 50: https://1.bp.blogspot.com/-GwM6N0l_Y2I/WY8oubD-x_I/AAAAAAAAB_Y/l2qxr6lrYe4E4KKZuVd26RTzztvgjq9kgCLcBGAs/s1600/Boyarmaddelerin%2BS%25C4%25B1n%25C4%25B1fland%25C4%25B1r%25C4%25B1lmas%25C4%25B1.jpg

URL 51: http://www.sadafbaranco.ir/wpcontent/uploads/%D8%A8%D8%A7%D9%86%D8%AF-%D8%B3%D9%88%D8%AE%D8%AA%DA%AF%DB%8C-%D8%B4%DA%A9%D9%84-%D9%BE%D8%B0%DB%8C%D8%B1-818x1024.png

URL 52: https://www.cladco.co.uk/media/catalog/product/cache/6a932d837235002c953e2dfa33c36ec0/g/l/gloves.jpg

URL 53: https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiyede-ilk-teknik-tekstiller-yuksek-lisans-programi-aciliyor/1597849

URL 54: https://tekstilbilgi.net/wp-content/uploads/2016/05/tekstil-takviyeli-beton.jpg

URL 55: https://www.filliboya.com//upload/CmsPage/PageGalleryImage/isi-yalitim-levhalari_315c76_1ec5.jpg

URL 56: https://imgs.stargazete.com/imgsdisk/2015/09/05/050920151819350944182_2.jpg

URL 57: https://img.piri.net/mnresize/840/-/resim/imagecrop/2017/06/16/11/01/resized_450bd-347ef988cadir.jpg

URL 58: https://i.pinimg.com/564x/bd/eb/c7/bdebc770b7a9afd687c897ef5a710c24.jpg

URL 59:
https://i.pinimg.com/564x/79/1d/19/791d19338b944e8e24547679b299865f.jpg

URL 60:
https://i.pinimg.com/564x/49/81/6d/49816d406f2248aea963e5dedaf76198.jpg

URL 61:
https://i.pinimg.com/564x/62/ec/68/62ec68007a6d35d1ff16e806f1b79f8f.jpg

URL 62:
https://i.pinimg.com/564x/64/86/cb/6486cb92b2821186a0f5c784b7ef66e5.jpg

URL 63:
https://i.pinimg.com/564x/3e/3f/39/3e3f3903773dfc7ced86ee667e489d51.jpg

URL 64: https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcScFB_J_czs5rjAy1GJLkg_DC2cPAZF5aJLYCI1TRF5oH5rb9LhdJ0Rui_is-QDOWF0lK4&usqp=CAU

URL 65: https://www.textileartist.org/wp-content/uploads/2016/06/Featuredimage.jpg

URL 66:
https://i.pinimg.com/564x/d6/64/81/d66481a207dff7964f9969bd5d5fbbe4.jpg

URL 67: https://www.tarihteninciler.com/wp-content/uploads/C2D56C03-1C7D-4C8E-80F3-53FE005F0FE1-758x1017.jpeg

URL 68: https://www.bodrumhali.com.tr/wp-content/uploads/2020/06/BH00144.jpg

URL 69: https://st2.myideasoft.com/idea/bj/17/myassets/products/978/renkli-hasir-sepet-25x21cm-31892-jpg.jpeg?revision=1592402056

URL 70: https://www.sandalyegurusu.com/image/cache/catalog/thonet-sandalye/thonet-sandalye-15-550x550.jpg

URL 71: https://www.luksbazaar.com/Content/ProductImages/Normal/76874-911k19949 -hasirsapkaaydinlatmanaturel49cm-kanca-luksbazaar.jpg

URL 72:
https://i.pinimg.com/originals/2a/c1/4e/2ac14efe0026522230a32649eb0d91ab.jpg

URL 73: https://www.evdekorasyonx.com/wp-content/uploads/2020/10/elekten-dekoratif-tasarimlar-3.jpg

URL 74: https://productimages.hepsiburada.net/s/37/375/10543125692466.jpg

URL 75: https://lh3.googleusercontent.com/proxy/rCGTA-ABL_-zg9fhBM-KJ6NpCgWEm-7xhhewO50od18koxhcySI_Afx3yk-IMUiYIddv80XczhLGTdy2CkESQnbbbjN1ARAg3igxpPETfX2qmHF6Kd3uByW-j0e20HriqjlAiXcf0AUxn2u0UWLr

URL 76: https://www.akelmoda.com/wp-content/uploads/bfi_thumb/orme-30a8cidzlby6wcdmb4fd3e.jpg

URL 77: https://tekstilsayfasi.blogspot.com/2021/02/kolaj-nedir-kolaj-ne-demek.html

URL 78: http://artequalstext.aboutdrawing.org/wp-content/uploads/2012/07/1689_Web-720x711.jpg

URL 79: https://artofcollage.files.wordpress.com/2018/10/lenore-tawney-640-waters-above-the-firmament.jpg?w=640

URL 80: https://images1.bonhams.com/image?src=Images/live/2019-03/06/94632568-4-3.jpg&width=640&height=480&autosizefit=1

URL 81: http://www.dreamideamachine.com/web/wp-content/uploads/2020/01/18808.max-1000x1800-332x285.jpg

URL 82: https://miro.medium.com/max/968/1*FIwPaDtfOed23V-wlWMTUg.jpeg

URL 83: http://www.brandlifemag.com/wp-content/uploads/2020/06/christo-jeanne-claude-art-sculpture-architecture-roundup-_dezeen_2364_col_3-852x1110.jpg

URL 84: http://4.bp.blogspot.com/-Xdm7kKMcuGw/Tti0GGh3USI/AAAAAAAAADA/ewtCpAjUtb0/s1600/bisiklet.JPG

URL 85: http://www.tasarimgunlukleri.com/wp-content/uploads/2017/12/henrique-oliveira-transarquitetonica-designboom-16.jpg

URL 86: http://www.tasarimgunlukleri.com/wp-content/uploads/2017/12/henrique-oliveira-transarquitetonica-designboom-10.jpg

URL 87: https://i.sozcu.com.tr/wp-content/uploads/2018/10/merz_011-660x439.jpg

URL 88: https://galeri3.arkitera.com/var/albums/Haber-02/2018/09/04/kiliseye-hayat-veren-tel-aglar/03.jpg.jpeg

URL 89: https://images.squarespace-cdn.com/content/v1/56eb27558a65e2c2a033b13c/1584746556506-

6HBFWF6339B2VES97MSI/21st+Century+Digital+Art+Final+Review+Picture+%231.jpg?format=1500w

URL 90: https://107849-306720-raikfcquaxqncofqfm.stackpathdns.com/wp-content/uploads/2014/04/PLDSihirliHali1.jpg

URL 91: https://img-s1.onedio.com/id-5d11f61d0dbdc6121bf1b8dd/rev-0/w-635/f-jpg/s-37d50ae051241de491d7ac41c3faf6b3c36cfa43.jpg

URL 92: https://www.tempomag.com.tr/uploads/products/image-14673136841234969816.jpg

URL 93: https://2.bp.blogspot.com/-vfSpBC_SOkM/Wes4oghY5uI/AAAAAAAADVM/CLI3m43xVUEyUnT7GGPYy26TqJh4Ofa5QCEwYBhgL/s640/1280px-Memorial_to_the_murdered_Jews_of_Europe.jpg

URL 94: https://retaildesignblog.net/wp-content/uploads/2013/10/Wooden-chairs-installation-by-Tadashi-Kawamata-Toronto-Canada-02.jpg

URL 95: https://107849-306720-raikfcquaxqncofqfm.stackpathdns.com/wp-content/uploads/2018/04/bulut-1.jpg

URL 96: https://uploads4.wikiart.org/00336/images/marcel-duchamp/1.jpg!Large.jpg

URL 97: https://textileartscenter.files.wordpress.com/2010/09/textile-11.jpg

URL 98: https://www.abakanowicz.art.pl/abakans/img/RedAbakan+Ma.jpg

URL 99: https://touringandexploring.com/wp-content/uploads/2015/04/tumblr_mg0oacc6fn1qzqoygo1_1280.jpg

URL 100: https://i.pinimg.com/600x315/ca/45/13/ca4513e2f51355ada90aec4aca9af9ef.jpg

URL 101: https://live.staticflickr.com/1381/5114256030_635a8f2863_b.jpg

URL 102: https://d.arti49.com/news/71053.jpg

URL 103: http://www.ceingenierie.fr/wp-content/uploads/p44-8.jpg

URL 104: https://i.dailymail.co.uk/i/pix/2011/05/10/article-0-0BFC896F00000578-962_1024x615_large.jpg

URL 105: https://i.pinimg.com/originals/3a/4b/e2/3a4be2dae223836e8102e9d98e864f8c.png

URL 106: https://meganjonesdesign.files.wordpress.com/2010/10/anish-kapoor-marsyas-2-tate-turbine-hall-taidedesign-com-500x625.jpg?w=640

URL 107: https://i.pinimg.com/originals/a9/62/b5/a962b558659057e8aa7b1b8c999c4e78.jpg

URL 108: https://www.metalocus.es/sites/default/files/styles/mopis_news_gallery_first_deskop/public/file-images/ml_ARKNOVA_2_1200.jpg?itok=apUgonnZ

URL 109: https://s.wsj.net/public/resources/images/OB-ZE496_1007AR_G_20131007031229.jpg

URL 110: https://anishkapoor.com/cms/wp-content/uploads/2016/02/Bjmr0G.jpg

URL 111: https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQFXXrWdqM5DNNpKhDKuh0o3WKxzW9x1--OlnHJSKWGAoNHKOGq9W8sdy8uv6tp-NBYj5o&usqp=CAU

URL 112: https://static.life.com/wp-content/uploads/2020/06/08151653/117270988-e1591629413225-1024x661.jpg

URL 113: https://i2.wp.com/joyartistanbul.com/wp-content/uploads/2020/10/CHRISTO-LE-PONT-NEUF.jpg?w=768&ssl=1

URL 114: https://cdn.kastatic.org/ka-perseus-images/0e3cc6b01d42a95277ab7bdc0e554c1dcd8f04e7.jpg

URL 115: https://www.mchampetier.com/sitephp/img_png/oeuvres_GF/9n_Christo_juil181.jpg

URL 116: https://i.pinimg.com/originals/5c/63/e7/5c63e703cebca7c7b1323e8b5faa99d6.jpg

URL 117: https://www.vbenzeri.com/Contents/3611/christodan-geriye-kalan_132360379006594856.jpg

URL 118 : https://art21.org/wp-content/uploads/2016/10/suh-arch-002.jpg

URL 119 : https://www.phaidon.com/resource/homewithinhomeinsetone.jpg

URL 120: https://www.bildmuseet.umu.se/siteassets/qbank---bildmuseet/_mli0450-25595crop024647232657resize1279720autoorientquality90density150stripextensionjpgid16.jpg?width=935&quality=90

URL 121: https://saint-gaudens.org/wp-content/uploads/Gate-Small-Suh-150x150.jpg

URL 122: https://2.bp.blogspot.com/-4HyghaYv2AQ/Uw-vgkqnZ1I/AAAAAAAABkU/rNTIzYjSQ7A/s1600/2013_01_09_MKIII_413.jpg YENİ

URL 123: https://www.thisiscolossal.com/wp-content/uploads/2020/10/suh-1.jpg

URL 124: https://uploads7.wikiart.org/images/ernesto-neto/we-fishing-the-time-worm-s-holes-and-densities-1999.jpg

URL 108: https://artlogic-res.cloudinary.com/w_2400,h_2400,c_limit,f_auto,fl_lossy,q_auto/ws-tanyabonakdargallery/usr/exhibitions/images/exhibitions/27/1998-navedenga.jpg

URL 125: https://uploads7.wikiart.org/images/ernesto-neto/nh-nh-nave-1999.jpg

URL 126: https://www.japantrends.com/japan-trends/wp-content/uploads/2012/10/ernesto-neto-madness-is-part-life-espace-2.jpg

URL 127: https://hansherzog.art/wp-content/uploads/Neto-Leviathan-Thot-01.jpg

URL 128: https://i.pinimg.com/736x/5e/83/f2/5e83f2bc42f1fc3c0979b63e84f0ed08.jpg

URL 130: https://photos1.blogger.com/x/blogger/5947/356/1600/388661/leviathan3.jpg